Gemeente Amsterdam

Toekomstplan Gaasperplas 2020 en verder

Amsterdam 2019

Toekomstplan Gaasperplas

Gemeente Amsterdam

Amsterdam Zuidoost

december 2019

Voorwoord

Voor u ligt het Toekomstplan Gaasperplas dat voor de komende jaren richting geeft aan de inrichting van het park en recreatiegebied Gaasperplas. Het plan bevat ambities om voor de komende 40 jaar ruimte te bieden aan meer recreanten, aan verschillende soorten recreanten en om de natuurwaarden te versterken door de biodiversiteit te vergroten.

Dit plan is tot stand gekomen door middel van een intensief participatietraject, waarin meedenkers in meerdere sessies hebben meegedacht over de invulling voor de Gaasperplas. Een klankbord heeft gedurende dit traject advies gegeven op het participatieproces.

De opdracht waar de meedenkers nauw bij betrokken zijn geweest, was het maken van een plan voor de Gaasperplas, zodat het park na aanleg, weer 40 jaar mee kan en voldoet aan eigentijdse wensen. Onderzocht is welke wensen voor recreatie en natuur er leven en hoe dit een plek kan krijgen aan de Gaasperplas.

Het gebied van de Gaasperplas valt grotendeels in het Natuurnetwerk Nederland.
De vraag voor dit toekomstplan aan de meedenkers was dan ook om mee te denken over manieren waarop de biodiversiteit vergroot kan worden en de ecologische verbindingszone versterkt kan worden.

Omwonenden zijn vaak zeer betrokken bij het gebied Gaasperplas. Binnen de opdracht viel ook het onderzoeken van de mogelijkheden voor zelfbeheer. Diverse organisaties uit andere delen van de stad hebben tijdens een bijeenkomst gepresenteerd hoe zij zelfbeheer hebben georganiseerd, of hoe zij denken dit te kunnen doen.
Verschillende mogelijkheden zijn benoemd voor het gebied Gaasperplas. In de komende jaren zal zelfbeheer aandacht krijgen voor verdere uitwerking.

Kortom een toekomstplan voor een vitaal Gaasperplas met veel ruimte voor de wensen van de moderne Amsterdammer.

Jakob Wedemeijer
Portefeuillehouder Openbare Ruimte en Groen

Dankwoord

In het voorwoord wordt door de portefeuillehouder al verwezen naar de inbreng aan dit plan door de leden van de meedenkgroep en het klankbord.
Leden van de meedenkgroep hebben in 10 middagen mede invulling gegeven aan het ontwerp voor de Gaasperplas. Hun inbreng is van bijzonder belang geweest om tot een evenwichtig ontwerp te kunnen komen.

De leden van het klankbord hebben steeds kritisch geadviseerd op de invulling van het participatieproces. Zoals door hun advies een omgevingsbrede participatie heeft plaatsgevonden in de verschillende buurten van stadsdeel Zuidoost.

Op deze plek willen wij hen allen hartelijk danken voor hun inbreng.

Leden van de meedenkgroep die wij op deze plaats persoonlijk mogen bedanken zijn: Amy Abdou, Annet van Hoorn, Antoinette Simons, Beant Lycklama à Nijeholt, Gosse Taekema, Isamu Goiati, Jan Brandenbarg, Jenny van Dalen, Laila Azzam, Maarten Reuderink, Marion Schruyer, Michael Ferdinandus, Renée van der Haar, Tamar Rozenblat-Goiati, Yvon van Holsteyn.

Leden van de klankbordgroep die wij op deze plaats persoonlijk mogen bedanken zijn: Hetty Litjens, Joost Knotnerus, Tristão van de Haar Pinto, Winnie Meyer Ricard en Fred Vogelzang.

Tijdens de participatie zijn diverse groepen uitgenodigd om een presentatie te verzorgen aan de meedenkers om de kennis over inhoudelijke zaken te versterken. Graag willen wij de mensen die deze presentaties gehouden hebben ook hartelijk danken. Dit zijn voor de presentaties over zelfbeheer:
Annet van Hoorn, Anne Stijkel, Hansje Galesloot, Jacqueline Rijken, Jan Dijk, Maartje der Kinderen, Tamara Borst.

Een inspirerende presentatie over kunst werd gehouden door de Tijdwacht. Ook hen danken wij hartelijk voor hun inbreng.

De presentatie van Maarten van ’t Veld van de evenementenorganisatie Amsterdam Open Air heeft een helder inzicht gegeven in de inspanningen die de organisatie verricht naar omwonenden en het park. Ook hierbij onze dank voor deze inbreng.

En tot slot nog dank aan de beoogd ondernemer voor de westoever en Ballorig.
De presentaties met hun horecaplannen waren eveneens zeer verhelderend.

Inhoudsopgave

Samenvatting 6

1 Inleiding 9

2 Concept 13

2.1 Park rond de plas 13
2.2 Meer park en meer natuur 13
2.3 Het snoer verbindt de kralen 14
2.4 Spelen, sporten en verblijven (de kralen) 14

3 Toekomstplan; het ontwerp 17

3.1 Routes 17
3.2 Hoofdentree 26
3.3 Natuur 29
3.4 Recreatie 33
3.5 Opknappen Floriadeterrein 44
3.6 Bomen 50
3.7 Samengevat 51

4 Onderzoek stedelijke functie en horeca 53

4.1 Maatschappelijke / stedelijke functie 53
4.2 Overig horeca 57

5 Onderzoek zelfbeheer 61

6 Analyse 63

6.1 Routes 63
6.2 Groen en natuur 66
6.3 Plekken en voorzieningen 73
6.4 Water 75
6.5 Terrein van de Floriade 1982 78
6.6 Park in relatie tot evenementen 80

7 Uitgangspunten 83

7.1 6 Opdrachten uit de Ontwikkelstrategie Gaasperplas 83
7.2 Ruimtelijke inventarisatie 83
7.2.1 huidige situatie 84
7.2.2 park in de tijd 88
7.2.3 Onderzoek M en A 90
7.3 Motie 92
7.4 Opbrengst uit de participatie 92
7.5 Communicatie in dienst van participatie 93
7.6 Beleid en overige kaders 94

8 Financiën en risico's 97

Colofon 98

Bijlage: 99

Adviescommissies (TAC, CVC en CRK) 99
Ontwerp vs Doelstellingen coalitieakkoord 104
Zelfbeheer, voorbeelden en plannen 106
WKW tov het ontwerp 111
Conclusie en aanbevelingen cultuurhistorisch onderzoek MenA 115
Onderzoek gebruik van de Gaasperplas GGA 121
Ideeënlijst uit de brede participatie 123

Toekomstplan Gaasperplas

Toekomstplan Samenvatting

Aanleiding
Na ruim 40 jaar is het tijd om het park rond de Gaasperplas op te knappen en aan te passen, zodat de natuur de ruimte en zijn waarde behoudt en tegelijkertijd de recreatie-mogelijkheden van het park aansluiten op de huidige tijd. Het moet een plek worden waar Amsterdammers en onze buren in de regio zich welkom voelen en graag naar toe komen. Het park is sinds de aanleg intensief gebruikt en gesleten. De gemeente Amsterdam en het Groengebied Amstelland willen het park de komende jaren opknappen en aanpassen aan de wensen van de huidige tijd. De ambitie is om van de Gaasperplas een aantrekkelijk groengebied te maken voor omwonenden, maar ook voor alle andere bewoners van Amsterdam. Een groen omzoomde, goed bereikbare recreatieplas voor iedereen met ruimte voor spel, sport en uitnodigend om te bewegen en om van de natuur te genieten. Er komt een duidelijke zonering van natuur en recreatie, een betere oriëntatie in het gebied voor fietsers en wandelaars en meer sport-, speel- en recreatievoorzieningen.
In 2016 is de Ontwikkelstrategie Gaasperplas vastgesteld met daarin 6 opdrachten.
Dit Toekomstplan is de uitwerking van deze opdrachten binnen de genoemde ambities en gegeven kaders.

Inleiding
Dit Toekomstplan is het resultaat van intensieve participatie en co-creatie met de bewoners van Zuidoost en omstreken. Tijdens de participatie zijn eenduidige, verschillende en soms tegenstrijdige wensen voor het park opgehaald. Er zijn wensen om tot een betere samenhang tussen meerdere aantrekkelijk plekken en voorzieningen rondom de plas te komen en om de natuur in het park te versterken door natuur-ontwikkeling. Alle opgehaalde informatie samen laat de wens zien om de kwaliteit van de plas zelf beter te benutten. In het ontwerp is gezocht naar een zo goed mogelijke balans tussen verschillende belangen. In sommige gevallen zijn verschillende wensen te combineren, waardoor het ontwerp sterker is geworden. Het oude Floriadeterrein met de bijzondere bomen en een tuinenvallei biedt bij uitstek recreatiemogelijkheden voor meer bezoekers en meer doelgroepen. De druk op Amsterdamse parken is groot. Daarbij gaat het aantal bewoners met de bouw van ca. 30.000 woningen in de komende twee decennia flink groeien. Ook de sociale problemen (o.a. obesitas) in de omliggende wijken zijn in verhouding tot de rest van Amsterdam groot. De Gaasperplas heeft de potentie en de kwaliteiten om te voorzien in de groeiende behoefte aan recreatie, rust en sport in de openbare ruimte voor alle bewoners. Door metrohalte Gaasperplas is het park goed bereikbaar voor alle Amsterdammers.

In het park is ruimte voor functies passend bij een stadspark dichtbij metrostation Gaasperplas. Functies als sport en waterrecreatie kunnen een plek vinden bij en op de grote ligweides. Een meer natuurlijk parkkarakter past langs de oost- en zuidzijde van de plas, waar plekken gevonden zijn voor natuurontwikkeling.
Om al deze wensen een goede en duidelijke plek te geven aan de Gaasperplas is ervoor gekozen om intensieve recreatie en natuur in afzonderlijke zones te plaatsen. Het park wordt ontwikkeld als een kralensnoer van natuur en recreatie rond de plas.

Bevindingen over routes uit de participatie
Er liggen kansen om het park aantrekkelijker te maken door de routes duidelijker te maken, paden door te trekken, complete rondjes te maken, betere verbindingen te maken met aangrenzende groengebieden en door het zicht op de plas vooral voor fietsers te verbeteren. Kansen voor het verbeteren van de bereikbaarheid liggen vooral in het goed toegankelijk maken van de paden en parkeerplaatsen voor mindervaliden.

Routes in het ontwerp
Met het ontwerp zijn diverse knelpunten in de routing opgelost. Sommige fietspaden zijn omgevormd naar wandelpaden, soms is een wandelpad een gedeeld fiets-wandelpad geworden. Sommige verharde wandelpaden zijn omgevormd tot struinpaden. Ook zijn er paden verwijderd en op andere plaatsen zijn er paden bij gekomen. Het resultaat is een duidelijk, doorgaand rondje voor fietsers en voor voetgangers rond de plas, meer variatie in wandelrondjes en een betere aansluiting op aangrenzende groengebieden. De beleving van de Gaasperplas wordt duidelijker als je het park in komt met vaker zicht op de plas vanaf het fietspad.
De hoofdentreeroute wordt in het ontwerp benadrukt door een statige, rechte route naar het platanenplein, dat in de tijd van de Floriade het verdeelplein was. Vanaf het entree-plein is er al zicht op het platanenplein. De hoofdentree wordt vereenvoudigd en daarmee duidelijker.

Bevindingen over groen en natuur uit de participatie
Uit de participatie blijkt dat veel mensen de natuurbeleving bij de Gaasperplas belangrijk vinden. Verschillende mensen vinden natuurbehoud en versterking zelfs het belangrijkste voor de Gaasperplas. De grootste variatie in beplanting ligt in het noordelijke deel van het park. Toch kan de soortenrijkdom in het park en daarmee het leefgebied voor de doel-soort ringslang nog sterk verbeterd worden.

Groen en natuur in het ontwerp
In het ontwerp is ervoor gekozen om de natuur te versterken. Er is een zonering aangebracht waarbinnen natuur voorrang krijgt. Deze zonering sluit aan bij de verbindingszone Natuurboog aan de oostzijde van de plas. In deze natuurzone wordt de variatie aan planten vergroot door meer water en zonnige natuurvriendelijke oevers te maken. Voor de vogels wordt meer bes-dragende beplanting aangebracht en voor de insecten meer bloemrijk gras. Voor vleermuizen wordt langs het zuidelijke bromfietspad vleermuisverlichting aangebracht.

Bevindingen over recreatie uit de participatie
Rondom de plas worden verschillende locaties aangegeven als prettige plekken. Dit zijn hoofdzakelijk de plekken direct aan de plas en besloten plekken in het voormalige Floriade terrein. Men ziet veel kansen voor uitbreiding van recreatie, cultuuruitingen of sport en spel in alle windstreken rondom de plas. De tuinenvallei in het voormalige Floriadedeel biedt bij herstel of een nieuwe invulling kansen om meer bezoekers te trekken. Horeca wordt in alle windstreken gewenst. Bij de keuze van plekken voor verschillende functies en voorzieningen leeft sterk de wens om dat te doen op locaties waar de bestaande schoonheid van de plas goed zichtbaar is.
Ook leven er wensen om het water beter toegankelijk te maken. Meer plekken om te kunnen zwemmen en voor interessantere kanoroutes. Om de visuele beleving van het water te verbeteren kunnen de zuid- en oostzijde langs de waterlijn gevarieerder ingericht worden.

In het ontwerp zijn twee nieuwe zwemlocaties opgenomen aan de noordzijde, waarvan één een zwemstoep krijgt zodat ook minder validen gemakkelijk bij het water kunnen komen. De speelweide bij Ballorig wordt uitgebreid met sport- en spelfaciliteiten en er worden bomen bij geplant voor meer schaduw. Voor kinderen wordt een speel- en klimbos gerealiseerd. Aan de zuidzijde komen meer wandelroutes, zodat ook hier een wandelrondje ontstaat. Het ruiterrondje om de plas wordt hersteld door het veerooster aan het begin van de Gaasperzoom naar het zuiden op te schuiven. De weide aan de westzijde wordt vrijgespeeld voor pop-up evenementen en cultuuruitingen. Het hondenstrand zal hier verdwijnen.
Barbecueën aan de Gaasperplas is een geliefde bezigheid en zal binnen aangegeven zones beter gefaciliteerd worden met vaste barbecues en afvalbakken voor kolen.
Om tegemoet te komen aan de wens beschutte kanorondjes te kunnen varen, komt er een brug ten zuiden van het bastion waar onderdoor gevaren kan worden. De waterlopen in het Floriadeterrein worden dan toegankelijk voor kano's en kleine roeibootjes.

Bevindingen over het Floriadeterrein uit de participatie
Het Floriadedeel is een kenmerkend en zeer gewaardeerd deel van de Gaasperplas. Het biedt unieke kansen voor de Gaasperplas om meer bezoekers naar het park te trekken. Veel van de huidige gebruikers van het park zien graag dat de tuinenvallei wordt opgeknapt en op enige manier weer aantrekkelijk en mooi wordt.

Floriadeterrein in het ontwerp
Het voormalige Floriadeterrein is rijk aangeplant met parkbomen. Veel daarvan zijn in de verdrukking gekomen door de beperkte mate van beheer. In dit ontwerp is ervoor gekozen om de parkbomen uit de Floriade tijd weer vrij te maken en de spontaan opgekomen en nog resterende onderbegroeiing uit de Floriadetijd te verwijderen. Zo zijn de mooie parkbomen straks weer te zien. Het fijnmazige padenstelsel met verschillende verhardingen wordt hersteld. Op de locaties waar in de tijd van de Floriade bijzondere planten stonden, wordt bloemrijk gras gezaaid.

Museum en horeca
De wens voor horeca rond de plas is veelvuldig genoemd tijdens de participatie. Veelvuldig hebben deelnemers de herinnering aan het goedlopende zomerrestaurant van 2005/2006 opgehaald. Die stond aan het water op de weide aan de westkant. Graag zien ze op deze plek horeca terugkomen. In welke vorm horeca wordt gerealiseerd, wordt nog nader bepaald. Samen met de leden van de meedenkgroep is wel al bekeken welke locaties mogelijk geschikt zijn voor horeca, een museum en/of een bezoekerscentrum, met (dag)horeca. Het museum moet verbinding maken met het landschap: door gebruik van het licht en groen (transparantie) en/of een binnen-buiten karakter (bijvoorbeeld een beeldentuin).

Park in relatie tot evenementen
Het houden van grootschalige (dance)evenementen voorziet enerzijds in een behoefte en veroorzaakt anderzijds een grote druk op het park en omwonenden.
Binnen de opdracht voor de Gaasperplas kunnen we deze tegenstrijdige belangen niet oplossen. Wel zien we kansen om de druk op het park te verkleinen en de natuur meer ongestoorde ruimte te geven door een alternatieve route voor op- en afbouw van de evenementen te maken en in te zetten op zonering van recreatiedelen en natuurdelen.
De gemeente Amsterdam werkt aan een evaluatie van het evenementenbeleid door de afdeling Stedelijk Evenementenbureau (SEB) waarbij aan de hand van onderzoek gekeken wordt naar de gevolgen van deze evenementen op de flora en fauna en bodemgesteldheid in het gebied.

Onderzoek zelfbeheer
Zelfbeheer is de situatie waarbij burgers/gebruikers stukken openbare ruimte in beheer nemen. Zij maken dan met de gemeente of andere beheerder afspraken over een bepaalde beheerkwaliteit en -intensiteit voor een bepaalde periode. Zelfbeheer vergroot de binding met het park en voorziet in een maatschappelijke behoefte.
De tijdens de participatie opgehaalde mogelijkheden voor zelfbeheer liepen uiteen van het beheren van een beperkt deel tot de wens om het hele park te beheren.
Succesvol zelfbeheer gaat niet vanzelf. Vanuit beide partijen (de zelfbeheerder en de beheerder/eigenaar) zijn goede afspraken nodig en een mate van professionele of materiele ondersteuning. De verantwoordelijkheid daarvoor is in het geval van de Gaasperplas belegd bij de beheerder van het gebied Groengebied Amstelland.

Financieel
Het Toekomstplan Gaasperplas bevat ambities voor het gebied voor de komende jaren. Het beschikbare budget is vooralsnog slechts toereikend om een eerste stap te zetten om te komen tot realisatie van het gehele Toekomstplan. Er zullen aanvullende voorstellen aan de gemeenteraad worden gedaan om ook de overige opgaven op te pakken.

1 Inleiding

Aanleiding
In 2016 heeft het dagelijks bestuur van stadsdeel Zuidoost de Ontwikkelstrategie Gaasperplas vastgesteld. In de Ontwikkelstrategie zijn 6 uit te werken projecten voor de Gaasperplas geformuleerd. Dit toekomstplan is de uitwerking van de Ontwikkelstrategie.

Veertig jaar na het begin van de aanleg, is het tijd om het park rond de Gaasperplas op te knappen en aan te passen. Daarvoor zijn verschillende redenen.
Allereerst vertoont het park na jaren veel tekenen van sleetsheid, met name in het gedeelte waar in 1982 de internationale wereldtuinbouwtentoonstelling de Floriade is gehouden. Veel paden rondom de plas zijn in slechte staat en zichtlijnen op het water zijn in de loop van de jaren dichtgegroeid. Ten tweede staat Zuidoost aan de vooravond van een flinke toename van het aantal bewoners in het stadsdeel zelf en in de directe omgeving: in Amstel III, ArenApoort, de Bijlmer, Gaasperdam, De Nieuwe Kern en Amstel Business Park Zuid worden de komende twee decennia circa 30.000 nieuwe woningen gebouwd. Met name Amstel III en ArenApoort worden dicht bebouwde gebieden, zonder grote groenvoorzieningen.
De Gaasperplas kan met een relatief lage investering voorzien in de behoefte aan recreatie, rust, en sport in de openbare ruimte voor nieuwe bewoners. Ten derde is de Gaasperplas een van de twee Amsterdamse parken die direct aan een metrostation ligt. De druk op Amsterdamse parken is groot. De Gaasperplas kan een deel van die druk opvangen en heeft daar in potentie alle kwaliteiten voor. Echter na jaren van extensief beheer (een groot gebied beheren met weinig geld) is er een ingreep nodig om die kwaliteiten te kunnen benutten.

Gemeenschappelijke regeling Groengebied Amstelland (GGA)
Begin jaren ‘90 is besloten om het beheer voor de Gaasperplas onder te brengen bij Groengebied Amstelland. GGA is opgericht door de gemeentes rondom de recreatiegebieden (Amsterdam, Diemen, Ouderkerk a/d Amstel, Ouder-Amstel en Amstelveen) en de provincie Noord-Holland. Deze gemeenschappelijke regeling heeft als doel om gezamenlijk te zorgen (betalen) voor het gebruik van de recreatiegebieden Amstelscheg, Ouderkerkerplas, Gaasperzoom, Gaasperplas en Diemerscheg.Groengebied Amstelland huurt voor de uitvoering van het dagelijks beheer Recreatie Noord Holland in.

Ambitie
De ambitie is om van de Gaasperplas een aantrekkelijk groengebied te maken voor omwonenden, maar ook voor alle bewoners van Amsterdam. Een groen omzoomde, goed bereikbare recreatieplas voor iedereen, met ruimte voor spel, recreatie en sport en uitnodigend om te bewegen, maar ook om van de natuur te genieten. Er wordt ingezet op het realiseren van meer diversiteit in en kwaliteit van het groen en natuurontwikkeling, een duidelijkere zonering van natuur en recreatie, een betere oriëntatie in het gebied voor fietsers en wandelaars en meer sport-, speel- en recreatievoorzieningen.

Aanpak
Voor de herinrichting van de Gaasperplas is een grootschalig participatietraject opgezet. Redenen daarvoor waren de complexe ontwerpopgave en het grote aantal betrokken stakeholders. Het doel van het participatietraject was, om tot een breed gedragen planvoorstel te komen, waarin verschillende doelgroepen zich kunnen herkennen. Ook is met de betrokken organisaties, de beheerders van GGA, overheidsinstanties en beleidsafdelingen nauw samengewerkt.

Toekomstplan
Dat heeft geresulteerd in voorliggend ontwerp waarin het toekomstbeeld wordt beschreven waar de gemeente Amsterdam en het Groengebied Amstelland met de Gaasperplas de komende 40 jaar naar toe willen. Het planvoorstel vormt enerzijds een kader waarin samen met stakeholders nieuwe ontwikkelingen afgewogen en ingepast kunnen worden. Anderzijds biedt het ook concrete voorstellen waarop het plan op onderdelen verder uitgewerkt en uitgevoerd kan worden.

Coalitieakkoord
Dit Toekomstplan Gaasperplas geeft invulling aan verschillende afspraken uit het coalitieakkoord 2018. Verschillende (sub)doelstellingen van de coalitie waarop dit Toekomstplan invulling geeft zijn; inclusief en verbonden, duurzaam en groen, balans in de stad, democratisering en de digitale stad, ontspannen in een levendige stad.

In het Toekomstplan is uitdrukkelijk toegewerkt naar invulling voor veel verschillende doelgroepen. Iedere Amsterdammer doet er toe. Vaak zijn tegenstrijdige wensen en belangen opgehaald gedurende het participatietraject.

Uitzicht over de plas

Dit Toekomstplan biedt ruimte voor veel van al die verschillende wensen door te kiezen voor een duidelijke zonering (scheiding in het gebied) van rust, ruimte en natuur(beleving) enerzijds en (intensieve) recreatie anderzijds.

Verbeterde paden, een groter aanbod van functies (recreatievormen) bieden de stad de kans om de recreanten beter te verdelen over de stad. Cultuuruiting krijgt een uitdrukkelijke plek in dit Toekomstplan en in de natuurzone wordt juist ingezet op het vergroten van de biodiversiteit (soortenrijkdom van flora en fauna).

Een uitgebreide toelichting op hoe het ontwerp inspeelt op de verschillende doelstellingen uit het coalitieakkoord is in de bijlage opgenomen.

Leeswijzer

In dit document is ervoor gekozen om de kern van dit Toekomstplan, het ontwerp, als eerste uitgebreid toe te lichten. In hoofdstuk 2 wordt uitgelegd hoe het concept voor het plan tot stand gekomen is en in zijn werk gaat. Er wordt toegelicht wat de basis is voor het ontwerp. In hoofdstuk 3 wordt uitgelegd hoe dit concept in een concreet plan is uitgewerkt. Het plan wordt toegelicht aan de hand van verschillende basis elementen, zoals routes, natuur en recreatie. De Floriade van 1982 beslaat een belangrijk deel van het park. Hoe dat vorm krijgt in het plan is meegegeven in de paragrafen over de hoofdentree en het Floriadeterrein. Horeca is veelvuldig aan bod gekomen tijdens de participatie en wordt daarom apart toegelicht.

In hoofdstuk 4 wordt het onderzoek meegegeven naar een mogelijke stedelijke functie zoals een museum en of een bezoekerscentrum met horeca en hoe de projectgroep denkt deze gebouwde functie te kunnen integreren in het park. In dit hoofdstuk worden ook de locaties voor overige horeca toegelicht.

Tijdens de participatie is ook aandacht besteed aan de opdracht om de mogelijkheden voor zelfbeheer te onderzoeken. In hoofdstuk 5 is weergegeven welke ideeën en aandachtspunten zijn opgehaald. In de bijlage zijn de samenvattingen van gegeven presentaties over zelfbeheer opgenomen en een volledig uitgewerkt plan van deelnemers aan de participatie.

In hoofdstuk 6 wordt vervolgens verantwoord welke analyses ten grondslag liggen aan de verschillende ontwerpbeslissingen. In hoofdstuk 7 vindt u de uitgangspunten die als belangrijk kader gediend hebben voor de planvorming.

Het financiële kader en meekomende risico's worden benoemd en toegelicht in hoofdstuk 8.

Tot slot is veel informatie dat gebruikt is bij de planvorming toegevoegd in de bijlage.

Uitzicht over de plas

Huidige situatie Gaasperplas

2 Concept

Het snoer verbindt de kralen

2.1 Park rond de plas

Voor dit toekomstplan is de Gaasperplas uitgebreid geïnventariseerd en geanalyseerd. Dat is samen met gebruikers, omwonenden en deskundigen (ecologen, cultuurhistoricus) gedaan in een uitgebreid participatietraject. Daarnaast zijn vanuit de participatie wensen voor de plas opgehaald.

Uit die trajecten is gebleken dat er veel wensen en verbeterpunten zijn voor de plas. Het park ontleent zijn bijzondere kwaliteit aan de relatie met de plas; lopend langs de groene oevers waan je je ver buiten de stad. Er liggen veel kansen om die unieke waarde van de plas beter te benutten. Voor bewoners van Gaasperdam zijn juist de westoever en zuidoever belangrijk als uitloop vanuit hun buurt. Daar liggen kansen voor verbetering van routes en plekken. Aan de noordzijde, in het gedeelte van de voormalige Floriade, liggen kansen voor een horecafunctie en verblijfs-plekken, ook voor bezoekers uit de stad. De westzijde wordt in de participatie gezien als kansrijke plek voor sport en (kleinschalige) cultuur uitingen. Daar is ook zwemgelegenheid. Er is behoefte aan meer horeca in alle windstreken van de plas en aan een betere relatie vanaf het park met de horeca in boerderij Langerlust aan de oostzijde. Het strandje bij de overdekte kinderspeeltuin Ballorig voorziet al in een belangrijke behoefte, maar kan aantrekkelijker worden ingericht en worden uitgebreid.

2.2 Meer park en meer natuur

Uit de analyse blijkt dat het park kampt met een lager onderhoudsniveau dan men wenst, waardoor op veel plekken geen sprake meer is van een stadspark. Daarnaast is de natuurwaarde van het park niet zo hoog als je zou mogen verwachten, terwijl natuur wel heel belangrijk wordt gevonden. Het onderhouds-niveau van het recreatiegebied leidt niet alleen tot het verval van Floriade-elementen, maar draagt eveneens beperkt bij aan de ontwikkeling van natuur en biodiversiteit. Beheer van natuur vergt meer en deels ander onderhoud dan het huidige beheer. Bij natuurbeheer is het grotendeels vrijhouden van de oevers van bomen, bladinval in water voorkomen of het blad verwijderen, bijhouden van oprukkende plantensoorten die andere verdringen van essentieel belang. Indien dit niet (voldoende) wordt gedaan, kunnen steeds minder verschillende soorten overleven en neemt de biodiversiteit dus af.

De Gaasperplas ligt bijna volledig binnen het Natuur Netwerk Nederland. Langs de oostzijde loopt de ecologische verbindingszone Natuurboog, met doelsoort ringslang. Het park is relatief groot, daardoor kunnen veel wensen gefaciliteerd worden. Er is ruimte voor zowel natuur als recreatie. Er liggen kansen om met verschil van inrichting en verschil van beheer zowel de natuur als de recreatie mogelijkheden te versterken en beter zichtbaar te maken. Het idee is, om daar in het park een meer uitgesproken zonering voor toe te passen.

Meer park en meer natuur

Natuur en recreatie rond de plas

2.3 Spelen, sporten en verblijven (de kralen)

Uit de analyse komen wensen naar voren voor meer voorzieningen, voor wandelrondjes, voor meer natuurbeleving en voor meer aantrekkelijke verblijfsplekken. In het concept wordt gekozen voor het meer onderscheiden van verschillende plekken rond de plas, door er mogelijkheden voor activiteiten te maken die passen bij die verschillende plekken. Aan de westzijde zien de participanten mogelijkheden voor (kleinschalige) cultuuruitingen en voor horeca, waarbij wordt gerefereerd aan het zomerrestaurant van weleer. Aan de zuidzijde liggen kansen in het aantrekkelijker inrichten van het strandje bij Ballorig. Daarbij is bijvoorbeeld genoemd om meer bomen te planten voor schaduw en meer mogelijkheden te maken voor het beoefenen van buitensport en -spel. Aan de noordzijde zijn er wensen om verschillende elementen van de Floriade in ere te herstellen en om een zwemplek te maken. Aan de oostkant wordt de aanpak van de Driemondweg, die nu nog een industrieel karakter heeft, genoemd. Ook aan de oostkant wordt een betere ruimtelijke relatie tussen horecaboerderij Langerlust en de Gaasperplas gewenst.

Voor de verschillende windstreken in zijn geheel, worden mogelijkheden gezien voor horeca in elke windstreek rond de plas. Voor het park als geheel zijn de wensen verder om meer bloemen en bessen voor insecten en vogels langs de routes te maken en meer ruige, natte natuur in de ecologische verbindingszone.

2.4 Het snoer verbindt de kralen

Bij de analyse van de routes blijkt dat er knelpunten zijn in het gebruik en de beleving van de routes. Er zijn veel wensen voor verbetering genoemd. Op plekken waar vanaf het fietspad geen zicht op de plas is, en/of de fietsroute onduidelijk of onaantrekkelijk is, gebruiken fietsers nogal eens het voetpad. De oriëntatie is op veel plekken onduidelijk: je weet niet waar je bent en welke kant je op moet. Dat geldt vooral bij knooppunten, bij entrees en daar waar routes bij elkaar komen. Het wordt wel zeer gewaardeerd dat er keuzemogelijkheden zijn tussen doorgaande voet- of struinpaden, een route langs de plas, of een route door de besloten parkdelen. Kansen liggen er in het onderscheiden van de verschillende routes en in het laten doorlopen van de routes.
Zo zal een rondje plas voor fietsers en voetgangers alle kralen (bijzonder plekken in het park) verbinden.

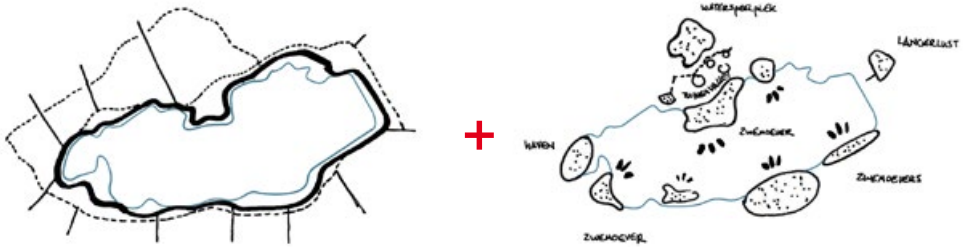

Rondje Gaasperplas als ‘snoer’

Bijzondere plekken als ‘parels’

Concept tekening Snoer verbindt de kralen

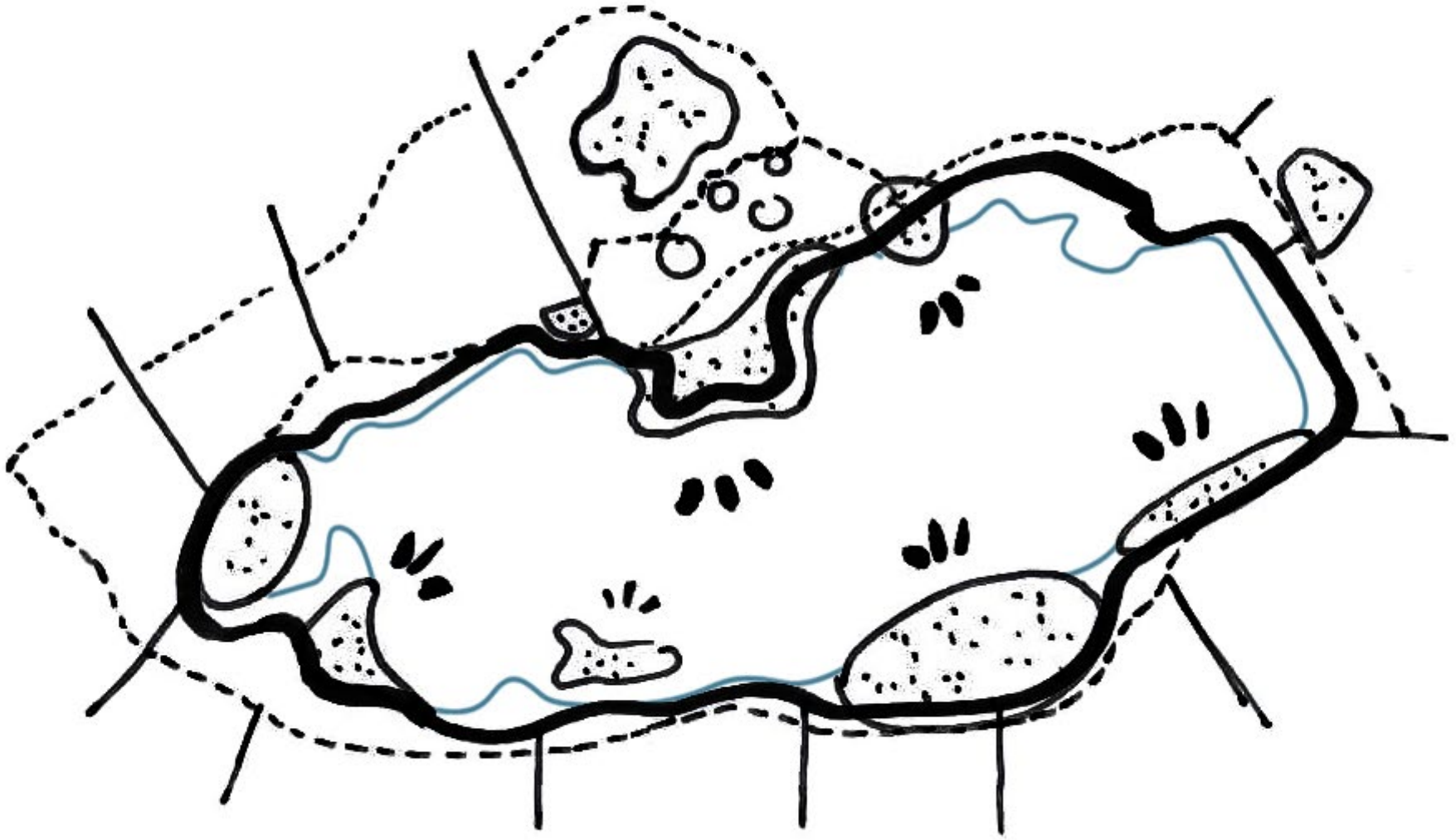

Toekomstplan Gaasperplas; het ontwerp

3 Toekomstplan;
het ontwerp

In dit hoofdstuk geven we een toelichting op het ontwerp. De analyse en input uit de participatie vormen de basis voor het ontwerp. Voor een verdiepingsslag op gemaakte ontwerpkeuzes verwijzen wij graag naar de volgende hoofdstukken Analyse (hoofdstuk 6) en Uitgangspunten (hoofdstuk 7) waarbinnen ook de participatie valt.
Vanuit de ontwikkelstrategie Gaasperplas zijn 6 opdrachten meegegeven:

- rondje Gaasperplas voor fietsers en voetgangers
- verbeteren hoofdentree vanaf metro Gaasperplas inclusief onderzoek nieuwe stedelijke functie
- verbeteren entrees naar de Gaasperplas
- herinrichting voormalig Floriade terrein
- aanleg nieuw stadsstrand: haalbaarheidsonderzoek
- onderzoek zelfbeheer

Dit toekomstplan is het resultaat van intensieve participatie en co-creatie met de leden van de meedenkgroep. Het eerste concept is daarna voorgelegd aan verschillende commissies die adviseren op het vigerende beleid, zoals de Technische Adviescommissie voor de Hoofdgroenstructuur en de commissie Integrale Ruimtelijke Kwaliteit. Het eerste concept van het ontwerp is naar aanleiding van aanbevelingen van die adviescommissies op onderdelen aangepast.

Tijdens de participatie zijn eenduidige, verschillende en soms tegenstrijdige wensen voor het park opgehaald. Maar alle opgehaalde informatie samen laat de wens zien, om de plas als dé kwaliteit van het park, beter te benutten. De wens is ook om tot een betere samenhang tussen meerdere attractieve plekken en voorzieningen rondom de plas te komen. Het park wordt zo ontwikkeld als een kralensnoer rond de plas. Verder is de wens om delen van het park met meer recreatievormen intensiever te beheren en in andere delen extensief natuurbeheer toe te passen, zodat beide kwaliteiten versterkt kunnen worden.

In het ontwerp is gezocht naar een zo goed mogelijke balans tussen verschillende belangen. In sommige gevallen zijn verschillende wensen te combineren, waardoor het ontwerp sterker is geworden.

Een voorbeeld hiervan is de wens voor een betere oriëntatie in het park, een meer aantrekkelijke zuidzijde, beleving van de plas en verhogen van natuurwaarden. Aan de zuidzijde zijn deze wensen gebundeld door een poel te graven met natuurvriendelijke oevers en het fietspad deels te verplaatsen richting de plas. Met deze ingreep wordt de variatie in routes en beplanting groter, de oriëntatie verbetert, de natuurwaarde wordt verhoogd en er komt een plek bij waar je vanaf het fietspad de plas kunt zien.

3.1 Routes

De opgaves voor het rondje Gaasperplas voor fietsers en voetgangers en de overige routes zijn; knelpunten oplossen, de oriëntatie verbeteren, routes interessanter en beter toegankelijk maken voor meer vormen van recreatie en minder validen, paden opknappen en schade door gebruik in de toekomst zoveel mogelijk beperken.

Met het ontwerp zijn diverse knelpunten in de routing opgelost. Sommige fiets-paden zijn omgevormd naar wandelpaden, soms is een wandelpad omgevormd tot gedeeld fiets-wandelpad en soms zijn verharde wandelpaden omgevormd tot struinpaden. Ook zijn er paden verwijderd en op andere plaatsen zijn er paden bij gekomen. Het resultaat is een duidelijk, doorgaand rondje voor fietsers en idem voor voetgangers rond de plas, meer variatie in wandelrondjes, een betere aansluiting op aangrenzende groengebieden en een duidelijkere beleving van de Gaasperplas als je het park in komt.

Het rondje om de plas
Een rondje rond de plas apart voor fietsers en voetgangers is de eerste opgave uit de ontwikkelstrategie. In dit ontwerp wordt het rondje compleet, afwisselender en aantrekkelijk gemaakt en faciliteert het meer bezoekers en meer doelgroepen. Voor een betere oriëntatie en bereikbaarheid van het rondje worden alle fietspaden zo recht mogelijk en in een heldere structuur, direct aangesloten op het fietsrondje. Het huidige fietspad tussen de waterspeelplaats en de tuinenvallei komt te vervallen. Het rondje voor wandelaars ligt steeds het dichtst bij de plas.

De hoofdroute voor fietsers en wandelaars krijgt een breedte die past bij de recreatie-vraag en de verkeersveiligheidsaspecten, maar ook bij de verschillende parkinrichtingen. Het Floriadedeel vraagt om goede doorgaande paden, maar ook om een bepaalde mate van kleinschaligheid, passend bij de verschillende 'tentoonstellingskamers uit de Floriade tijd'. De Centrale Verkeerscommissie schrijft voor 2 richtingen bromfietspaden een breedte van 4,5 meter voor.

Dit plan stelt voor om brommers te weren uit het voormalige Floriadedeel, zodat de breedte van 3,5 meter voor 2 richtingen fietspaden kan worden aangehouden. Brommers behouden dan wel hun route aan de randen van het park. Om brommers uit (delen van) het park te weren, is een raadsbesluit noodzakelijk. Op onderstaande kaart geeft de stippellijn op de zuidroute het bromfietsgedeelte weer.

Aansluiting fietspaden op het rondje Gaasperplas

Om het gebied goed toegankelijk te maken voor grote groepen wandelaars en mensen met een rolstoel, wordt het wandelrondje 2,5 tot 3 meter breed en verhard uitgevoerd. De hoofdroutes voor fietsers en wandelaars worden uitgevoerd in asfalt of beton, elk in een afwijkende kleur passend bij het park. Bijvoorbeeld grijs voor de fietspaden en zandkleurig voor de voetpaden.

Aanpak Driemondweg

De meedenkgroep was het er over eens: de Driemondweg lijkt meer op een industrieweg dan op een route door een park. Uit de meedenkgroep kwam het idee om de Driemondweg te verplaatsen en om van de huidige weg een fietspad te maken. Dan komt het hele gebied tot aan de provinciale weg in het park te liggen en ontstaat er meer ruimte voor natuur. Alle adressen die nu aan de Driemondweg liggen krijgen dan een eigen afrit aan de Provincialeweg. Dit idee is voorgelegd aan de Centrale Verkeerscommissie.

Die heeft aangegeven dat elke afrit van de Provincialeweg, omwille van veiligheid voor de (brom)fietsers, met verkeerslichten ingericht moet worden. Omdat dit niet realistisch is, lijkt deze variant voor de Driemondweg onhaalbaar. Het alternatief is een versmalde en naar het oosten opgeschoven Driemondweg. Die variant is in dit ontwerp opgenomen. Zo ontstaat ruimte voor een vrij liggend fietspad en voor de aanplant van een rij bomen en groepen heesters. Ook kan de oever van de watergang hier en daar natuurvriendelijker gemaakt worden. De parkeerplaatsen voor Langerlust komen terug in de vorm van langsparkeren langs de Driemondweg. Het aantal blijft gelijk. Indien de parkeerdruk toe neemt kan een parkeerveld naast boerderij Langerlust gemaakt worden, met een aansluiting op de Driemondweg. Tegen die tijd moet deze optie nader onderzocht worden.

De surfweide heeft nu een afslag vanaf de Driemondweg, met parkeerplaatsen. De plek wordt aangeduid als crusingplek. In het ontwerp worden die parkeerplaatsen verplaatst naar de rand van het Waternetterrein. Op de plek van de huidige rijbaan met parkeren, komt een vrij liggend fietspad. Het wandelpad wordt langs het water gelegd, over de weide. De aarde wal heeft geen functie meer en zal worden verwijderd. Met deze ingreep wordt de surfweide intensiever gebruikt en zal het veiligheidsgevoel toenemen.

Fietsroute dichter langs de plas

Meer zicht op de plas vanaf de fietspaden is een van de wensen uit de participatie. Aan de zuidzijde wordt dat bereikt door de parkeerplaats langs de surfweide vrij te spelen voor een fietspad. Verderop, voorbij het strandje bij Ballorig, wordt het fietspad (de aansluiting met het Jan Schaeferpad) dichter naar de plas getrokken.

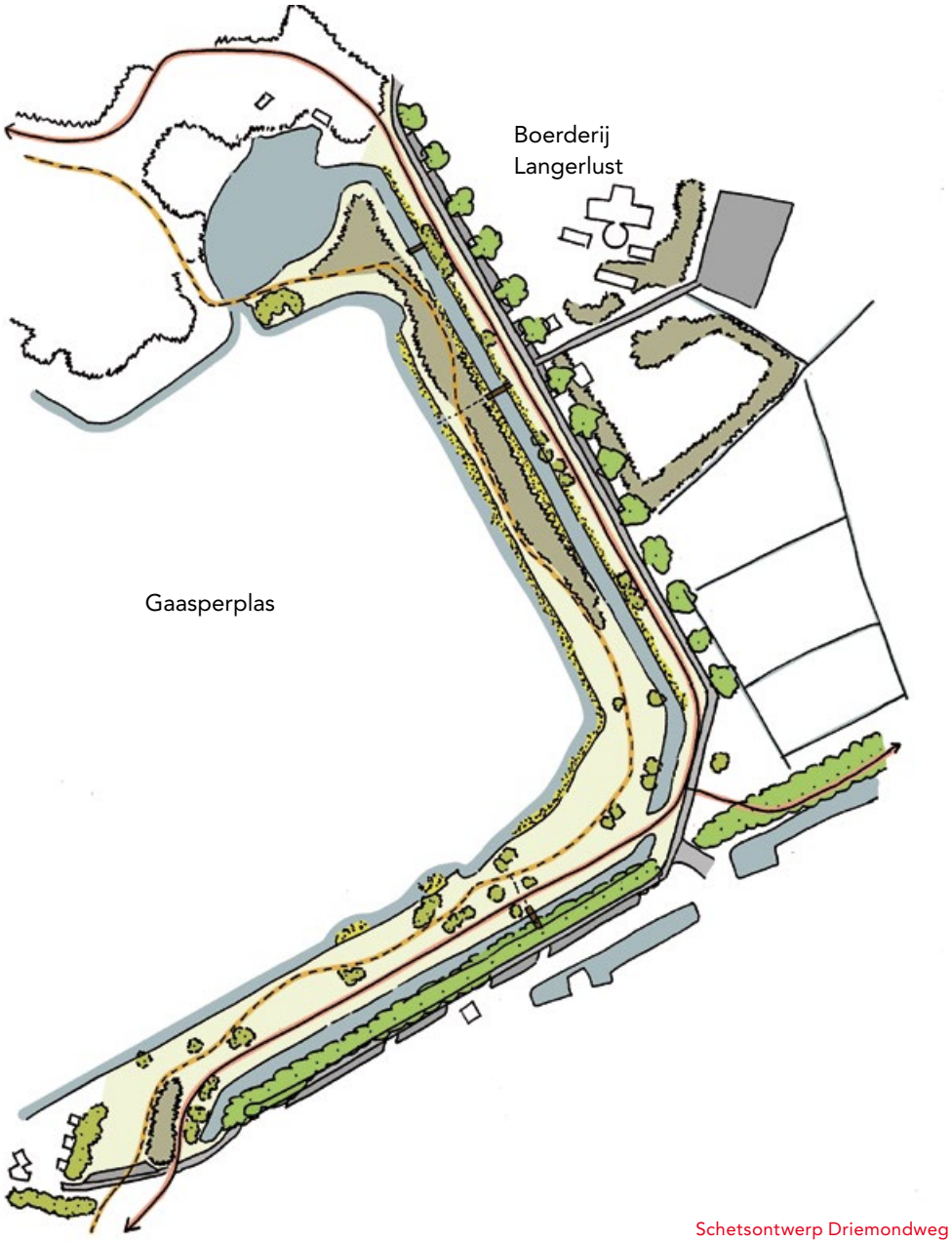

Schetsontwerp Driemondweg

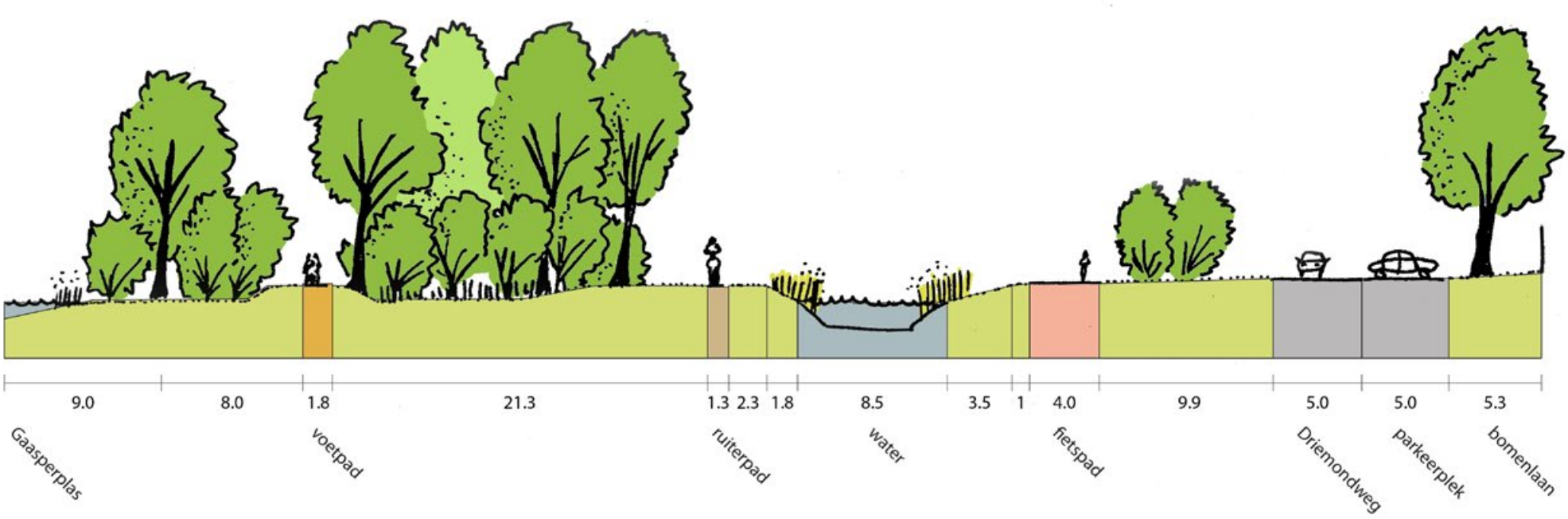

Profiel A Driemondweg nieuwe situatie met vrij liggend fietspad

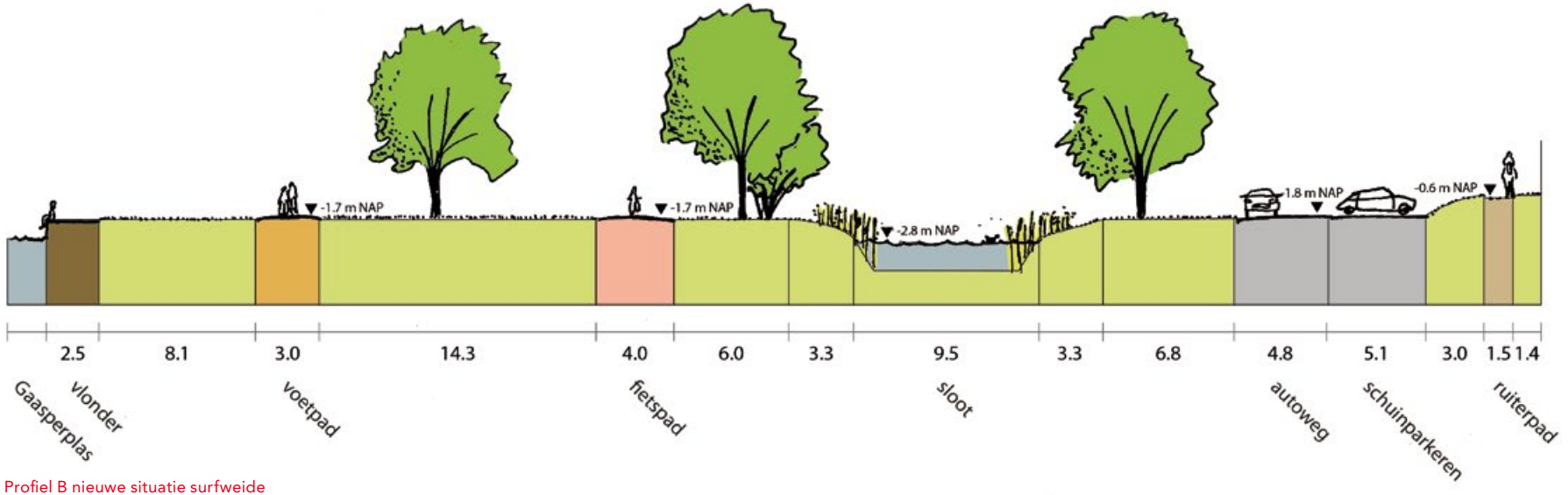

Profiel B nieuwe situatie surfweide

Locatie sfeerbeeld Driemondweg

Locatie sfeerbeeld surfweide

Huidige situatie Driemondweg

Bestaande situatie surfweide

Nieuwe situatie Driemondweg

Nieuwe situatie surfweide

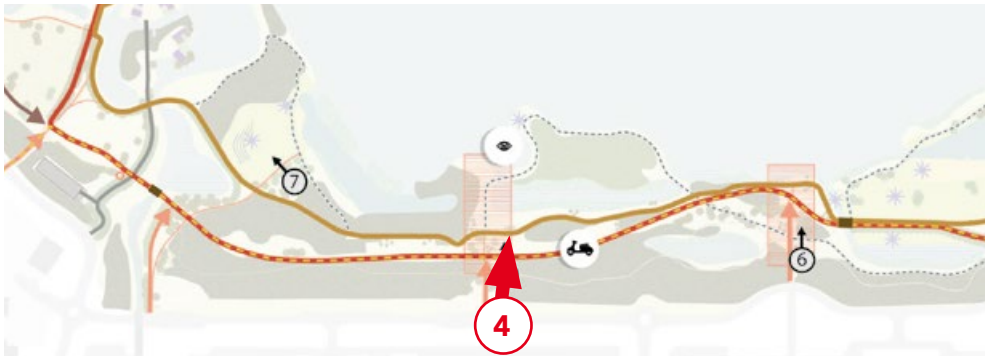

Situatie tekening visualisatie Jan Schaeferpad

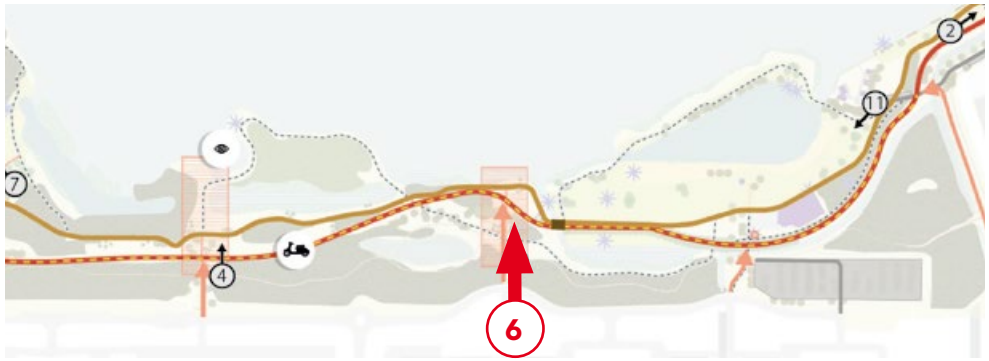

Situatie tekening visualisatie Gein 1

Huidige situatie zicht op de plas vanaf Jan Schaeferpad

Huidige situatie zicht op de Gein 1

Nieuwe situatie zicht op de plas vanaf Jan Schaeferpad

Nieuwe situatie zicht op de plas vanaf Gein 1

Zo ontstaat ook hier een plek waar fietsers dicht bij het water kunnen komen. Het zicht langs de zuidelijke fietsroute wordt hiermee gevarieerder en daardoor verbeterd ook de oriëntatie.

Aan de noordzijde wordt het voetpad dat bovenlangs de grote weide in het Floriadedeel loopt, omgevormd tot fietspad. Ook hier ontstaan daardoor doorzichten vanaf het fietspad naar de plas. De grote weide wordt met deze fietsroute beter toegankelijk, wat het recreatieve gebruik ten goede komt.

Verbeteren entrees naar de Gaasperplas
Opdracht 3 van de ontwikkelstrategie gaat over het verbeteren van de wijkentrees.
In het ontwerp worden alle fietspaden vanuit omliggende wijken naar de Gaasperplas, rechtstreeks aangesloten op “het rondje”. Vooral de zuidelijke route wordt door veel mensen saai gevonden en vanaf het fietspad kun je daar de plas niet zien. In het ontwerp wordt het Jan Schaeferpad verder doorgetrokken naar de plas. Vanuit de wijk kun je dan de plas al zien liggen. Ook bij de andere zuidelijke wijkingangen wordt zicht op de plas of water gemaakt. De entrees worden verder meer zichtbaar gemaakt, door opschot (zaailingen uitgegroeid tot bomen) te verwijderen.
Er worden parkbomen, bloeiende heesters en voorjaarsbloei voor teruggebracht. Zie de voorbeelden van parkbeplanting in het grijze kader. Het zou goed zijn om de entrees extra te benadrukken. Daarom wordt overwogen om bij ieder entree een ornament te plaatsen met de entreenaam. Zie de impressie hieronder.

Visualisatie ornament bij entree Gaasperplas

Herkenbare beplanting wijkentrees

Meidoorn

Wilde tulp

Appel

Kardinaalsmuts herfst

Sierkers

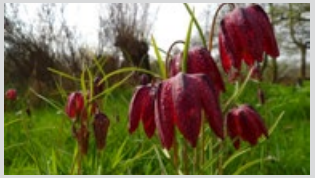
Kievitsbloem

Sierkers herfst

Leisterbes

Wilde uibol

Meidoorn bloei

Bewegwijzering in het park

Voor de informatieborden wordt aangesloten op het systeem van het wandelnetwerk Nederland. Deze zijn al geplaatst bij de hoofdentree en bij de parkeerplaats bij Ballorig. Uiteindelijk zal bij elk entree met parkeerplaats of OV-knooppunt een informatiebord komen. Op de borden worden verschillende wandelroutes opgenomen. Voor de aanduiding van de routes in het park worden eveneens de paaltjes van het Wandelnetwerk Nederland gebruikt. Voor de bewegwijzering in het park is het de wens dezelfde borden te gebruiken als in de rest van Amsterdam. Hierop zal voornamelijk het recreatieaanbod geplaatst worden zoals de camping, de watersport verenigingen, de bijenstal, enz. Nadere uitwerking hiervan vindt plaats in overleg met GGA.

Bewegwijzering Amsterdam

Wandelnetwerk Nederland

Natuurnetwerk bord

Overige routing in het park

Bewegwijzering en informatieborden
Voor de verdere verbetering van de oriëntatie in het park wordt de bewegwijzering en bebording verbeterd. Dat gebeurt door informatieborden te plaatsen bij de entrees met een parkeerplaats of een aansluiting op het openbaar vervoer, door markering van routes en door bewegwijzering in het park naar bijvoorbeeld de camping, waterspeelplaats, watersportverenigingen, bijenstal, enz.

Verbindingen met omliggende (groen) gebieden
Uit de participatie is naar voren gekomen om de fietsverbinding naar het Nelson Mandelapark te verbeteren. Hetzelfde geldt voor de fietsverbinding langs de oostzijde van de plas. In het ontwerp wordt daarom een wandelpad aan de westzijde langs de Langbroekdreef omgevormd tot fietspad. Aan de oostzijde wordt een stukje fietspad toegevoegd langs de weides. Daardoor kan je ook aan die kant van noord naar zuid door het park fietsen.

Nieuw fietspad naar Nelson Mandelapark

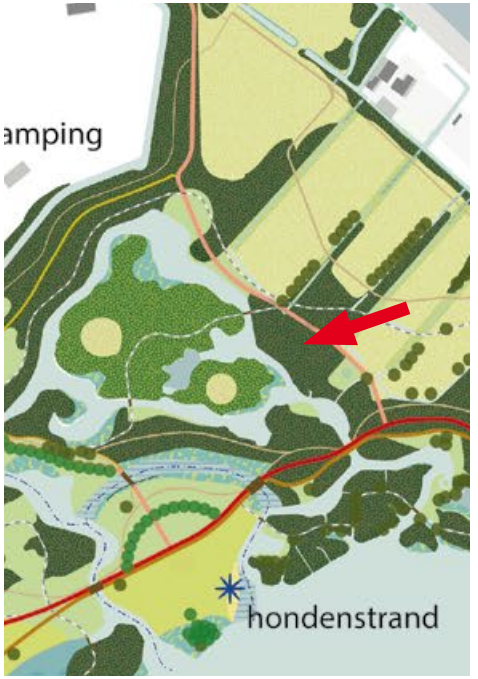

Nieuw fietspad naar Bijlmerweide

Situatie tekening visualisatie ronde weide

Huidige situatie ronde weide

Nieuwe situatie ronde weide

Aan- en afvoer evenementen opbouw

Uit de participatie en analyse is naar voren gekomen dat het gewenst is om in het park meer duidelijk onderscheid te maken tussen intensief te gebruiken recreatiedelen en rustige natuurdelen. In het ontwerp voor de noordzijde wordt daarom voorgesteld om de ontsluitingsroute voor grote evenementen te verplaatsen. Die aanvoerroute loopt in het voorstel niet meer oost-west dwars door het park, maar is veel korter en loopt noord-zuid over het fietspad dat vanaf de Loosdrechtdreef in het ontwerp direct uitkomt op de centrale ronde weide. Door de nieuwe aanvoerroute moet opnieuw bekeken worden waar de evenementenorganisatoren hun materieel, crewtent en overige materialen kunnen plaatsen. Het is daarvoor nodig om te onderzoeken hoe de huidige parkeerplaatsen van hotel Campanile, Planetarium en de camping opnieuw ingericht kunnen worden, afgestemd op de nieuwe inrichting rond de tunnel A9. Meer parkeerruimte zal in de toekomst nodig zijn, ook om het toekomstige museum en de horeca te faciliteren.

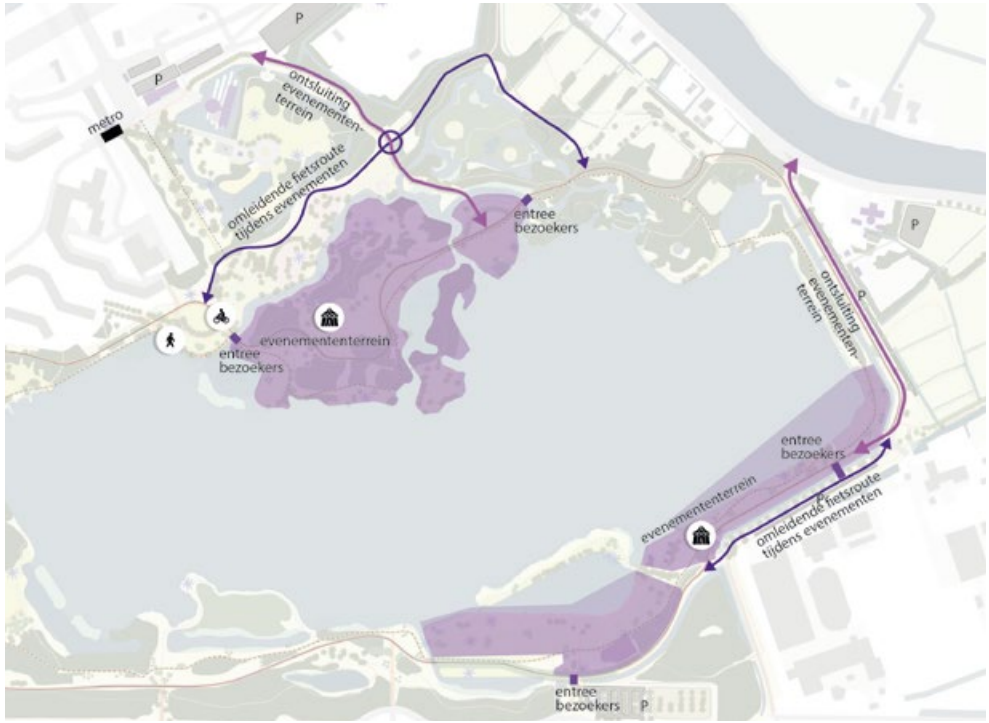

Voorstel ontsluitingsroute evenementen

Huidige hoofdentreeroute Gaasperplas

Nieuwe hoofdentreeroute Gaasperplas

3.2 Hoofdentree

De hoofdentree is in de Ontwikkelstrategie als opdracht 2 opgenomen. Op het plein bij de metrohalte en het busstation is de oriëntatie moeizaam en is onduidelijk welke route het park in gaat. In het ontwerp wordt het plein meer benadrukt als entreeplein. Met een heldere inrichting sluiten de verschillende ingangen aan op dit plein. Deze entrees zijn de hoofroute direct richting de plas, de entree naar de waterspeelplaats en de bosentree die tussen de waterspeelplaats en de camping door loopt.

De hoofdentreeroute wordt in het ontwerp benadrukt door een rechte route naar het platanenplein, dat in de tijd van de Floriade het verdeelplein was. Vanaf dit plein liepen routes naar alle richtingen van het park, vandaar de naam ‘ verdeelplein’. Vanwege het beperkte beheerbudget van Groengebied Amstelland, is ervoor gekozen om de hoofdentree te vereenvoudigen en daarmee te verduidelijken. De route wordt vanaf het entreeplein bij de metrohalte rechtdoor getrokken, tot aan het platanenplein. De leilindes worden deels verplaatst en de door hagen omvormde kamers worden verwijderd. Daarmee is er vanaf het entreeplein al zicht op het platanenplein en ontstaat een statig entree het park in. Langs de hoofdroute is ruimte om kunstobjecten te plaatsen. Zo kan er bijvoorbeeld een beeldenroute worden gemaakt. De bijzondere parkbomen blijven behouden en worden veel beter zichtbaar gemaakt. Voorbeelden zijn de treurbeuk, de oude prunussen, de metasequoia’s en de indrukwekkende Perzisch ijzerhout struiken (Perrotia persica), die in de tijd van de Floriade geplaatst zijn.

Situatie tekening visualisatie hoofdentree Gaasperplas

Een bijzonder element van de entreezone, de berceau (een loofgang, een besloten ruimte gevormd door hagen) staat nu nog op een verscholen plek. Straks is de berceau vanaf de hoofdroute zichtbaar.

Zoals nu al het geval is, blijft de entree naar de waterspeelplaats ook in het ontwerp omlijst door hoge populieren. De rij wordt aangevuld met populieren waar gaten gevallen zijn.
De bosentree, tussen de waterspeelplaats en de camping, wordt vanaf de hoofdentree aan één zijde met mooie parkbomen omlijst en wordt doorgetrokken tot aan de centrale ronde weide bij de plas. Ook het voetpad wordt er langs doorgetrokken.

Relatie met A9
Het Gaasperplasproject grenst aan de tunnel A9. In 2021 worden de tunnel en het park er bovenop opgeleverd. In dit ontwerp is rekening gehouden met de geplande routes voor de A9. Samen met het project A9 zal in het vervolg traject gezocht moeten worden naar een inrichting van de hoofdentreezone, waarbij ook de ruimtevraag van grote evenementen (opstallen, benodigde parkeerplekken) gefaciliteerd kan worden.

Bestaande bijzonder bomen

Treurbeuk

Verdeelplein / platanenplein

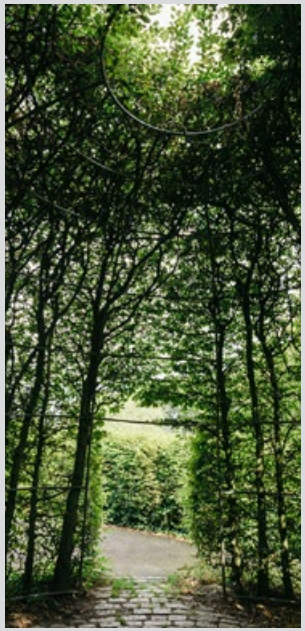
Berceau

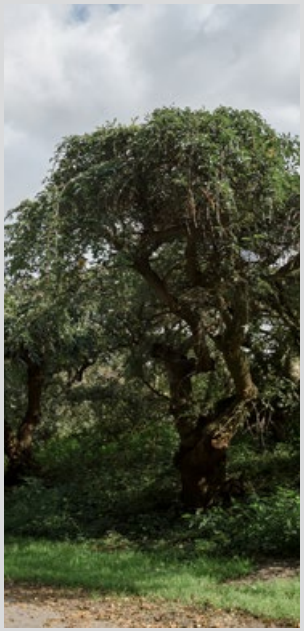
Prunussen

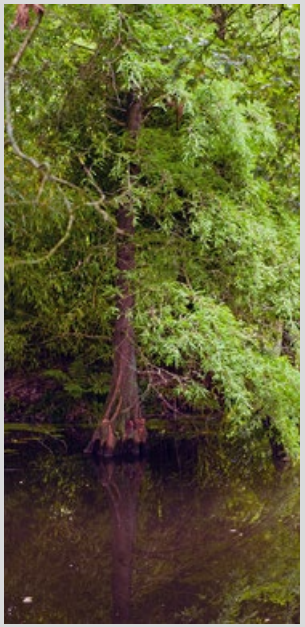
Moerascipressen

Natuurkaart

3.3 Natuur

Uit de participatie blijkt dat veel mensen de natuurbeleving bij de Gaasperplas belangrijk vinden. Verschillende mensen vinden natuurbehoud en versterking zelfs het belangrijkste voor de Gaasperplas. In het ontwerp is ervoor gekozen om stevig in te zetten op natuur-versterking. In het ontwerp is een zonering aangebracht waarbinnen natuur voorrang krijgt. Zie kaart zonering natuur.

Natuurboog
Langs de oostzijde van de plas loopt de ecologische verbindingszone Natuurboog. De Natuurboog is, net als de plas in zijn geheel, onderdeel van het Natuur Netwerk Nederland. Deze verbindingszone functioneert nog niet overal optimaal. De doelsoort van de Natuurboog is de ringslang die in het gebied van de Gaasperplas zich nog niet gevestigd heeft.

Zonering natuur

Grotere biodiversiteit

Bij een landschapsopbouw van water, oever, zoom (kruidenlaag), mantel (heesterlaag) bos, krijgen alle plant en diersoorten de kans. Natuurvriendelijke oevers zijn belangrijk voor een grote soortenrijkdom. Al het leven is per slot van rekening afhankelijk van water. In de overgangszone van land naar water worden de meeste verschillende soorten aangetroffen. De oeverzone is bij uitstek ook het leefgebied voor de ringslang. In deze zone kan hij zich te goed doen aan kikkers, kleine visjes en muizen.

Een natuurvriendelijke oever laat meer oeverplanten zien dan een beschoeide oever met snel diep water. Veel vissen en insecten zijn afhankelijk van oeverplanten.

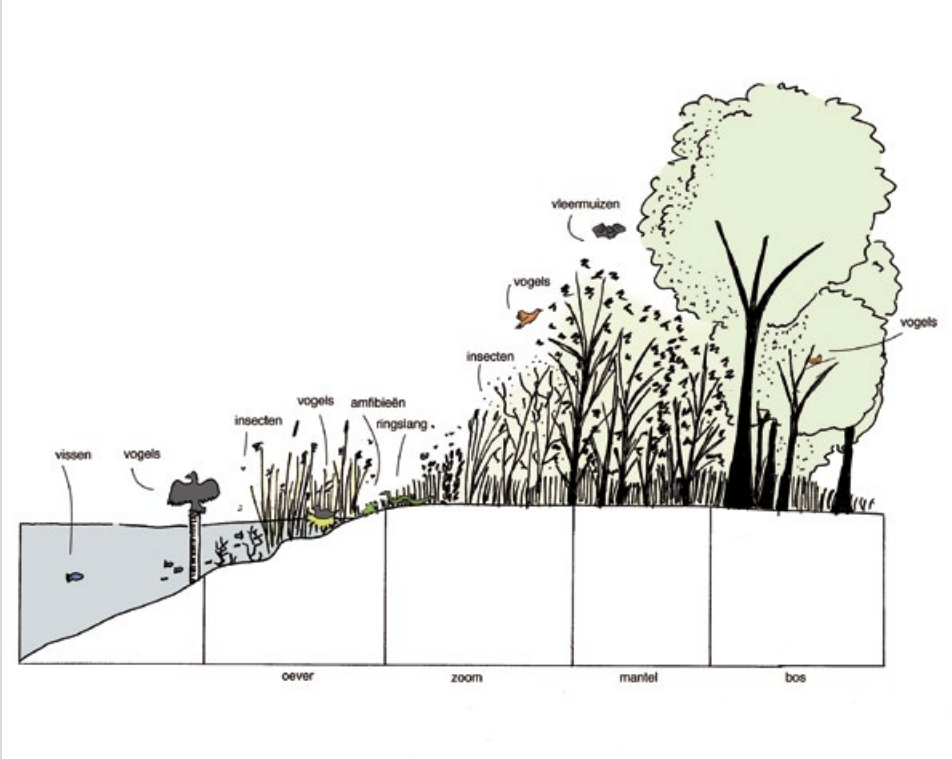

Landschapsopbouw van water, oever, zoom (kruidenlaag), mantel (heesterlaag) bos

Natuurwensen voor de Gaasperplas

Aantrekkelijke bloemen voor insecten

Bomen met herfstkleur

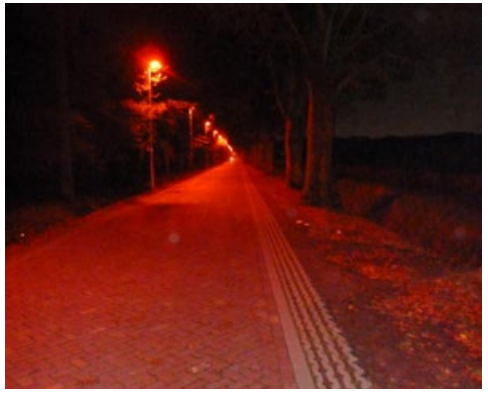

Vleermuisverlichting

Besdraagende heesters

Besdraagende heesters

Zwaluwwand

Bloembollen

Natte natuur

Vleermuisverlichting

Aantrekkelijke bloemen voor insecten

Door aan de oostzijde van de Gaasperplas meer te verruigen en natte zones in de vorm van sloten met natuurvriendelijke oevers en moerassige gebieden aan te leggen, wordt de Natuurboog een beter leefgebied voor de ringslang.

Natuurontwikkeling
Met het project Natuurzoom is in 2018 en 2019 al gewerkt aan het oplossen van diverse knelpunten in het functioneren van de Natuurboog. Met het verleggen van de ontsluitingsroute voor evenementen, wordt de oostzijde van het park vrijgespeeld en krijgt de natuur het hele jaar door ruim baan.

Aan de zuidzijde van het park ligt een zandlichaam. Hierop groeit al een andere vegetatie dan elders in het park. In de zone langs het fietspad is de beplanting daarentegen eenzijdig. Door hier ondiep water te gegraven, met een ruime natuurvriendelijke oever, wordt de variatie in natuur vergroot en wordt het leefgebied voor insecten, amfibieën en dus ook voor de ringslang, vergroot. Dit is een voorbeeld van een ingreep waar zowel natuur als recreatie baat bij hebben. De variatie in routes en beplanting wordt groter. De oriëntatie verbetert, de natuurwaarde wordt verhoogd en er komt een plek bij waar je vanaf het fietspad de plas kunt zien.

Algemeen voor het park is een veel gehoorde wens om meer bes-dragende beplanting aan te brengen voor vogels. Heesters zijn belangrijk voor beschutting van kleine vogels, bessen zijn voer in het najaar en in het voorjaar geeft de bloeiende beplanting een mooi beeld. Dergelijke heesters worden op verschillende plekken in het park aangebracht.

Project Natuurzoom

Het project Natuurzoom is een initiatief van de Provincie Noord-Holland om tot verbetering te komen van het leefgebied van de ringslang. Binnen het project Natuurzoom zijn daarom diverse faunapassages aangelegd zodat leefgebieden weer met elkaar verbonden worden. Door de aanleg van wegen en waterlopen die veel gebruikt worden, is het leefgebied in stukken verdeeld geraakt. De ringslang is niet in staat om deze drukke wegen (barrières) ongeschonden te passeren. Zie hieronder een foto van 1 van deze passages. Om de Natuurzoom geschikt te maken als leefgebied voor de ringslang is er meer geschikt voedsel nodig. Belangrijk voedsel voor de ringslang zijn amfibieën en muizen. Deze soorten zijn weer afhankelijk van insecten. Daarom is het belangrijk meer waterrijke gebieden, zoals natuurvriendelijke oevers en poelen aan te leggen in het gebied van de Natuurzoom.

De foto's hieronder zijn van een aangelegde poel en faunapassage in de Natuurzoom.

Poel in aanleg

Poel na aanleg

Faunapassage; tunnel voor dieren om veilig over te steken

Recreatiekaart

Legenda recreatiekaart

- Ligweide (nieuw ingericht)
- Nieuw water
- Zwemwater
- Zwemstoep
- Zandstrand
- Bastion (opknappen)
- Keermuur (opknappen)
- Amfitheater
- Tuinenvallei Floriade
- Nieuw struinpad
- Seizoen toegankelijk struinpad
- Nieuw ruiterpad
- Nieuwe brug voor kanoroute
- Nieuwe bomen (voor schaduw)
- Hoofdpad fietser
- Hoofdpad voetganger
- Bos & Bomen
- Bebouwing
- Wegen
- Water
- Voorzieningen toevoegen:
  1. Stedelijke functie
  2. Horeca
  3. Hondenstrand
  4. Speelbos
  5. Trekpontje
  6. Kabelbaan
  7. Volleybalveld
  8. Trapveldje
  9. Glijbaan
  10. Sprintbaan
  11. W.C.
  12. Labyrint
  13. Klimmuur
  14. Uitkijkpunt
  15. BBQ
  16. Muziekkoepel
  17. Intieme plekjes
  18. Sportvoorzieningen
  19. Kunst
  20. Trap
  21. Serre Ballorig
  22. Vogelhut

3.4 Recreatie

Zoals al aangegeven bij natuur, is ook ontworpen met een zonering voor recreatie. Op onderstaande kaart is de zonering voor intensieve recreatie weergegeven. Zoals te zien is, komt deze zonering voor intensieve recreatie overeen met de parkdelen waar nu al intensiever gerecreëerd wordt. Uit de participatie zijn veel ideeën gekomen voor het toevoegen van functies of voor het ontwerp. Voor dit ontwerp zijn daar de ideeën uit geselecteerd die een inrichtingsmaatregel betreffen. Andere ideeën, bijvoorbeeld over handhaving, zijn opgenomen in het participatieverslag. De uiteindelijke lijst met ca. 170 ideeën zijn ingedeeld in verschillende categorieën. Deze categorielijsten zijn voorgelegd aan een breed publiek tijdens de zogenoemde "bakfiets" actie in de zomer van 2018.

De ideeën die het meest genoemd zijn per categorie, zijn getoetst aan de ontwerp-principes zoals in hoofdstuk 7 Uitgangspunten wordt toegelicht. De ideeën die de toets hebben doorstaan zijn zo goed en zoveel mogelijk opgenomen in het ontwerp.
De faciliteiten die de uitvoering van de ideeën aan het park toevoegen, betekenen een uitbreiding van de speelruimte, een ruimer aanbod van buitensport in de buurt van de directe woonomgeving en meer ruimte voor fietsers en voetgangers. Kortom: ze nodigen uit om te bewegen.
In de bijlage is de lijst opgenomen van de genoemde ideeën. De uiteindelijk te gebruiken materialen en hoeveelheden worden in een volgende fase verder uitgewerkt.

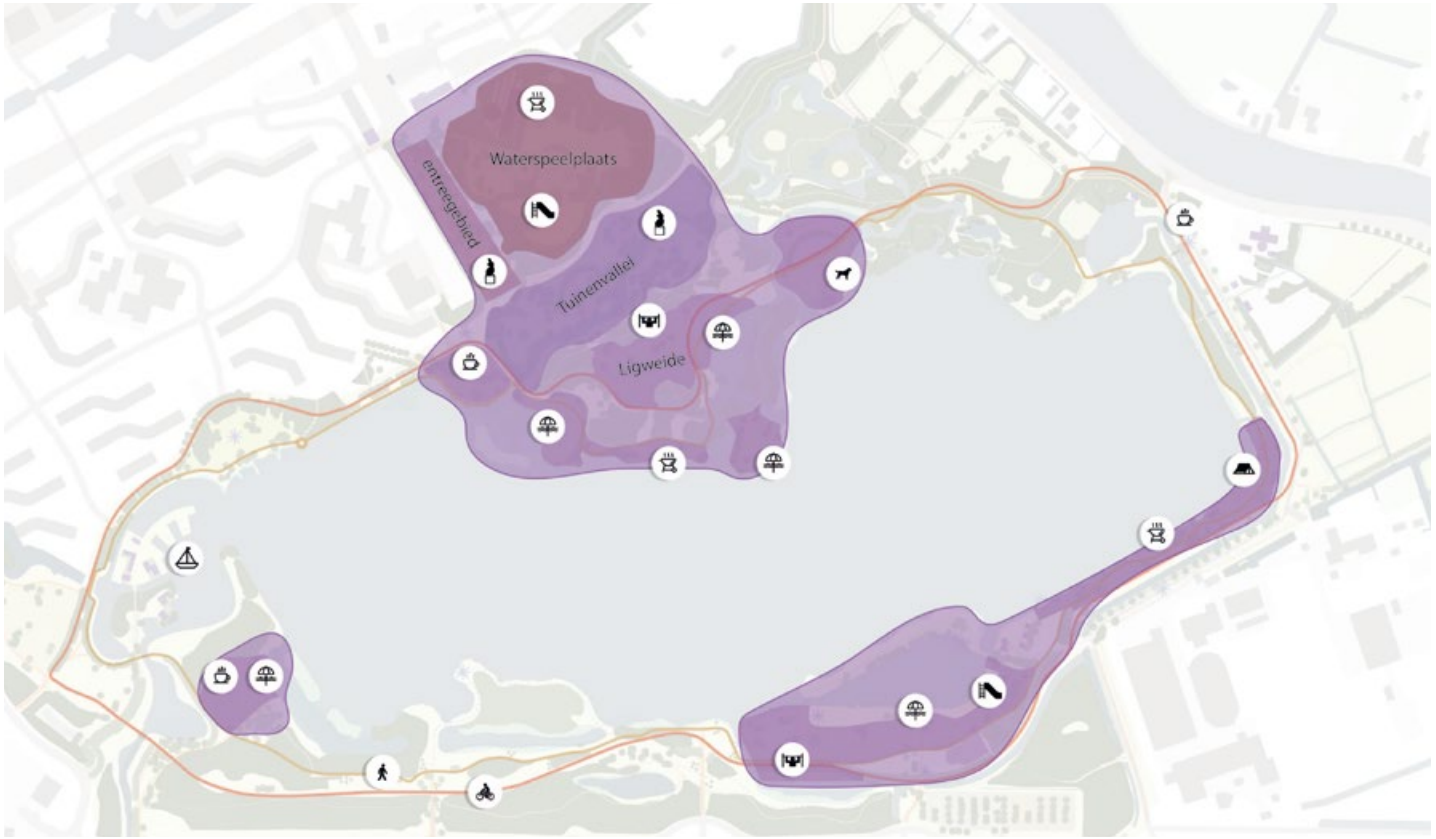

Zonering intensieve recreatie

Participatie bij de Gaasperplas

Participatie op het Anton de Komplein

Greep uit de wensen voor de Gaasperplas vanuit de Participatie

Zwemstoep

Speciale prullenbakken voor de barbecue

Barbecues

Kunsttentoonstelling

Bomen met herfstkleur

Glijbaan in het water

Mogelijkheid tot skaten

Meer sportmogelijkheden

Poel in aanleg

Verbeteren ruiterroutes

Trampolines

Aantrekkelijke bloemen voor insecten

Wilde bloemenpluktuin

Meer kanoroutes

Jeu-de-boulesbaan

Klimmuur

Chinees theehuis / horeca

Muziektent

Schaatsbaan

Bloeiende bomen en heesters

Besdraagende heesters

Doolhof

Speelbos

Trekpontje

Situatie tekening visualisatie Kademuur

Bestaande situatie kademuur

Nieuwe situatie kademuur

Onder het Bastion

Ten zuiden van het bastion is in het ontwerp een plek opgenomen waar gerecreëerd kan worden langs het water. De kademuur voor Nellestein wordt verder doorgetrokken met daarachter de hoofdwandelroute. Tussen het wandelpad en de muur van het bastion wordt in een lichte helling een zonneweide aangebracht. Een paar solitaire parkbomen zorgen voor schaduw op warme dagen. Er komt voldoende zitgelegenheid met mooi uitzicht over de plas.

Zwemplekken

Opdracht 5 van de Ontwikkelstrategie is een onderzoek naar de aanleg van een nieuw stadsstrand aan de noordzijde van de plas. De Gaasperplas is ontstaan door zandwinning. Dit zand is gebruikt om de Bijlmer en Gaasperdam op te bouwen. Door de zandwinning is de plas heel diep (ca 35 meter) en wordt ook vanaf de kant snel diep. Daardoor is de plas zelf niet geschikt als veilige zwemplek. Een nieuwe zwemplek moet uitgegraven worden op het land. De dichtgegroeide natuurzwemplek voor Nellestein blijft ongemoeid. I.v.m. de ligging voor de woningen is deze locatie minder geschikt. Een nieuwe zwemplek is wat verder weg gevonden. Onder het bastion ligt een onbereikbaar eiland waarover in de tijd van de Floriade een trekschuit werd voortgetrokken.

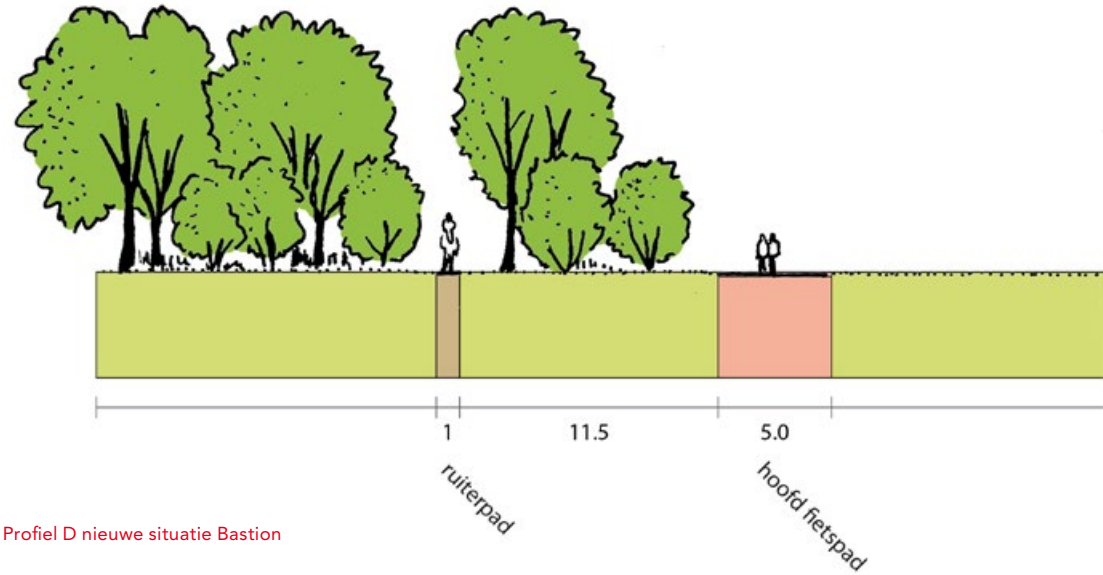

Profiel D nieuwe situatie Bastion

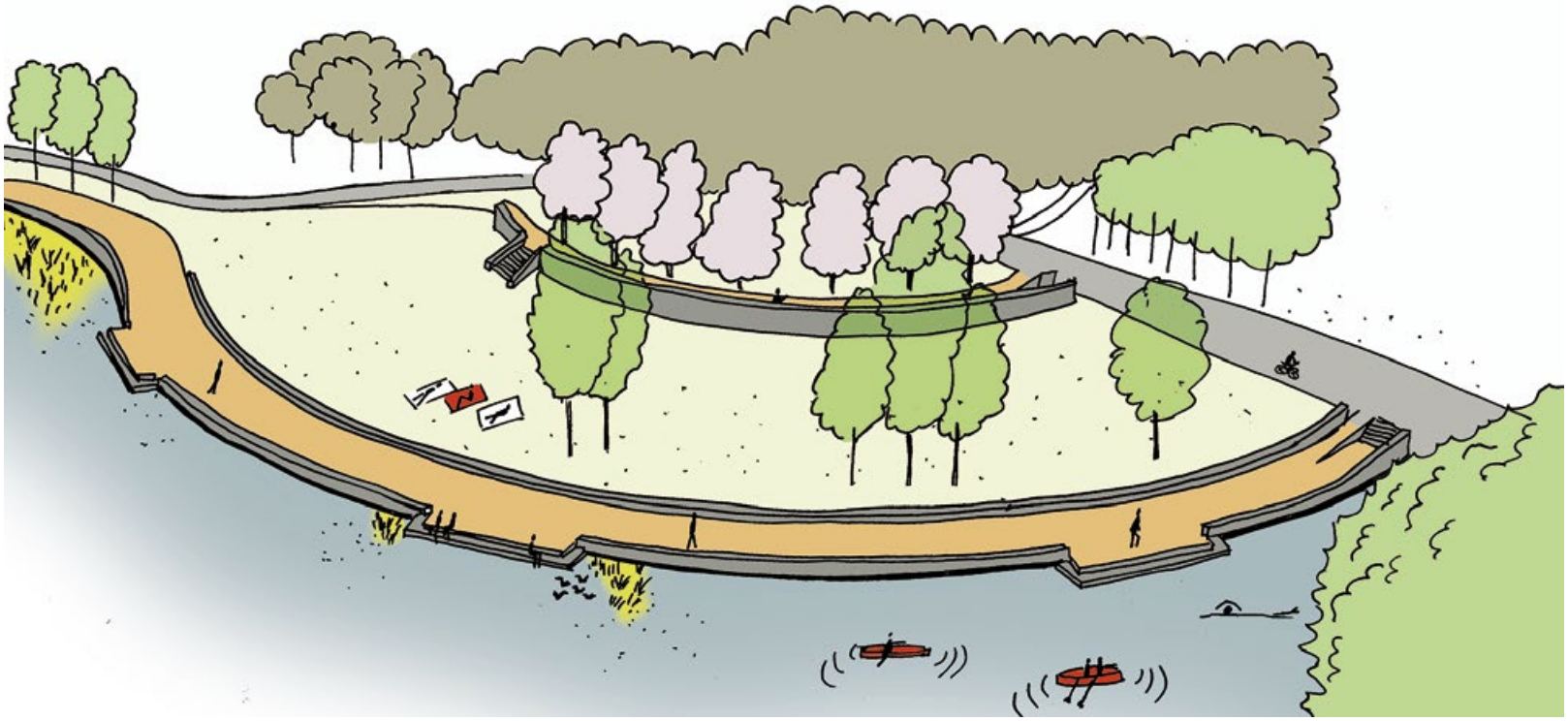

Nieuwe situatie Bastion

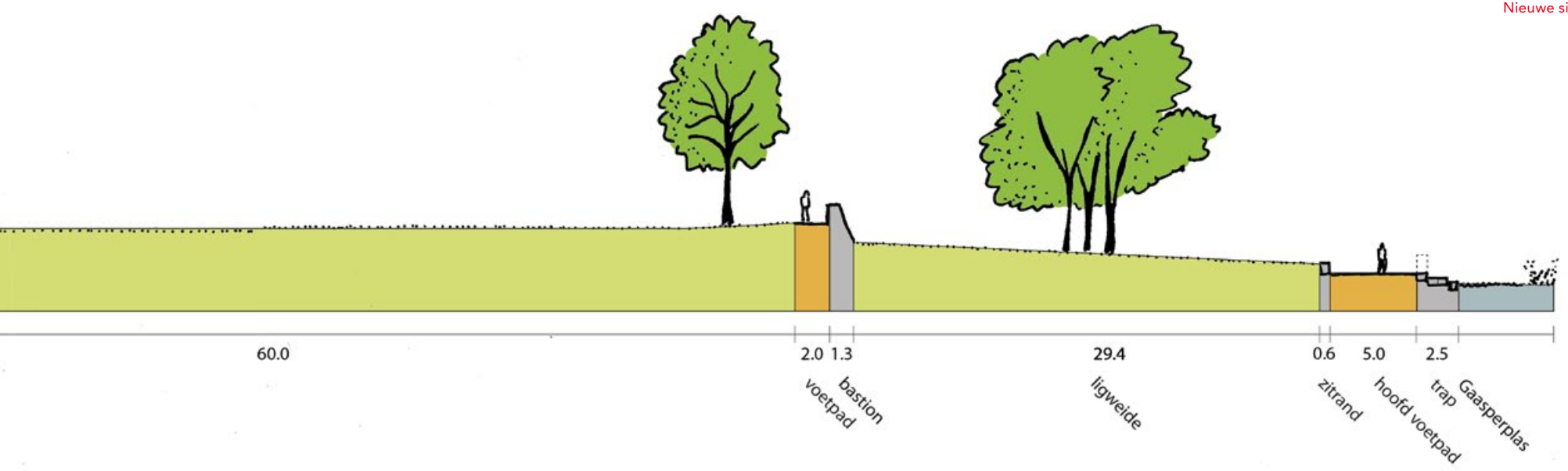

Situatie tekening visualisatie zwemplek onder het Bastion

Bestaande situatie zwemplek onder het Bastion

Nieuwe situatie zwemplek onder het Bastion

Door dit eiland af te graven ontstaat een geschikte beschutte zwemplek. De rand van de zwemplek wordt aan de kant van de ligweide uitgevoerd als een zwemstoep. zie de voorbeelden in het grijze kader op p. 39. Daardoor wordt het water ook toegankelijk voor mindervaliden. Een tweede locatie voor een zwemplek is gevonden aan de grote ligweide ten noorden van de naaktrecreatie. Er kan een veilige en beschutte zwemplek worden gemaakt door de landtong van het tegenoverliggende eiland af te graven. Voordeel van deze locatie is dat de grote achterliggende weide vaker en beter benut kan gaan worden.

Ligweide aan de westzijde

Aan de westzijde ligt op dit moment het formele hondenstrand. Veel participanten zien echter veel recreatiekansen voor deze locatie. De plek biedt een mooi uitzicht over de volle lengte van de plas en is daarmee een geliefde locatie. Er zijn ideeën geopperd, die variëren van pop-up evenementen tot zelfs een concertgebouw met uitzicht over de plas. Vanwege de komvorm is de plek geschikt om er een soort theater opstelling van te maken. In het ontwerp worden betonnen treden in het talud geplaatst, zodat deze amfitheater opstelling ontstaat. Dit betekent dat het hondenstrand op deze plek wordt weggehaald, ten gunste van diverse andere recreatievormen.

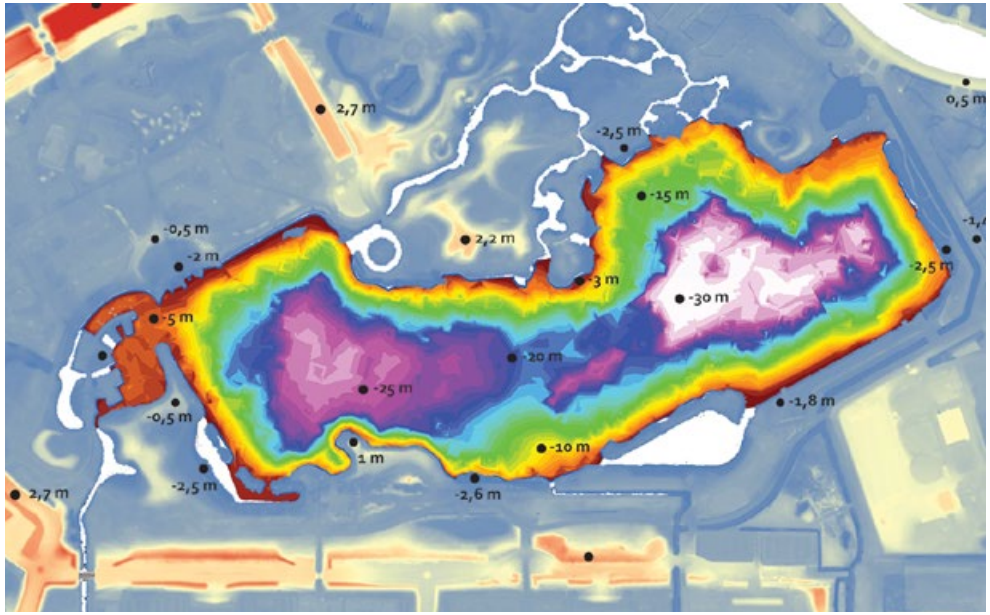

Dieptes in de Gaasperplas

Situatie tekening visualisatie zwemplek grote ligweide

Bestaande situatie zwemplek grote ligweide

Nieuwe situatie zwemplek grote ligweide

Zwemstoep

Weide bij het eiland tijdens de Floriade ‘82

Voorbeeld van een zwemstoep

Voorbeeld van een zwemstoep

Voorbeeld van een zwemstoep op een warme zomerdag

Situatie tekening visualisatie weide westzijde

Bestaande situatie weide westzijde

Nieuwe situatie weide westzijde

Nieuwe situatie weide westzijde in de avond

Het hondenstrand aan de noordzijde van de plas blijft en wordt formeel gemaakt. Deze locatie is in de participatie veelvuldig aangewezen voor een horeca gelegenheid, waarbij vaak is verwezen naar het zomerrestaurant van 2005/2006. In hoofdstuk 5 wordt nader ingegaan op horeca.

Uitbreiding speelweide bij Ballorig

De zwemlocatie bij Ballorig is op zonnige dagen druk bezocht. Uit de participatie is naar voren gekomen dat men hier graag extra faciliteiten zou willen. Genoemd zijn een beachvolleybalveld, een survivalroute, buitenfitness en vooral ook extra bomen voor schaduw. In het ontwerp zijn die wensen zoveel mogelijk meegenomen. De ligweide wordt vergroot en er worden bomen toegevoegd. De wandelroute wordt verlegd en komt voor Ballorig te liggen. Het bosschage ten oosten van Ballorig wordt doorgetrokken tot vlakbij de wandelroute. De rode kleur van het gebouw komt dan meer uit het zicht liggen.
Het idee om een klimwand te plaatsen voor het gebouw moet verder onderzocht worden. Zie ook verderop onder het kopje Klimwand. Onlangs heeft Groengebied Amstelland, de beheerder van het gebied, een nieuw speeltoestel geplaatst met een glijbaan het water in, zodat die wens uit de participatie al is gerealiseerd. Zie de foto op pagina 41 van het speeltoestel. Momenteel is er al een volleybalveld. Onderzocht moet worden of dat voldoet aan de wensen voor beachvolleybal en welke aanpassingen eventueel noodzakelijk zijn.
Ten zuiden van de ligweide bij Ballorig is een buitenfitness c.q. survivalbaanroute in het ontwerp opgenomen, om de groeiende groep buitensporters te faciliteren.

Kanorondje door het Floriadedeel

Participanten geven aan dat er wensen zijn voor een beschut kanorondje. Varen over de plas is vooral voor beginnelingen niet altijd geschikt, omdat het water door de wind ruw kan zijn. In het ontwerp wordt voorgesteld om de watergang in het Floriadedeel toegankelijk te maken voor bootjes. Daarvoor moet de duiker onderaan het Bastion, waar de waterloop begint, worden vervangen door een brug, zodat er onderdoor gevaren kan worden. Ter hoogte van de ronde weide kan men de plas weer opvaren. Momenteel wordt er aan de watergangen niet veel onderhoud gepleegd, dus mogelijk is het noodzakelijk om de waterlopen te baggeren voor een voldoende diepgang voor de boten.

Situatie tekening visualisatie weide Ballorig

Bestaande situatie weide Ballorig

Nieuwe situatie weide Ballorig

Bestaand speeltoestel met glijbaan het water in

Bestaand beachvolleybalveld

Kaart met recreatieve routes

Meer wandelrondjes
Vanuit de omliggende wijken is behoefte om wandelrondjes in alle delen van het park te kunnen maken. Aan de zuidzijde wordt de hoofdroute enigszins verlegd. De huidige wandelroute wordt struinroute, waardoor er in combinatie met de nieuwe hoofdroute meer wandelrondjes ontstaan. Aan de oostzijde wordt de weide betrokken bij het park, daar wordt ook in een struinroute voorzien.

Ruiterroutes
Voor de ruiters van de Willem Alexander manege is het momenteel niet mogelijk om het volledige rondje om de plas te maken. De manege faciliteert een doelgroep met verschillende vormen van beperkingen. Het veerooster met sluis voor ruiters aan het begin van de Gaasperzoom, is voor hen onneembaar. In het ontwerp wordt voorgesteld om het rooster ca. 50 meter zuidelijker te plaatsen, zodat hij buiten de ruiterroute om de plas komt te liggen. Om het voor de ruiters ook mogelijk te maken om op evenementendagen naar buiten te gaan, is gezocht naar de mogelijkheid om een kleiner rondje te maken aan de noord- en oostzijde van het plangebied.

Klim-/speelbos (nr. 4 op de kaart op p. 32)
De waterspeelplaats bij de hoofdentree heeft mooie speelmogelijkheden voor kinderen. Dat is veel minder het geval aan de zuidzijde , op de grens met de wijk Gein.
Velen hebben aangegeven dat er onder de kinderen een wens leeft voor een speel- of klimbos. Dit geluid hebben we ook bij basisscholen opgehaald. In het plan zijn twee locaties opgenomen die mogelijk geschikt zijn. Voor een klimbos zijn grotere bomen nodig. Daardoor is de locatie van de waterspeelplaats beter geschikt voor een klimbos. Het bosrijke gedeelte bij Ballorig is beter geschikt voor een speelbos. Beide locaties worden in de volgende fase van het ontwerp nader onderzocht.

Klimmuur (nr. 13 op de kaart op p. 32)
In de participatie hebben naast kinderen ook volwassenen aangegeven graag te willen klimmen. In het ontwerp is een geschikte locatie gevonden voor een klimmuur, namelijk voor het gebouw van Ballorig. Veilig en professioneel gebruik van de muur is een punt van aandacht. Groengebied Amstelland heeft daar in het recreatiegebied Spaarnwoude al ervaringen mee. In de volgende fase van het ontwerp wordt dit verder uitgewerkt.

Honden (nr. 3 op de kaart op p. 32)
In verband met de wensen voor recreatie op de weide aan de westzijde wordt hier het hondenstrand verwijderd. Het informele hondenstrand aan de noordzijde blijft en wordt formeel gemaakt. Het strandje zal verplaatst worden naar de oostzijde van die weide. De waterloop waarlangs het huidige strandje ligt, is de waterinlaat voor de waterspeelplaats. Door het hondenstrandje aan de andere kant te leggen blijft het water voor de waterspeelplaats schoner. Daarnaast wordt in de volgende fase van het ontwerp onderzocht of het mogelijk is om een losloopbeleid in te voeren voor de struinpaden in het gebied. De weide tussen de Langbroekdreef en Nellestein wordt een uitloopgebied voor honden.

Zonering voor barbecueën (nr. 15 op de kaart op p. 32)
Barbecueën is een populaire bezigheid rondom de Gaasperplas. Het is een activiteit die door verschillende doelgroepen wordt gedaan. Hele families komen gezellig bij elkaar, voorzien van alle nodige faciliteiten. Soms wordt er (luide) muziek gespeeld. Het is belangrijk dat mensen elkaar kunnen ontmoeten in het park en samen kunnen barbecueën. Het is echter ook belangrijk dat mensen die dat niet willen eveneens plezierig kunnen recreëren in en rondom de plas. Daarom zijn in dit ontwerp drie barbecuezones opgenomen. De waterspeelplaats, de noordelijke ligweide met bomen en de surfweide. Het plan voorziet ook in vaste barbecues en afvalbakken voor hete kolen en in meer vaste zitjes.

Muziekkoepel (nr.16 op de kaart op p. 32)
Veel mensen hebben behoefte aan kleinschalige evenementen aan de Gaasperplas. In 2018 is voor het eerst het Grachtenfestival georganiseerd bij Nellestein. Dat was een groot succes. Om dit soort evenementen voor de toekomst beter te faciliteren is een muziekkoepel opgenomen in het ontwerp.

Toilet- en drinkwatervoorzieningen (nr. 11 op de kaart op p. 32
In het ontwerp zijn een paar drinkwatertappunt opgenomen en openbare toiletten. Nadere uitwerking hiervan volgt in de volgende fase. Bij de realisatie van de gewenste horecavoorzieningen zullen ook openbare toiletten worden meegenomen.

Ontwerp Floriadeterrein na de Floriade in 1982

Toekomstbeeld Floriadeterrein

3.5 Opknappen Floriadeterrein

Opdracht 4 van de Ontwikkelstrategie is het opknappen van het voormalige Floriadeterrein.
In 1982 werd aan de noordzijde van de Gaasperplas, vlakbij de eindhalte van de metro de wereld tuinbouwtentoonstelling Floriade georganiseerd. Het park aan de noordzijde was het decor voor bijzondere planten. Vooraf is nagedacht welke elementen van dat decor, en welke tuininvulling, behouden zou blijven voor de Gaasperplas. Het park werd gezien als een park van groot regionaal belang. Er werden extra miljoenen ingezet om een mooi park na de Floriade over te houden. Niet lang na de Floriade werd het beheer van het park overgedragen Groengebied Amstelland. Het beschikbare onderhoudsbudget is niet voldoende om het voormalige Floriadeterrein op het gewenste parkniveau te beheren. Daardoor raakten de te behouden Floriade elementen in verval.

Met dit ontwerp is in samenspraak met de meedenkers gezocht naar een invulling van het Floriadedeel, waarbij nog altijd een bepaalde mate van Floriadepark ervaren kan worden. Ook is het doel om meer doelgroepen te faciliteren en om een zodanige inrichting te ontwerpen, dat het park beheerd kan worden met het huidige beheerbudget. Dat laatste betekent dat er concessies gedaan moeten worden aan de inrichting. In deze paragraaf wordt het ontwerp getoond dat past binnen het beheerbudget van GGA.
Aanvullend wordt getoond wat de wensen van een hoger ambitieniveau zijn.

Tuinenvallei
In het plan voor ná de Floriade, is bedacht hoe het terrein beheerd zou moeten worden na de tuinbouwtentoonstelling. In de praktijk is dit plan onhaalbaar gebleken. De tuinen zijn overgroeid geraakt en veel bijzondere elementen zijn verzakt, weggehaald of aan grondige renovatie toe. Het besloten karakter van de tuinenvallei met de dwaalpaden er doorheen, wordt echter door velen wel bijzonder gewaardeerd. Samen met de meedenkgroep is onderzocht hoe het bijzondere karakter behouden kan blijven, zonder dat meer beheergeld nodig is. Een van de opgehaalde ideeën is om hier een Chinese theehuis te beginnen. Maar de meeste participanten zien vooral graag dat de tuinenvallei hersteld wordt.

Het voormalige Floriade terrein is rijk aangeplant met parkbomen. Velen daarvan zijn in de verdrukking gekomen door het extensieve beheer. Zaailingen, uitgegroeid tot bomen, overschaduwen en verdrukken de bijzonder parkbomen. De bijzondere onderbeplanting, zoals azalea's, heide en vaste planten, is vaak verdwenen, of overgroeid geraakt.

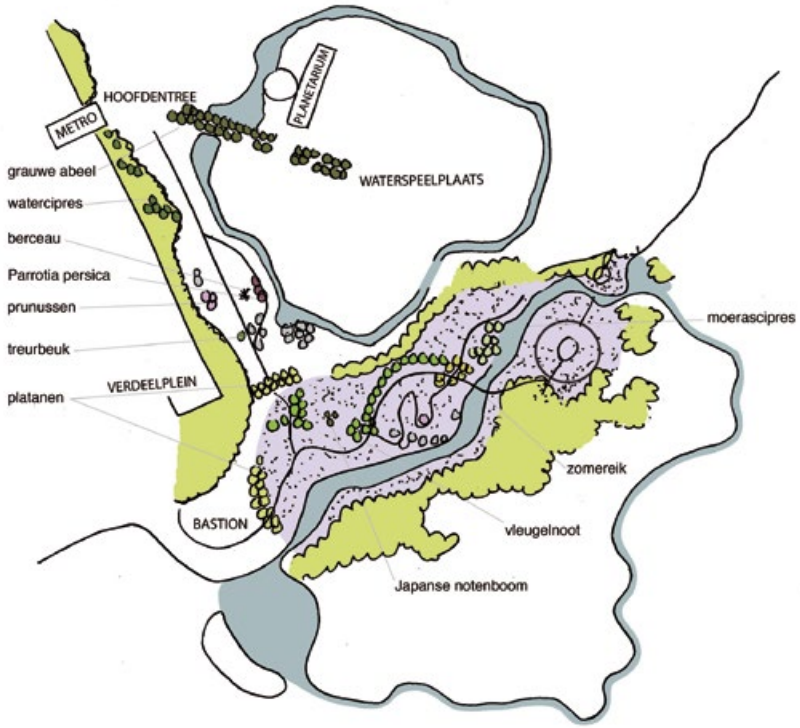

Bestaande bomen voormalig Floriadeterrein

Bestaand klein rosarium

Bestaande heidetuin

Bovenop het bastion

Bestaande rotstuin

Bloemrijkgrasland

Bijzondere bomen behouden, onderbeplanting en keienpad vernieuwen

Bomenrij behouden, onderbeplanting vernieuwen naar bloemrijkgrasland

Bijzondere bomen behouden, onderbeplanting en keienpad vernieuwen

Op basis van het huidige beperkte beheerbudget is in dit ontwerp ervoor gekozen om de parkbomen uit de Floriade tijd weer vrij te maken en de spontaan opgekomen en nog resterende onderbegroeiing uit de Floriadetijd te verwijderen. Zo zijn de mooie parkbomen straks weer te zien.

Het fijnmazige padenstelsel is divers en bestaat uit verschillende soorten verharding. Ook dat is kostbaar in het beheer. Toch willen de leden van de meedenkgroep deze behouden. In het ontwerp wordt daarom voorgesteld om deze te herstraten vanuit het investeringsbudget. Op de locaties waar in de tijd van de Floriade bijzondere planten stonden, wordt bloemrijk gras aangebracht. De voorkeur van de participanten gaat ook uitdrukkelijk uit naar herstel of een nieuwe invulling van de Floriadetuinen met bloeiende planten. Om dit mogelijk te maken moet in de volgende fase gezocht worden naar aanvullende middelen voor beheer.

Het uitdrukkelijke advies van de adviescommissies TAC en CRK voor het Floriade terrein is ook om een hoger ambitieniveau te realiseren. Er is echter op dit moment, met het voorhanden zijnde beheerbudget, geen hoger ambitieniveau haalbaar.

Het groot rosarium ligt in het gedeelte dat onderdeel is van het locatieprofiel voor evenementen. Het rosarium bestaat uit 3 tuinen die in elkaars verlengde liggen. In het midden van dit groot rosarium is spontaan een bosje Elsen opgekomen. Om de zichtlijn te herstellen tussen de 3 tuinen van het rosarium, is het nodig om dit bosje weg te halen. Om het groot rosarium een nieuwe impuls te geven en de zichtlijn ook in de toekomst open te houden wordt hier een plat labyrint toegevoegd conform foto hiernaast. De vaas van het klein rosarium wordt hersteld en in de hooggelegen tuin komt kunst.
De beeldenroute die is voorgesteld bij de hoofdentree kan doorgetrokken worden tot in de tuinenvallei.

Doorkijk naar bestaande overdekte brug en klein rosarium

Bestaand groot rosarium met spontaan gegroeid Elzenbosje

Toevoegen labyrinth

Situatie tekening visualisatie bovenop Bastion

Bestaandesituatie bovenop Bastion

Nieuwe situatie bovenop Bastion

Bastion

Het bastion had in de tijd van de Floriade een belangrijke functie. Bovenop het bastion was het terras van het restaurant dat aan het einde van de metrobaan stond. Het terras bood een prachtig uitzicht over de plas. Door het beperkte beheerbudget is de muur van het Bastion aan het afbrokkelen en het talud onder het bastion dichtgegroeid geraakt. Daardoor is het zicht op de plas verdwenen. In het ontwerp wordt het uitzicht hersteld. De fietsroute wordt bovenlangs gelegd zodat een verblijfsplek onder het bastion ontstaat. De kademuur voor Nellestein wordt doorgetrokken tot aan de nieuw aan te brengen brug. Ook deze kademuur is toe aan een ingrijpende opknapbeurt. Door de muur door te trekken wordt de kademuur en wandelpromenade voor de toekomst behouden.
Beide elementen zijn van bijzonder belang voor de beleving van het park. Met dit ontwerp worden ze opgeknapt en voor de komende 30 tot 40 jaar veiliggesteld.

Waterlopen

De ontwerpers van de Floriade hadden nagedacht over de verschillende vormen van waterrecreatie aan de plas en in het Floriadedeel. Het plan kende intensieve en extensieve waterrecreatie zones. Door het beperkte beheerbudget zijn vooral de extensieve water-recreatie zones verdwenen. Maar ook alle steigers bij de intensieve waterrecreatie zones zijn verdwenen. De watergangen in het Floriadedeel worden niet onderhouden en groeien langzaam dicht. Varen door deze sloten is niet of nauwelijks mogelijk, maar ook de waterkwaliteit leidt er onder. Door onvoldoende snoeiwerk, groeien de opschietende heesters en bomen tot aan de rand van het water.

Bestaande situatie watergangen Floriadeterrein

Bestaande situatie Floriadeterrein

Kinderkopjes in bestaande paden

Klinkers in bestaande paden

Schelpenpad in bestaande struinpaden

Tegels in bestaande paden

Het blad dat in het water valt, zorgt voor het langzaam dichtgroeien van de sloten en het zorgt er ook voor dat het water zuurstofarm wordt. Plant en dier hebben zo steeds minder overlevingskans.

De waterstructuur was in het oorspronkelijke Floriadeontwerp een belangrijk onderdeel voor de beleving van het park. De kanovereniging heeft aangegeven graag meer beschutte rondjes te kunnen varen. Daarom maken we binnen dit ontwerp het water weer toegankelijk.

Voor het kanorondje wordt de duiker ten zuiden van het Bastion in het ontwerp omgevormd tot een brug en wordt het water uitgebaggerd. Op delen waar het heel belangrijk is zal boom- en heesterbegroeiing dicht langs het water weggehaald worden en omgevormd worden tot een natuurvriendelijke oever.
In de fase van nadere uitwerking van het ontwerp wordt in kaart gebracht waar deze natuurvriendelijke oevers zullen komen.

Omwille van de wens de natuur te versterken en te ontwerpen voor een beheerneutraal budget wordt het vaste planteneiland teruggegeven aan de natuur. Het eiland wordt onbereikbaar voor recreanten gedurende het broedseizoen.

Onderhoudsstaat kademuur

Onderhoudsstaat bastion

Meer ruimte voor intieme plekjes aan het water

3.6 Bomen

In een latere fase, bij het detailontwerp, worden de exacte locaties van bomen en bosschages bepaald met een inmeting. Bij het opstellen van dit ontwerp is de locaties van bomen gebaseerd op luchtfoto's.

Om aan de doelstellingen voor het gebied en de wensen van verschillende doelgroepen te kunnen voldoen, ontkomen we er niet aan om bomen te kappen. Bij het detailontwerp kan pas bepaald worden welke bomen en bosschages behouden kunnen blijven en welke gekapt moeten worden. Dit zal altijd ter plaatse heel zorgvuldig bekeken worden waarbij zoveel mogelijk rekening gehouden wordt met oude en bijzondere bomen. Waar mogelijk zullen bomen verplaatst worden.

Situatie tekening profiel C ronde weide met nieuw te graven watergang

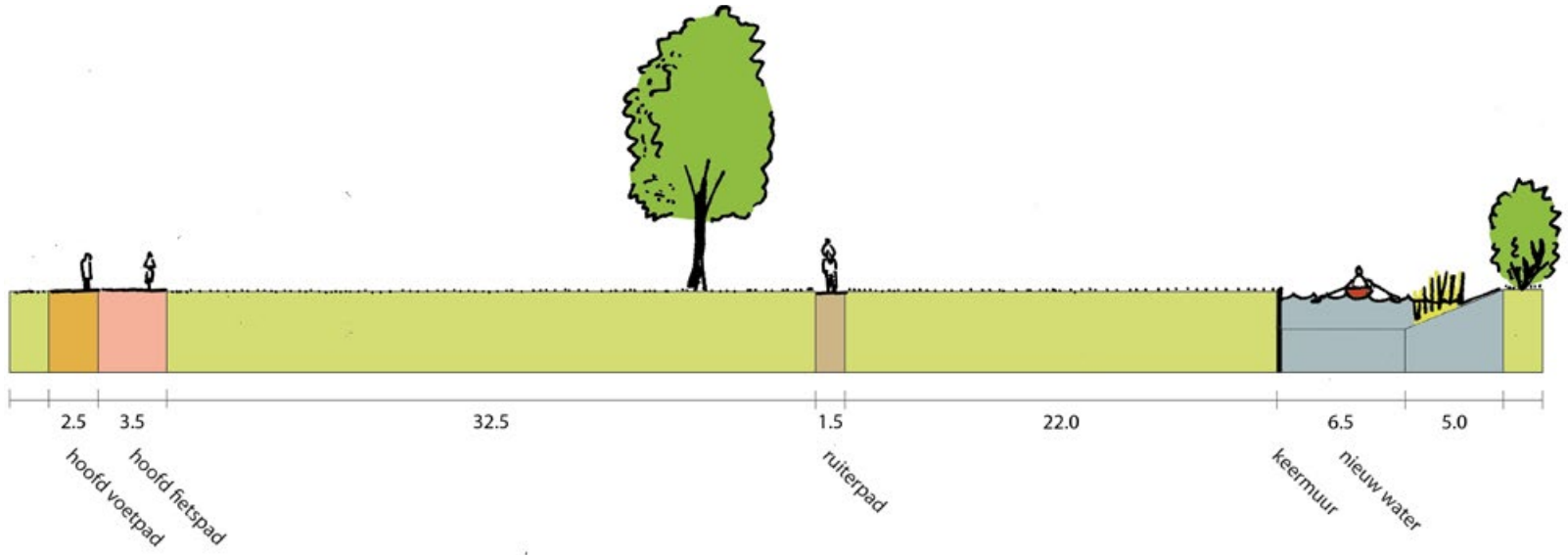

Profiel C ronde weide met nieuw te graven watergang

3.7 Samengevat

De Gaasperplas biedt vele mogelijkheden om uiting te geven aan uiteenlopende wensen van gebruikers van het park. Het oude Floriadeterrein met de bijzondere bomen en een kansrijke tuinenvallei, biedt bij uitstek recreatiemogelijkheden voor meer bezoekers en meer doelgroepen. Het park biedt ruimte aan een stadsparkinvulling met een cultuurlijke inrichting dicht bij Metrostation Gaasperplas, een landschapsparkinvulling met sport en waterrecreatie invulling bij/op de grote ligweides en een natuurlijke parkinvulling langs de oost en zuidzijde van de plas ten gunste van de natuur.

Beperkte doorvaarbaarheid watergangen Floriadedeel

Officieel zwemwater

Water is één van de mooiste aspecten van Amsterdam. Er wordt steeds meer gezwommen in de grachten, rivieren, plassen en meren. De Provincie Noord-Holland, Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en de Gemeente Amsterdam hebben de ambitie om het water toegankelijker te maken voor inwoners en de kansen voor zwemmen waar te maken. Dat er steeds meer wordt gezwommen in dit buitenwater is een mooie ontwikkeling. Het is bij uitstek een laagdrempelige manier om te genieten in de natuur in de stad. En gelukkig wordt het water van Amsterdam ook steeds schoner. Toch zijn er nog maar weinig plekken waar je officieel mag zwemmen en zijn er diverse locaties waar onveilig wordt gezwommen.

Aanleg nieuw stadsstrand: haalbaarheidsonderzoek
Eind 2017 heeft de Gaasperplas nog het predicaat schoonste zwemwater van Amsterdam behaald, mede doordat in 2014 de Gaaspersingel is aangelegd. Belast regenwater uit de wijk stroomt nu via de singel naar de maalkom, in plaats van via de Gaasperplas.

Het uitgangspunt van Amsterdam is helder, zwemmen mogelijk maken waar dit veilig is. Met andere woorden, werken aan meer plekken in de stad die voldoen aan de formele richtlijnen voor zwemlocaties. Omdat de waterkwaliteit van het Amsterdamse water steeds beter wordt, is zwemmen in natuurwater intussen een gewaardeerde vorm van recreatie geworden. Hier ligt voor de Gaasperplas een grote kans.

De provincie Noord Holland is het bevoegd gezag om te bepalen of een plek het predicaat officiële zwemplek krijgt. Zij wijst een plek aan wanneer een groot aantal (tientallen) mensen gebruik maakt van deze locatie en er aan bepaalde geldende eisen en regelgeving is voldaan. De waterkwaliteit is hierbij een belangrijk aspect.

De Gaasperplas heeft nu 2 officiële zwemplekken, namelijk:
1. Gaasperplas, Strand Zuidoever (bij Ballorig)
2. Gaasperplas, Speelvijver-Noord (bij de waterspeelplaats)

Uit de participatie is naar voren gekomen dat verschillende mensen vaak op andere plekken het water ingaan om te zwemmen. Om de aanleg van een nieuwe zwemplek aan de noordzijde mogelijk te maken, zijn meerdere onderzoeken noodzakelijk. Deze zijn o.a.:

- een veiligheidsonderzoek, waarbij gekeken wordt naar de gewenste inrichting. Voor de Gaasperplas geldt het waterprofiel als belangrijk aandachtspunt. De plas wordt vanaf de kant gezien snel diep. Een ondiepe zwemplek is nodig om veilig te kunnen zwemmen.
- waterkwaliteitsmetingen gericht op de waterkwaliteit. Het water in de plas is van uitstekende zwemkwaliteit. Het nieuwe zwemwater moet in contact staan met de plas en voldoende doorstromen.

Referentiebeelden stedelijke functie

4 Onderzoek

stedelijke functie en horeca

Onderzoek horeca en stedelijke functie aan de plas
Zoals eerder in dit document aangegeven is de wens voor horeca rond de plas veelvuldig opgehaald. Samen met de leden van de meedenkgroep is bekeken welke locaties mogelijk geschikt zijn. De roep om het behoud van horeca en de zalenverhuur in Boerderij Langerlust is gehoord. Op zondag 14 april 2019 hebben omwonenden zelfs een protestactie georganiseerd om te pleiten voor behoud. Het dagelijks bestuur (DB) van Zuidoost heeft wethouder Meliani geadviseerd om de functie van horeca met zalenverhuur in Boerderij Langerlust voort te zetten. Het DB vindt behoud van de huidige functie ook wenselijk voor omwonenden en voor bezoekers van de Gaasperplas van buiten het stadsdeel. Langerlust zou ook in de toekomst geëxploiteerd moeten worden door een sociale onderneming, die leer/werkplekken aanbiedt aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

4.1 Maatschappelijke / stedelijke functie

Gekeken is naar de ruimtelijke mogelijkheden voor een museum en/of een bezoekerscentrum, met (dag)horeca. Het museum moet een verbinding maken met het landschap: door gebruik van het licht en groen (transparantie) en/of een binnen-buiten karakter (bijvoorbeeld een beeldentuin). Referentie is het museum Louisiana bij Kopenhagen: een plek waar je met openbaar vervoer heen kunt gaan en buiten de drukte van de stad, van kunst en het landschap kunt genieten. Amsterdam en omgeving hebben zo'n plek nog niet.

Ontwerponderzoek
Samen met de leden van de meedenkgroep is geïnventariseerd welke locaties in de hoofdentree zone geschikt zouden zijn voor een maatschappelijk/stedelijke functie. Uit deze inventarisatie zijn 6 locaties gekomen, zie bijgaande kaart.

Mogelijke locaties stedelijke functie

Schets huidige situatie tussen kop metro en bastion

Van deze 6 locaties zijn er 3 kansrijk op basis van gestelde eisen en wensen:
- De relatie met het water
- Ontsluiting voor laden en lossen (niet of zo min mogelijk door het park)
- Goed bereikbaar vanaf metro en parkeerplaats

Voor deze 3 locaties is in beeld gebracht hoe het gebouw in het park op een landschappelijke wijze ingepast kan worden waarbij ook aandacht zal zijn voor natuur-inclusief bouwen.
Onderzocht is een indicatief programma van 3500 m^2 in 2 bouwlagen en 400 m^2 terras. Het bouwvolume is vergelijkbaar met het COBRA-museum in Amstelveen.

Autoparkeren
Parkeren zal plaats moeten vinden op de parkeervelden aan de Loosdrechtdreef naast het busstation en de camping (400 – 600 meter loopafstand). Daar zijn nu 250 openbare parkeerplaatsen. Er moet een parkeerbalans worden opgesteld. Voor eventuele extra parkeerplaatsen kunnen mogelijkheden aan de noordzijde van de Loosdrechtdreef onderzocht worden in relatie tot de toekomstige ontwikkeling van de bouwkavels langs de A9.

Bevoorrading en Nood- en hulpdiensten
Voor de aanrijroute voor bevoorrading worden mogelijkheden gezien via de Loenendreef en achterlangs de parkeergarage de Liendenhof aan de westkant van de metro. Voor de bevoorrading dient een plan te worden gemaakt, waarbij de route verder wordt onderzocht.

Conclusie ontwerponderzoek
Het ontwerponderzoek laat zien dat er verschillende locaties en mogelijkheden zijn om het gebouw landschappelijk in te passen. In deze structuurschets is daarom een zoekgebied opgenomen, waarbinnen nadere locatie en ontwerp uitgewerkt kunnen worden.

Locatie stedelijke functie variant Metro

Variant Kop Metro
Het gebouw staat ongeveer op dezelfde plek als in het oorspronkelijke ontwerp van het park, namelijk ten zuiden van de metrobaan en aan het Bastion.
Het gebouw heeft een meanderende grondvorm, als verwijzing naar de organische vormgeving van de bebouwing van Nellestein. Het gebouw begeleidt de route vanaf de hoofdentree via het bomenplein naar het Bastion.
Op het Bastion ligt het terras met een panoramisch 'schootsveld' over de plas.

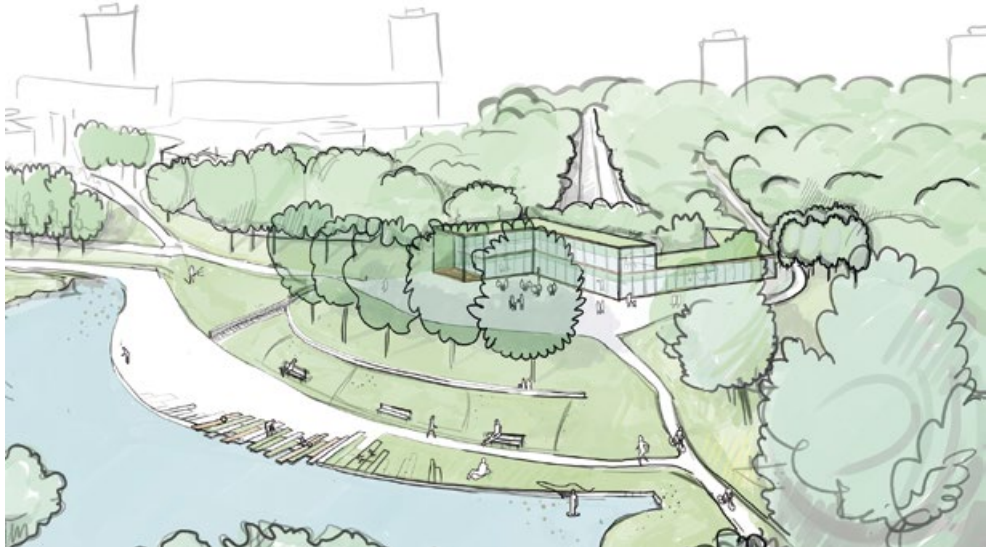
Schets stedelijke functie variant Metro

Variant Bastion
Het gebouw staat op de plek van het Bastion. Het bolwerk heeft te maken met ernstige verzakkingen, maar is een bijzondere erfenis van de Floriade.
Als alternatief voor restauratie van het bastion kan gekozen worden voor een nieuw gebouw in de vorm van een bastion. Het gebouw wordt landschappelijk ingepast met een groen dak.
Het nieuwe Bastion blijft een uitkijkpunt, met een hoogte van ongeveer 3 meter boven het waterpeil.

Locatie stedelijke functie variant Bastion

Locatie stedelijke functie variant Eiland

Variant Eiland
Het gebouw staat in het water op de plek van het voormalige speeleiland.
Het paviljoen 'drijft' als het ware op het water, waardoor het een nieuw eiland vormt met een brug naar het vaste land.
Het gebouw heeft een directe relatie met het water, met een terras aan het water en rondom een panoramisch uitzicht op de plas.

Schets stedelijke functie variant Bastion

Schets stedelijke functie variant Eiland

Natuurinclusief bouwen

Groen en natuurmaatregelen dragen bij aan een goed en gezond vestigingsklimaat, zowel voor mensen als voor dieren en planten. Van belang is dat de inrichting van de gebouwen en de openbare ruimte zodanig plaatsvindt dat mens en natuur er kunnen floreren.

Bij gebouwen worden voorzieningen ingepast zoals nestkasten voor vogels en vleermuizen, groene daken en gevels en oplossingen voor water(berging). Zo draagt het gebouw bij aan een natuurlijke leefomgeving.

Groene gevel

Zwaluwnestkast aan gevel

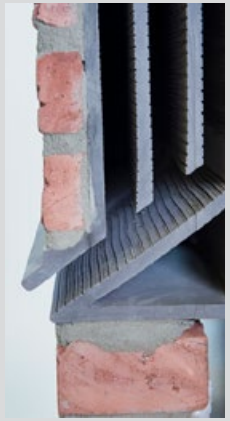

Vleermuisnestkast in de gevel

Referentiebeeld stedelijke functie variant Bastion

Referentiebeeld stedelijke functie variant Bastion / Metro

4.2 Overig horeca

Westoever locatie zomerrestaurant 2005 en 2006
Veelvuldig hebben participanten de herinnering aan het goed lopende zomerrestaurant opgehaald. Deze stond aan het water op de weide aan de westkant. Graag zien ze op deze plek horeca terugkomen.

In deze structuurschets is aan de westoever een zoeklocatie opgenomen voor horeca. Groengebied Amstelland heeft een aantal jaren geleden via een tender een horeca-ondernemer geselecteerd. Uitgangspunt is een restaurant van maximaal 500m^2, met een terras van circa 400 m^2. De Technische Advies Commissie (TAC) heeft hier eerder een positief pré-advies over gegeven (3 februari 2017). De TAC ziet in dit advies de meerwaarde in het plan, maar adviseert tevens om voor het nieuwe bestemmingsplan een totaalplan voor de horeca en voorzieningen in het Gaasperplasgebied te maken.

Voor de horeca zijn ongeveer 5 fietsparkeerplekken en 40 autoparkeerplekken nodig. Met een parkeerbalans moet worden onderzocht of de huidige parkeerplaats aan de Langbroekdreef (350 meter loopafstand) volstaat. Uitbreiding van de parkeerplaats Langbroekdreef is mogelijk.
Vanaf de parkeerplaats wordt een verbreed pad aangelegd richting de daghoreca, voor auto's van hulpdiensten, leveranciers en minder validen. Daarbij moet rekening gehouden worden met vervanging en verbreding van bestaande bruggen. De looproute van parkeerplaats naar horeca moet vanwege veiligheid verlicht zijn.

Zuidoever uitbreiding Ballorig met serre
De overdekte speeltuin Ballorig aan de zuidoever van de Gaasperplas wenst een uitbreiding met een zelfstandig restaurant. De TAC heeft hier eerder een positief advies op gegeven (16 november 2016). Zij adviseert echter ook om in het kader van het nieuw op te stellen bestemmingsplan voor de Gaasperplas, een totaalplan voor voorzieningen en horeca op te stellen. Dit voorkomt dat er op basis van incidenten, keuzes worden gemaakt.

Ballorig ligt aan het strand maar is naar binnen gekeerd en heeft nu, behalve een uitgifteloket voor snacks, alleen iets te bieden voor betalende bezoekers die er met hun kinderen komen voor de speelfaciliteiten. Met de uitbreiding van de serre (ca 170 m^2) ontstaat een veel betere relatie met het groen en het strandje.

Ook ziet men kansen voor een horeca aan de noordzijde, die meegenomen is in het onderzoek naar een stedelijke functie in de hoofdentree.

Afweging van de 3 locaties
Indien om welke redenen dan ook niet alle locaties haalbaar blijken, ligt de prioriteit bij de uitbreiding van Ballorig met een serre. Daarna heeft horeca aan de noordzijde (stadsentree) prioriteit. De ondernemer die door GGA voor de westzijde is getenderd, heeft inmiddels een voorkeur voor de noordzijde. De horeca aan de westzijde heeft de derde prioriteit. Overigens is er in de participatie veel draagvlak voor alle drie de genoemde zijden. Het draagvlak voor de westzijde komt met name voort uit enthousiasme over het zomerrestaurant van destijds en uit de ligging dicht bij de buurt.

In het ontwerp is op de aangegeven plekken een zoeklocatie opgenomen voor een gebouwde functie met terras. Zie hiervoor de kaart op de volgende pagina. Om deze functie te kunnen realiseren moeten nog een aantal juridische stappen doorlopen worden. Deze zullen geregeld worden in het nieuwe bestemmingsplan dat op dit moment in voorbereiding is.

Zoekgebieden voor horeca rond de plas

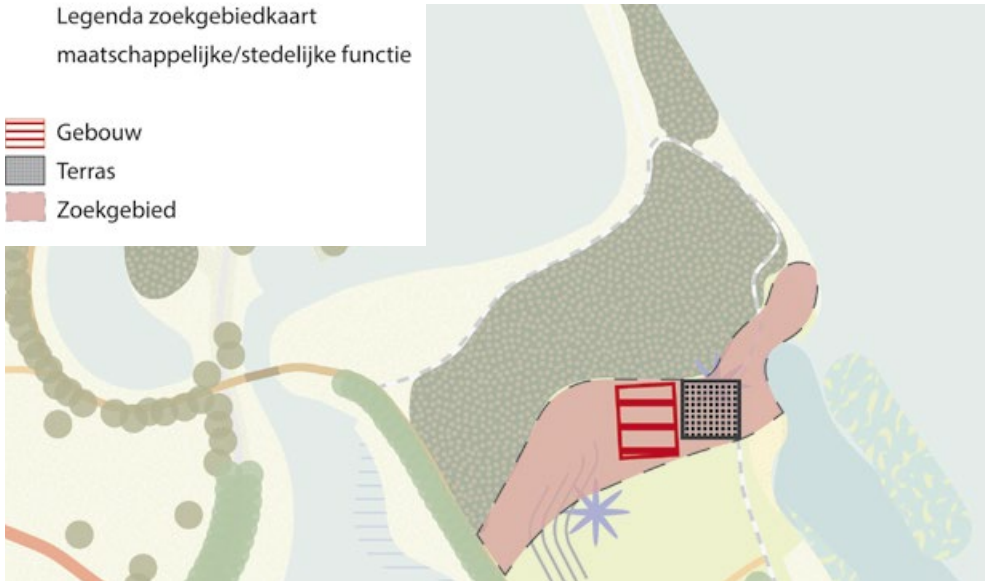

Zoekgebied weide westzijde voor horeca

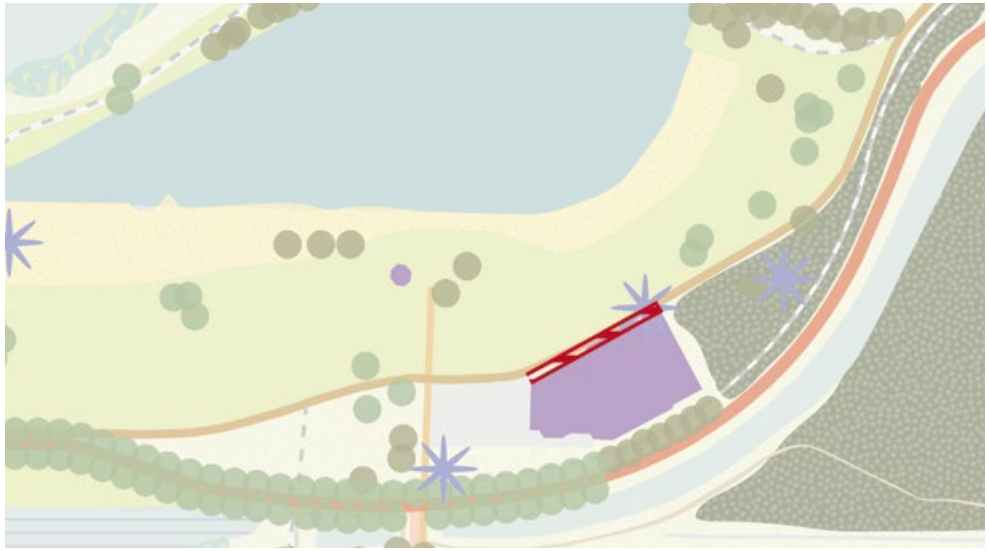

Gewenst gebied uitbreiding Ballorig met een serre en restaurant functie

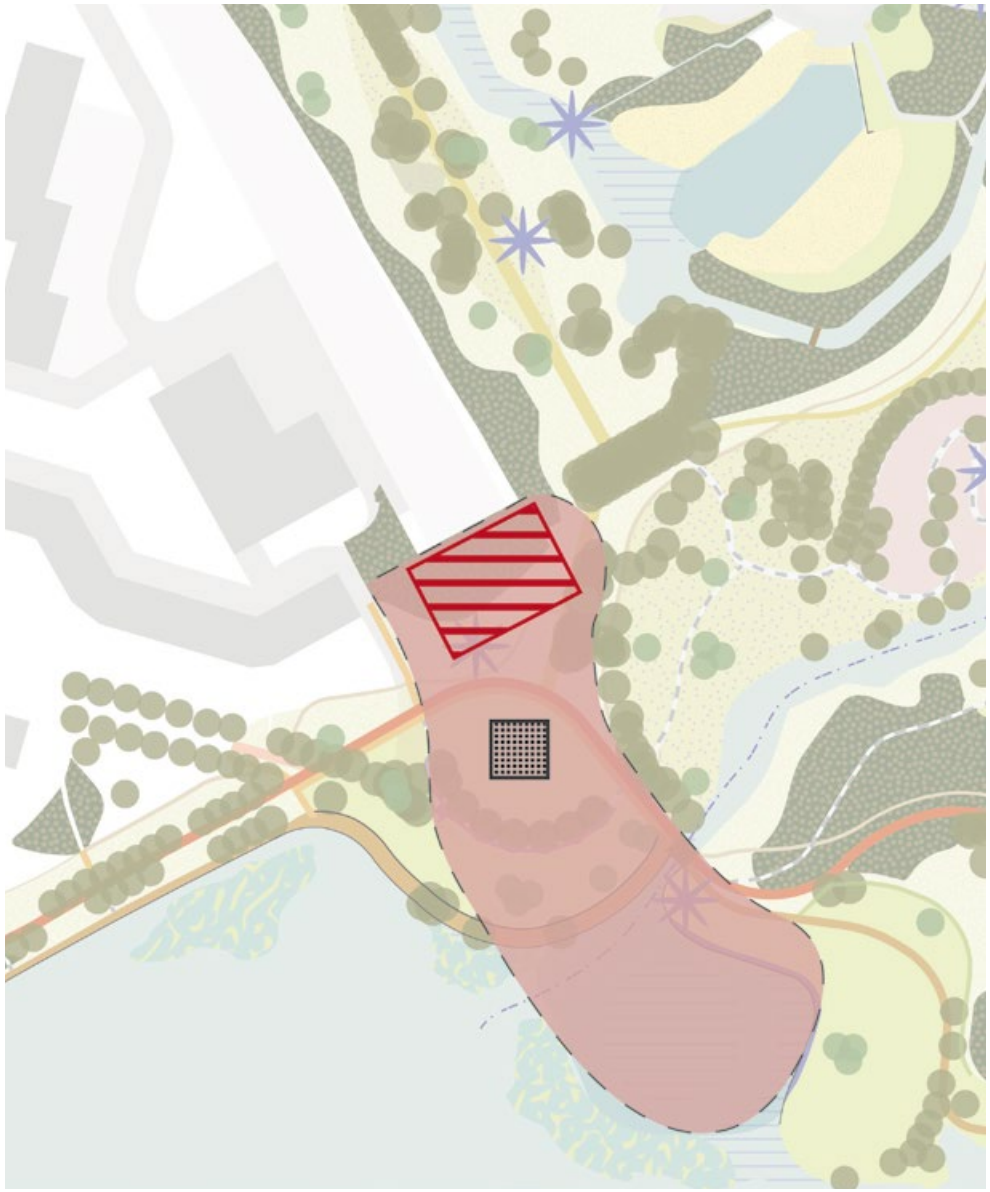

Zoekgebied maatschappelijk/stedelijke functie noordzijde bij de Metro

Referentiebeelden voor mogelijke horeca aan de Gaasperplas

Modulair bouwsysteem geselecteerde ondernemer, locatie ligweide westzijde

Zomerrestaurant 2005 - 2006

Modulair bouwsysteem geslecteerde ondernemer

Referentiebeelden horeca gebouw

Zoeklocaties zelfbeheer en stadslandbouw

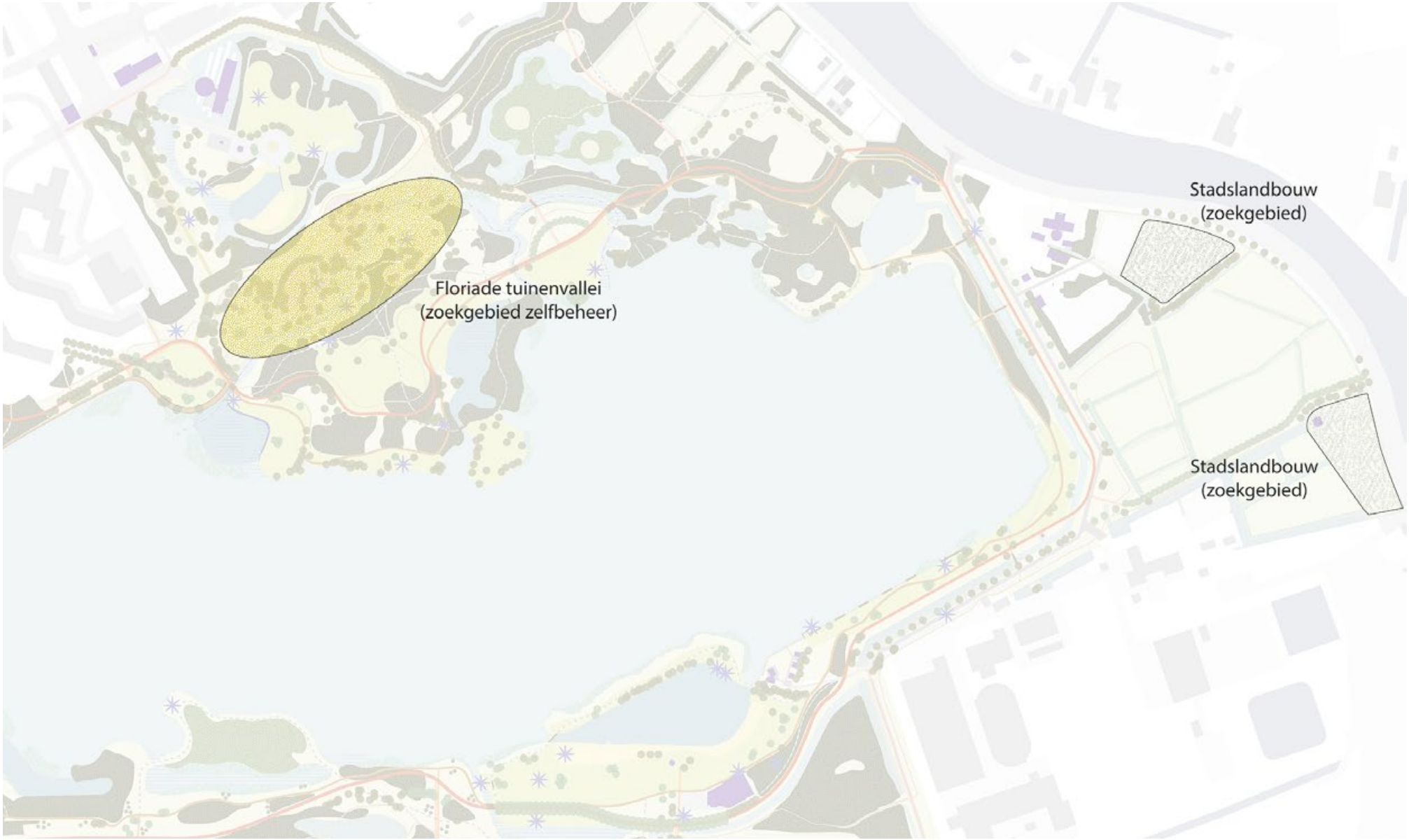

5 Onderzoek zelfbeheer

Opdracht 6 uit de Ontwikkelstrategie bevat een onderzoek naar de mogelijkheden van zelfbeheer.

Zelfbeheer is de situatie waarbij burgers/gebruikers stukken openbare ruimte in beheer nemen waarbij zij met de gemeente overeenkomen een bepaalde beheer-kwaliteit en intensiteit voor een bepaalde periode na te komen. Zelfbeheer vergroot de binding met het park en voorziet in een maatschappelijke behoefte.

Voor de Gaasperplas zijn diverse succesvolle zelfbeheer organisaties uitgenodigd om hun verhaal ter inspiratie te doen voor de leden van de meedenkgroep. Dit zijn de beheergroep Bloementuin van Darwin, Natuurwerkgroep Flevopark, Vrienden van Frankendael. Een aantal betrokkenen uit de buurt, en tevens betrokkenen bij het participatieproces, hebben eveneens een presentatie verzorgd over hun ideeën ervaringen voor zelfbeheer. Zij zien veel mogelijkheden aan de Gaasperplas.

De mogelijkheden voor zelfbeheer liepen uiteen van het beheren van een beperkt deel tot beheren van het hele park. Te denken valt aan het beheer van een bloemen of vaste planten tuin, het aanpakken van “speciale” projecten zoals de aanleg van een bloementuin of insectenhotel, stadslandbouw met pluktuin en natuureducatie en zo meer.

Uit de ervaring van succesvol zelfbeheer zijn verschillende lessen getrokken, nl.:
Zelfbeheer door betrokken omwonenden:

- resulteert niet in een lager beheerbudget
- resulteert in een hoger beheerniveau bij gelijkblijvend beheerbudget
- heeft een continue factor nodig, zoals een vereniging of een stichting
- vraagt om samenwerking over de besteding van het beheerbudget met de beheerorganisatie
- heeft ondersteuning nodig in de vorm van een (betaalde) coördinator en een vakspecialist
- heeft een plek nodig waar men kan samenkomen, een plek om gereedschappen op te slaan en om educatie te verzorgen

Verdere uitwerking van zelfbeheer ligt bij de initiatiefnemers en de beheerder GGA van het gebied.

In de bijlage is een samenvatting van de presentaties van de beheergroep Bloementuin van Darwin en Natuurwerkgroep Flevopark opgenomen. Voor de Gaasperplas heeft een aantal betrokken omwonenden een volledig plan geschreven. Dit plan is in zijn geheel eveneens in de bijlage opgenomen.

Open plukdag Tuin van Darwin. bron Indischebuurtbalie.nl

Zelfbeheerders aan het werk in Flevopark

Analyse routes - meedenkgroep 13 april 2018

6 Analyse

De Gaasperplas wordt bij gebruikers van het gebied zeer gewaardeerd om het ruimtelijke zicht over de plas, de natuurbeleving, de rust, de bijzondere plekjes (vaak restanten van de Floriade in 1982) en het gevoel helemaal weg te zijn van de stad terwijl, die om de hoek ligt. De gebruikers zien veel mogelijkheden voor recreatie en sport. Er leeft een grote wens tot het oplossen van het te lage niveau van het onderhoud, het opknappen van de Floriade tuinen en de toevoeging van horeca in alle windstreken. Graag ziet men dat de oriëntatie en de toegankelijkheid in het park verbeterd worden. Ook zien bewoners graag dat verschillende plekken interessanter worden ingericht met natuur en groen om naar te kijken of om fijn in te recreëren. Alle opgehaalde en geraadpleegde informatie is verwerkt tot een aantal analysekaarten. Met de meedenkgroep is op verschillende thema's geïnventariseerd zoals routes, groen en natuur, plekken en voorzieningen, water en het Floriadeterrein.

6.1 Routes

Uit de participatie is naar voren gekomen dat de oriëntatie met name in het Floriadedeel onduidelijk is. Vaak wordt hier de weg gevraagd. Dat begint al bij de metrohalte Gaasperplas. Ook rond het Bastion is men vaak de route kwijt. Op de kaart op pagina 62. geven de cirkels aan waar deze locaties zich bevinden.

Voor bewoners van Gaasperdam zijn de west- en zuidzijde belangrijke uitloop-gebieden vanuit de buurt. Terwijl juist aan de zuidzijde het rondje rondom de plas niet overal door loopt. Bij de surfweide gaan fietsers over de rijbaan en wandelaars over het parkeerterrein.
De Driemondweg dient als ontsluitingsroute voor Waternet. Fietsers en het park zijn hier ondergeschikt. De inrichting en de uitstraling van de Driemondweg zijn meer industrieel dan parkachtig.

Een gehoorde klacht uit de participatie is dat fietsers op een aantal locaties over de wandelpaden langs de plas fietsen. Voor fietsers is het de enige manier om in contact te staan met het water, want vanaf het fietspad is de plas maar heel zelden zichtbaar.

Zeker aan de zuidzijde, waar de fietsroute functioneel is ingericht voor doorgaand (brom)fiets verkeer. Zicht op de plas ontbreekt. De oriëntatie is er moeizaam omdat de hele zone op elkaar lijkt en deze wordt als saai ervaren. Het is voor minder bekenden onduidelijk bij welke wijkingang je bent. Keuze in routes en wandel-rondjes over voet- en struinpaden langs de plas of door besloten parkdelen wordt zeer belangrijk gevonden, maar die ontbreekt.

Een veel gehoorde wens is een recreatief fietspad die door het groen gaat aan de westzijde van de weides, als alternatieve route voor het fietspad langs de Provincialeweg (nummer 3 op de kaart op pagina 62).

Huidige situatie fietspad zuidzijde

Bereikbaarheid Gaasperplas

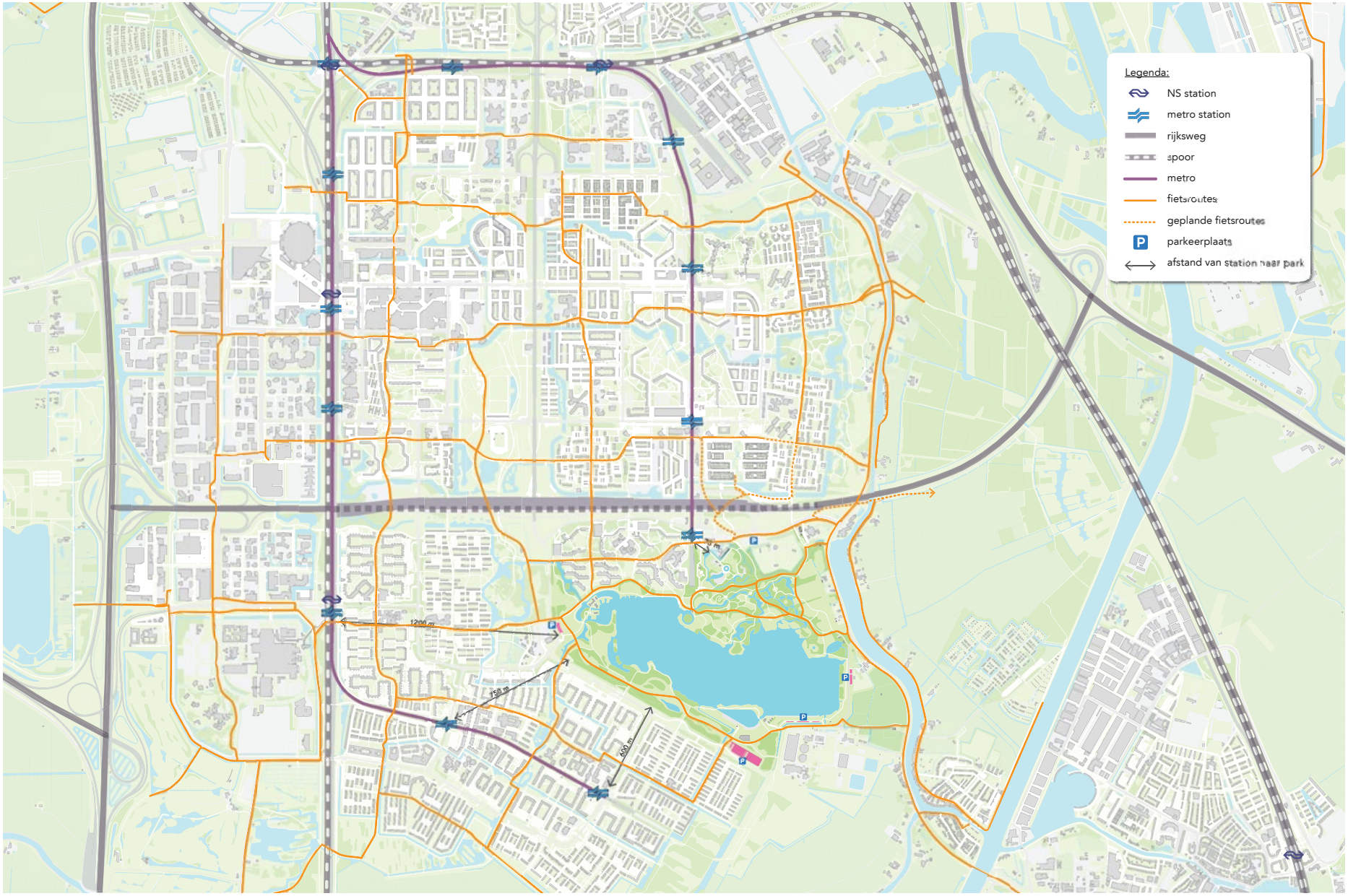

Ook wensen veel gebruikers van het park een logische, beter aansluitende fietsverbinding met het Mandelapark (nummer 5 op de kaart op p. 62).

Leden van de meedenkgroep hebben ook aangegeven dat niet alle wandelroutes bereikbaar zijn voor mensen in een rolstoel. Op zich vindt men het niet erg om niet op alle paden te kunnen komen, maar wil men vooraf wel weten of de hele route voor rolstoelen toegankelijk is.
De wandelpaden zijn nu grotendeels uitgevoerd als schelpenpad, wat na regenachtig weer zorgt voor veel plasvorming. Dit maakt ze ongeschikt voor verschillende doelgroepen, zoals hardlopers. Ook zijn de paden vaak erg smal, zodat passeren alleen mogelijk is door het gras in te stappen.

Naast de analyse op de routes is opgemerkt dat het niveau van onderhoud slecht is. Dat geldt voor zowel de bestrating als voor de asfaltpaden.
Dit kenmerkt zich door verzakkingen, scheuren en overgroeiing. Het niet verwijderen van opschot (zaailingen die uitgroeien tot bomen) heeft ervoor gezorgd dat het zicht op de plas in grote delen van het park niet meer mogelijk is, waardoor fietsers kiezen voor het voetpad.

Bereikbaarheid
Vanuit de stad en Diemen is de Gaasperplas uitstekend bereikbaar met de metro die vlakbij de entree van het park stopt. Ook metrohalte Gein ligt op loopafstand (ca 600 meter) dichtbij het park. Rondom de plas zijn er in elke windstreek parkeerplaatsen. De parkeerterreinen zijn in de meeste gevallen toe aan een verbeterslag op het gebied van vindbaarheid, inrichting en (rolstoel) toegankelijkheid. Er zijn momenteel geen invalideparkeerplaatsen aanwezig.
De bereikbaarheid per bus vanuit delen van Amsterdam is goed, maar laat voor de andere omliggende gebieden zoals Amstelveen en Ouderkerk te wensen over. De bus van Driemond en Weesp rijdt bijvoorbeeld uitsluitend door de week. Zie op de vorige pagina de bereikbaarheid kaart van de Gaasperplas.

Met de fiets is de Gaasperplas vanuit de omgeving via een fietsbrug over de A2 en over het vernieuwde (brom)fietspad richting Driemond en Weesp langs de Provincialeweg goed bereikbaar. De verbindingen met aangrenzende en in de omgeving liggende groen- en recreatiegebieden kunnen nog verbeterd worden.

Huidige situatie parkeerplaats Ballorig

Huidige situatie Driemondweg

Huidige situatie toegang via Wisseloordpad

Wandelaar op fietspad

Fietser op struinpad

Conclusie:
Er liggen kansen om het park aantrekkelijker te maken door de routes duidelijker te maken, paden door te trekken, complete rondjes te maken, betere verbindingen te maken met aangrenzende groengebieden en door het zicht op de plas vooral voor fietsers te verbeteren. Kansen voor het verbeteren van de bereikbaarheid liggen vooral in het goed toegankelijk maken van de paden en parkeerplaatsen voor mindervaliden.

Bereikbaarheid met de bus vanuit Weesp zal nader onderzocht moeten worden.

6.2 Groen en natuur

Natuurliefhebbers uit de meedenkgroep aangevuld met, ecologen, biologen en leden van natuurverenigingen, hebben hun bevindingen over de Gaasperplas meegegeven. De noordzijde van het park heeft volgens hen de grootste aantallen dier- en plantensoorten. Op de oostelijke weide worden veel weidevogels gespot. Participanten geven aan dat de rijkdom aan flora en fauna de laatste jaren is afgenomen. Er worden minder vogels in het noordelijke deel waargenomen. De beplantingsinventarisatie laat zien dat er veel snel groeiende pionierssoorten in het park staan, zoals berk, els, wilg en populier. Uit diverse onderzoeken blijkt dat de natuurwaarde van het park niet zo groot is als je zou mogen verwachten, terwijl natuur heel belangrijk wordt gevonden.
Graag ziet men meer insecten en meer bessen voor vogels terugkomen in het park en wil men graag de variatie aan vaatplanten (landplanten met vaatbundels voor het watertransport) zoveel mogelijk behouden en liefst uitgebreid zien. Uit de online enquête is naar voren gekomen dat sommige mensen het park niet bezoeken vanwege het in hun ogen achterstallig onderhoud van het park. In het hele gebied van de Gaasperplas zijn geen plantsoorten aangetroffen die volgens de Wet Natuurbescherming (van kracht sinds 1 januari 2017) (nog langer) beschermd zijn.

Vooral in het Floriadedeel is de beplanting gevarieerd. Op een relatief klein deel vind je er bos met duurzame soorten (eik, beuk, esdoorn), ruig gras, natuuroevers en gemaaid grasland. Veel van de duurzame, bijzondere bomen zijn aangeplant voor de Floriade van 1982. Vogels maken dankbaar gebruik van deze variatie aan beplanting. Er nestelt een reigerkolonie en er huizen verschillende bosvogels. De vos heeft een mooi plekje gevonden in het talud van de metrobaan.

Analyse natuur - meedenkgroep 13 april 2018

Gebied Natuur Netwerk Nederland Gaasperplas

Verruigde zone aan de oostzijde langs de Driemondweg is meer verruigd

De zone aan de oostzijde langs de Driemondweg is meer verruigd. Vlak langs de plas is eerst een strook riet en dan schietwilg met af en toe een berk. Deze zijde heeft te maken met veel wind en mogelijke afslag van de kant door golfslag. Aan de oostzijde van de plas ligt tevens de ecologische verbindingszone Natuurboog; een natte, ruige zone met doelsoort ringslang. In verband met diverse knelpunten heeft de ringslang zich nog niet gevestigd in dit gebied. In 2018 is gestart met het oplossen van een aantal van die knelpunten onder het project Natuurzoom. Evengoed liggen er nog kansen om het leefgebied voor de ringslang aan de Gaasperplas te versterken.

De weides tussen de Driemondweg en de Provincialeweg in liggen nu een beetje buiten het park. Een singel met bomen en heesters beperkt het zicht op deze weides.
De Driemondweg voelt als grens van het park, terwijl op deze weides veel weide- en watervogels gespot worden.

De zuidzijde is beduidend minder gevarieerd en wordt door de participanten vaak saai genoemd. Er staan hoofdzakelijk berkenbosjes met ruig grasland. Op het zandlichaam van de Valburgdreef bevinden zich wel meer duurzame soorten zoals eik en esdoorn.
Ook komt er duindoorn voor, dat eigenlijk in de duinen thuis hoort. Verschillende bosvogels en vleermuizen, worden hier waargenomen. Meer in de richting van de watersportverenigingen zijn de moerasorchis en de ijsvogel waargenomen. In deze zone liggen veel kansen voor natuurwaardeverbetering.

In verband met het lage niveau van onderhoud bevindt zich door het hele park opschot, dit zijn tot bomen uitgegroeide zaailingen. In veel delen van het park verdringen deze, vaak veel sneller groeiende boomsoorten, de aangeplante parkbomen. Doordat deze bomen tot aan de waterlijn groeien, verdringen zij de heesters, de kruidenlaag en de eventuele oeverbeplanting. Daardoor neemt de variatie in flora en fauna in het park af en wordt de natuurwaarde op den duur eenzijdiger. Bijkomend nadeel is dat het blad van de bomen in het water valt en de waterkwaliteit slechter maakt. Het water verstikt en wordt zuurstofarm, waardoor leven in het water op den duur niet meer mogelijk is. In de watergangen in het Floriadedeel is dat duidelijk waarneembaar. Gebruikers van het park hebben veelal meegegeven de rust en natuurbeleving een heel belangrijk kenmerk te vinden van de Gaasperplas.

Conclusie:
De grootste variatie in beplanting ligt in het noordelijke deel van het park. De grote hoeveelheid opschot van bomen langs de oevers zorgt ervoor dat het water op veel plekken zuurstofarm is geworden. Het park kan als leefgebied voor de ringslang nog sterk verbeterd worden. Het betrekken van de weides ten oosten van de Driemondweg en het weer zuurstofrijk maken van de watergangen in het Floriadedeel kunnen hieraan bijdragen. Veel verschillende vogelsoorten gebruiken de Gaasperplas als leefgebied, evenals 3 soorten vleermuizen. Voor hen zijn er nog diverse mogelijkheden tot verbetering van hun leefgebied. Het opschot van bomen draagt niet bij een gevarieerd aanbod van voedsel, er liggen kansen om dat in het park te verbeteren.

Binnen het gebied van de Gaasperplas bevinden zich niet langer beschermde plant-soorten.

Waargenomen diersoorten Gaasperplas

Reigerkolonies

Gewone dwergvliermuis

Grauwe gans

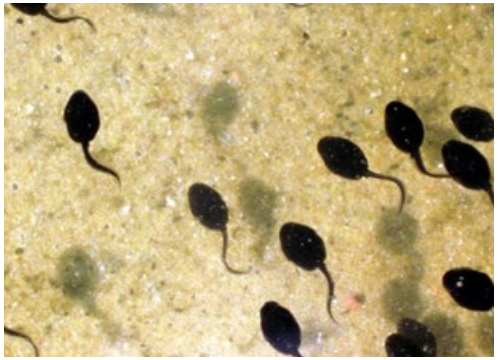

Kikkervisjes

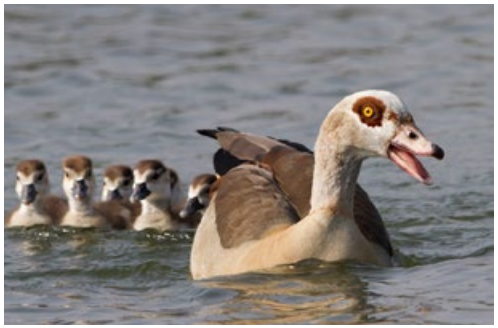

Nijlgans

Fazant

Haas

Witte reiger

Vos

Lepelaar

Fuut

Aalscholver

Canadaganzen

Waargenomen plantsoorten Gaasperplas

Akkerklokje

Brede Wespenorchis

Pindakaasboom

Duindoorn

Gewone vogelmelk

Glidkruid

Grote Egelskop

Hazenpootje

Sleedoorn

Daslook

Orchis

Pijlkruid

Analyse plekken & voorzieningen - meedenkgroep 13 april 2018

6.3 Plekken en voorzieningen

Uit de participatie is naar voren gekomen dat gebruikers van het park rondom de plas plekken voor recreatiemogelijkheden zien en wensen. In het Floriadedeel waardeert men de fijne besloten plekken in de tuinenvallei en fijne open plekken op de ligweides. In de besloten tuinenvallei ervaart men nog restanten van de Floriade 1982 en kan men dwalen over de vele kronkelende paden. Veel mensen hebben aangegeven deze Floriadetuinen als belangrijk onderdeel te zien van het park en wensen herstel hiervan. Ook aan de westzijde wordt de huidige hondenzwemplek aangegeven als fijne open plek met veel mogelijkheden, omdat je hier een mooi uitzicht hebt over de totale lengte van de plas. Men ziet daar kansen voor horeca, muziekpodium, openlucht theater/bioscoop. Aan de zuidzijde wordt de huidige zwemplek aangegeven als fijne plek om te zwemmen, spelen en barbecueën. Hier leeft de wens voor meer schaduw op warme dagen.

Maar er zijn door de participanten ook plekken benoemd die zij als minder fijn ervaren. Dit zijn met name de zogenaamde cruiseplekken (op de kaart op p. 72 in bruin aangegeven). Zie kaart analyse plekken en voorzieningen op p. 72.

ROC studenten bekijken de Gaasperplas op Segways

Ideeënkaart ROC

Met scholieren van het ROC is een ronde om de plas gemaakt. De scholieren geven aan dat zij het zicht op de plas erg kunnen waarderen. Zij beoordelen met name de plekken waar de plas goed zichtbaar is, als mooie plekken. Ook de Floriadetuinen worden gewaardeerd. Spontaan ontstond het idee om van de vaste plantentuin of het klein rosarium een trouwlocatie te maken.

Qua voorzieningen zijn er veel wensen opgehaald. De belangrijkste en meest gehoorde, is meer horeca. Veel gebruikers van het park wensen zelfs horeca in elke windstreek van het park. De enige locatie met openbaar toegankelijke horeca bij de Gaasperplas was tot voor kort boerderij Langerlust. Door de ligging van Langerlust , aan de overzijde van de Driemondweg, en de hoge haag om het terrein, ligt deze horeca voorziening in de beleving niet aan de plas. De wens is uitgesproken om de relatie tussen boerderij Langerlust en het park te verbeteren. Ten tijde van het opstellen van dit ambitiedocument was de gemeente op zoek naar een nieuwe exploitant voor Langerlust.

Ideeën nieuwe sportactiviteiten en elementen vanuit participatie

Klimmen - klimmuur

Beachvolleybal

Georganiseerde wandelingen

Langerlust

Te land, ter zee en in de lucht

Hardloopwedstrijden

Mountainbike routes

Langerlust slecht zichtbaar vanaf de Driemondweg

Speelbos

Glijbaan het water in

Paintballbaan

Hardlooproutes

Meer strandjes

Mogelijkheid tot skaten

Blotevoetenpad

Locaties voor bootcamp

Verder is aangegeven dat er behoefte is aan voorzieningen die recreatie stimuleren. De ligweide aan de westzijde ziet men als zeer geschikt voor diverse sport- en cultuuruitingen. Denk aan amfitheateropstelling, muziektent, concertgebouw met uitzicht over de plas. Ook ziet men kansen voor een speelbos, food trucks en een drijvend café of sauna op de plas.

Sporten in de buitenlucht wordt steeds populairder. Verschillende sportorganisaties hebben hun ideeën voor de Gaasperplas meegegeven. De meeste genoemde ideeën zijn passend binnen het karakter van de plas. Denk aan speel- of klimbos, survivalbaan, klimmuur, afstand aanduiding op de route voor hardlopers, glad asfalt voor skeelers, en zo meer.
Ten aanzien van de bestaande sportverenigingen en hun terreinen, wordt enerzijds meegegeven dat men deze graag meer geopend ziet en voor publiek toegankelijk en anderzijds juist liever gesloten houdt vanwege veiligheid (inbraak e.d.).

Conclusie:
Rondom de plas worden verschillende locaties aangegeven als prettige plekken. Dit zijn hoofdzakelijk de plekken direct aan de plas. Men ziet veel kansen voor uitbreiding van recreatie, cultuuruitingen of sport en spel in alle windstreken rondom de plas. Het oude Floriadedeel kent verschillende fijne besloten plekken en biedt bij herstel of een nieuwe cultuurlijke invulling kansen om meer bezoekers te trekken. Horeca wordt in alle windstreken gewenst. De wens is om veel meer gebruik te maken van de unieke waarde van de plas bij het gebruik maken van kansen voor plekken en voorzieningen op en aan het water.

6.4 Water

De Gaasperplas is ontstaan door de winning van zand, dat gebruikt is voor de aanleg van de Bijlmer en Gaasperdam. De plas is daardoor heel diep (35 meter) en wordt vanaf de kant ook snel diep. Het water is zeer schoon en leent zich uitstekend voor watersport. Verschillende vormen van watersport worden er al in beoefend, zoals zeilen, surfen, kanoën en buitenwaterzwemmen. Het is niet toegestaan om met gemotoriseerde vaartuigen op de Gaasperplas te varen. De kanovereniging heeft aangegeven behoefte te hebben aan vaarmogelijkheden door meer beschut gebied, zoals de watergangen van het Floriadedeel. Momenteel is dit water niet of slecht toegankelijk. Het is ondiep en dichtgeslibd, op verschillende plekken zijn routes geblokkeerd doordat er geen brug, maar een duiker of een stuw zijn aangelegd.

Zeilen op de Gaasperplas

Analyse beleving vanuit het water - meedenkgroep 13 april 2018

Hoewel in de plas zelf graag gezwommen wordt, is de plas door snel toenemende diepte, op veel plekken niet te betreden. De natuurzwemplek voor Nellenstein is grotendeels overgroeid geraakt. Ook daar is het water slecht toegankelijk.De participanten zien kansen om het water verder te activeren door een lichtfestival op het water, of andere drijvende voorzieningen.

De randen van de plas variëren per windstreek. Het Floriadedeel is als park aangelegd, dat zie je ook vanaf het water. De oever wordt door participanten als visueel aantrekkelijk aangeduid. De zuidzijde is als recreatiegebied aangelegd en ook dat is vanaf het water zichtbaar. Visueel vindt men dat minder aantrekkelijk.

Waterkwaliteit
Het water in de Gaasperplas is van goede zwemkwaliteit. Na de aanleg van de 'bypass' aan de zuidoostzijde van de plas wordt de plas alleen nog gevoed met kwel- en regenwater. In het Floriadedeel is de waterkwaliteit minder goed. Dat komt vooral door teveel bladinval van bomen en het vrijkomen van fosfor.

Conclusie:
Er leven veel wensen om het water beter toegankelijk te maken. Meer plekken om te kunnen zwemmen en interessantere kanoroutes. Om de visuele beleving van het water te verbeteren kunnen de zuid- en oostzijde langs de waterlijn gevarieerder ingericht worden. Met name in het Floriadedeel zijn er kansen om de waterkwaliteit nog verder te verbeteren door de bladinval te verminderen.

Dichtgegroeide overs voormalig Floriadeterrein

Bomen tot aan de watergang in het voormalig Floriadeterrein

6.5 Terrein van de Floriade 1982

Het noordelijke deel van de Gaasperplas, ten oosten van metrohalte Gaasperplas is eind jaren ’70 ontworpen en aangelegd voor de Floriade in 1982. De Floriade trok in dat jaar ruim 4 miljoen bezoekers. Naast het masterplan Floriade 1982 hebben de ontwerpers destijds ook nagedacht over het park ná de Floriade. In een ontwerp hebben ze aangegeven welke bijzondere elementen verwijderd moesten worden en welke behouden. Zie kaarten hieronder.

In verband met de beoogde grote regionale recreatiefunctie van het park, was het uitgangspunt dat de tuininrichting in de tuinenvallei behouden zou blijven. Bij de hoofd-entree werd de waterspeelplaats aangelegd en het eiland onder het bastion werd speel-eiland. Verder bleven het vaste planteneiland, de grienden en de duininrichting nabij de maalkom, behouden. Het park is als tentoonstellingsruimtes ontworpen. De variatie in opbouw en deels beslotenheid is ook nu anno 2019, bijna 40 jaar later, nog te ervaren. Veel van de elementen en tuinen zijn inmiddels door de tand des tijds verdwenen of wegens beheeroverwegingen verwijderd. Sommige elementen zijn er nog, zoals het bolwerk ofwel het Bastion. Vanaf hier had men een mooi uitzicht over de plas. Nu is dit zicht door de dichte begroeiing verloren gegaan. Er staan nog veel van de bijzondere parkbomen en restanten van een aantal van de tuinen.

Deze zijn echter door het extensieve beheer in de verdrukking gekomen, overgroeid geraakt en hebben hun glorie van weleer verloren. Ook zijn veel van de dwaalpaden nog terug te vinden, al liggen ze er verzakt bij. Op het klein rosarium staat nog een grote vaas uit de tijd van de Floriade maar iedere winter komen er scheuren bij.
Alle bouw- en verhardingselementen zijn na deze 40 jaar aan grondige renovatie toe om verdere verzakking van de paden en het afbrokkelen van het Bastion en de vaas te voorkomen.

Veel van de participanten geven aan de Floriade elementen een belangrijk onderdeel te vinden van de Gaasperplas. Al is het vervallen en overwoekerd, toch komt men er nog graag. In mei kun je nog steeds van de bloei van een paar overgebleven azalea’s in de azaleavallei genieten. De overdekte brug tussen het groot en klein rosarium is in het voorjaar een blauwe bloemenzee door de blauwe regen. Ook kun je nog steeds dwalen door de Japanse tuin met bamboe en moerascipressen en langs de rotstuin. De tuinen van het vaste planten eiland wordt nog vrij intensief onderhouden. De meeste participanten zouden in elk geval graag zien dat enkele van de tuinen hersteld worden of een nieuwe invulling krijgen, waarbij de azaleatuin veelvuldig genoemd is.

Ontwerp Floriade 1982

Ontwerp ná de Floriade 1982

Met de leden van de meedenkgroep is een inventarisatieronde op het Floriadeterrein gedaan. De analysekaart op de vorige pagina geeft aan wat men van de verschillende delen vond. De groene delen geven aan dat men deze als waardevol ervaart. Het blauwe deel wordt door verschillende leden als saai en niet toegankelijk beschouwd. Daar zou men graag een nieuwe functie aan willen geven. Maar anderen vinden de grazende dieren (paarden) een mooie toevoeging en zien graag dat er ook andere dieren komen grazen. Het gearceerde geeft aan dat men ziet dat er veel achterstallig onderhoud is en deze delen een grondige opknapbeurt nodig hebben. De bruine vlekken zijn locaties die als minder prettig worden ervaren. Ook geeft men aan dat de hoofdentree onduidelijk is. Hier wordt vaak de weg gevraagd.

Conclusie:
Het Floriadedeel is een kenmerkend en zeer gewaardeerd deel van de Gaasperplas. Het biedt unieke kansen voor de Gaasperplas om meer bezoekers naar het park te trekken. Veel van de huidige gebruikers van het park zien graag dat de tuinenvallei wordt opgeknapt en op enige manier weer aantrekkelijk en mooi wordt.

Analyse Floriadeterrein meedenkgroep 9 mei 2018

Huidige situatie Verdeelplein / plantanenplein

Huidige situatie brug naar klein Rosarium

Huidige situatie Grassentuin

Huidige situatie Azaleatuin

Verdeelplein / plantanenplein tijdens de Floriade

Brug naar klein Rosarium tijdens de Floriade

Vasten plantentuin tijdens de Floriade

Grote weide tijdens de Floriade

6.6 Park in relatie tot evenementen

Voor het 9de jaar worden dit jaar aan de Gaasperplas grootschalige dance evenementen georganiseerd. Veel gebruikers van het park hebben aangegeven deze evenementen onwenselijk te vinden voor het park. Vaak nog los van de geluidsoverlast op de evenementdagen, geeft men aan de ruimtevraag, de druk op de natuur en de veroorzaakte schade aan het park onacceptabel te vinden. Graag zouden deze mensen zien dat de evenementen niet meer georganiseerd mogen worden in onze parken.

De evenementen voorzien uiteraard ook in een behoefte. Veel jonge mensen uit Zuidoost gaan graag naar het evenement en de beheerder Groengebied Amstelland heeft de inkomsten nodig om het beheer van hun terreinen te kunnen bekostigen.

Aangezien er veel discussie gaande is over of het mogelijk moet zijn om grootschalige evenementen te houden in natuurgebieden, heeft de Gemeente Amsterdam besloten langdurige monitoring te verrichten naar natuurwaarden en bodemgesteldheid in deze gebieden.

Conclusie:
Het houden van grootschalige (dance)evenementen voorziet enerzijds in een behoefte en veroorzaakt anderzijds een grote druk op het park en omwonenden.
Binnen de opdracht voor de Gaasperplas kunnen we dit conflict niet oplossen. Wel zien we kansen om de druk op het park te verkleinen en de natuur meer ongestoorde ruimte te geven door een alternatieve route voor op- en afbouw van de evenementen te maken en in te zetten op zonering van recreatiedelen en natuurdelen.

Het perk na een evenement

Het perk na een evenement

Op - en afbouw evenement

Delen van het park worden door het evenement afgesloten

Fietsparkeren tijdens een evenement

Het verdeelplein / plantanenplein tijdens een evenement

Delen van het park worden door het evenement afgesloten

Punten van aandacht uit de ruimtelijke schouw

7 Uitgangspunten

Dit ambitiedocument heeft de vorm van een concreet planvoorstel voor de Gaasperplas. Voor dat ontwerp zijn de volgende bronnen bepalend:

- De 6 opdrachten uit de ontwikkelstrategie Gaasperplas
- De opbrengst van de ruimtelijke inventarisatie
- De raadsmotie 974 d.d. 19 juli ‘17
- De opbrengst van de participatie
- Beleid en kaders
- Kaders vanuit Groengebied Amstelland (GGA)

7.1 6 Opdrachten uit de Ontwikkelstrategie Gaasperplas

De Ontwikkelstrategie Gaasperplas is in 2016 vastgesteld door het dagelijks bestuur van Stadsdeel Zuidoost. Voor de Ontwikkelstrategie zijn de beleidsstukken die betrekking hebben op de Gaasperplas, geïnventariseerd. Daarnaast is een cultuurhistorische verkenning van het voormalige Floriadeterrein opgesteld door Monumenten en Archeologie en zijn diverse ruimtelijke inventarisaties verricht. Uit dat alles zijn in de Ontwikkelstrategie de volgende opdrachten geformuleerd:

1. Rondje Gaasperplas voor fietsers en voetgangers
2. Verbeteren entree vanaf metrostation Gaasperplas inclusief een onderzoek naar een nieuwe stedelijke functie
3. Verbeteren entrees naar de Gaasperplas
4. Herinrichting voormalig Floriadeterrein
5. Aanleg nieuw stadsstrand: haalbaarheidsonderzoek
6. Onderzoek zelfbeheer

7.2 Ruimtelijke inventarisatie

Om te beginnen is een ruimtelijke inventarisatie gemaakt van de Gaasperplas in haar huidige staat, inclusief huidige bomen en natuurwaarden, en is de ligging van het gebied in haar omgeving in kaart gebracht. Bij de inventarisatie zijn ecologen, biologen, natuurspecialisten en de beheerder van het gebied (GGA) betrokken. Daarnaast is met leden van de meedenkgroep een inventarisatieronde gelopen door het voormalige Floriadeterrein.

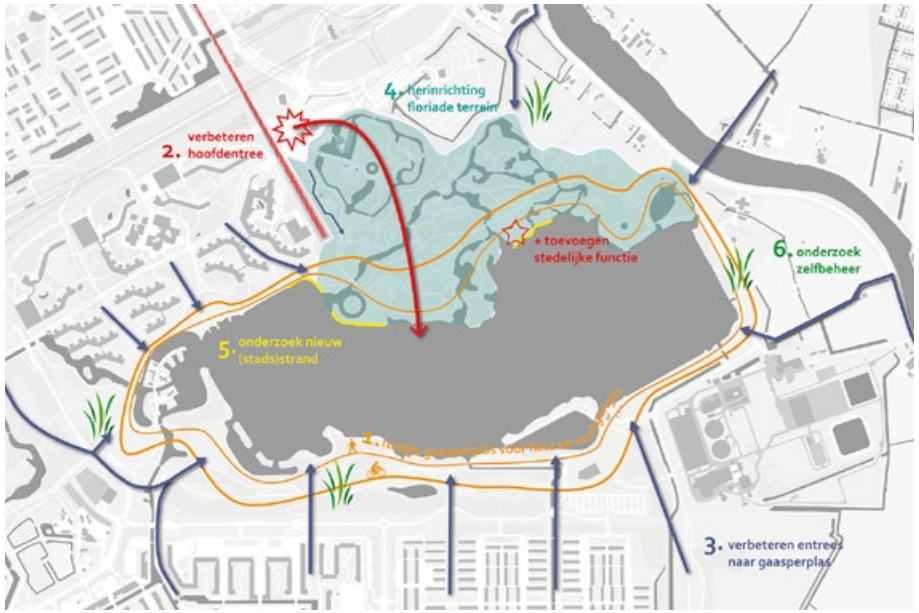

De 6 opdracht uit de Ontwikkelstrategie Gaasperplas

De belangrijkste aandachtspunten die uit deze inventarisatie kwamen zijn:

- Mooi park met veel mooie plekken en een mooie plas
- Moeizame oriëntatie
- Onduidelijke en ontbrekende delen op de route rondje plas
- Variatie in beplanting beperkt, met name aan de zuidzijde
- Achterstallig onderhoud in elementen en beplanting, veel opschot (bomen ontstaan uit zaadverspreiding, veelal schietwilg, populier en els)
- Leefomgeving ringslang en andere diersoorten niet optimaal
- Driemondweg ontbeert parkkarakter
- Beperkte recreatiemogelijkheden
- Horeca niet of beperkt toegankelijk
- Onduidelijk waar het park begint en ophoudt
- Zicht op de mooie plas beperkt (zichtlijnen uit het oorspronkelijke ontwerp zijn dichtgegroeid)

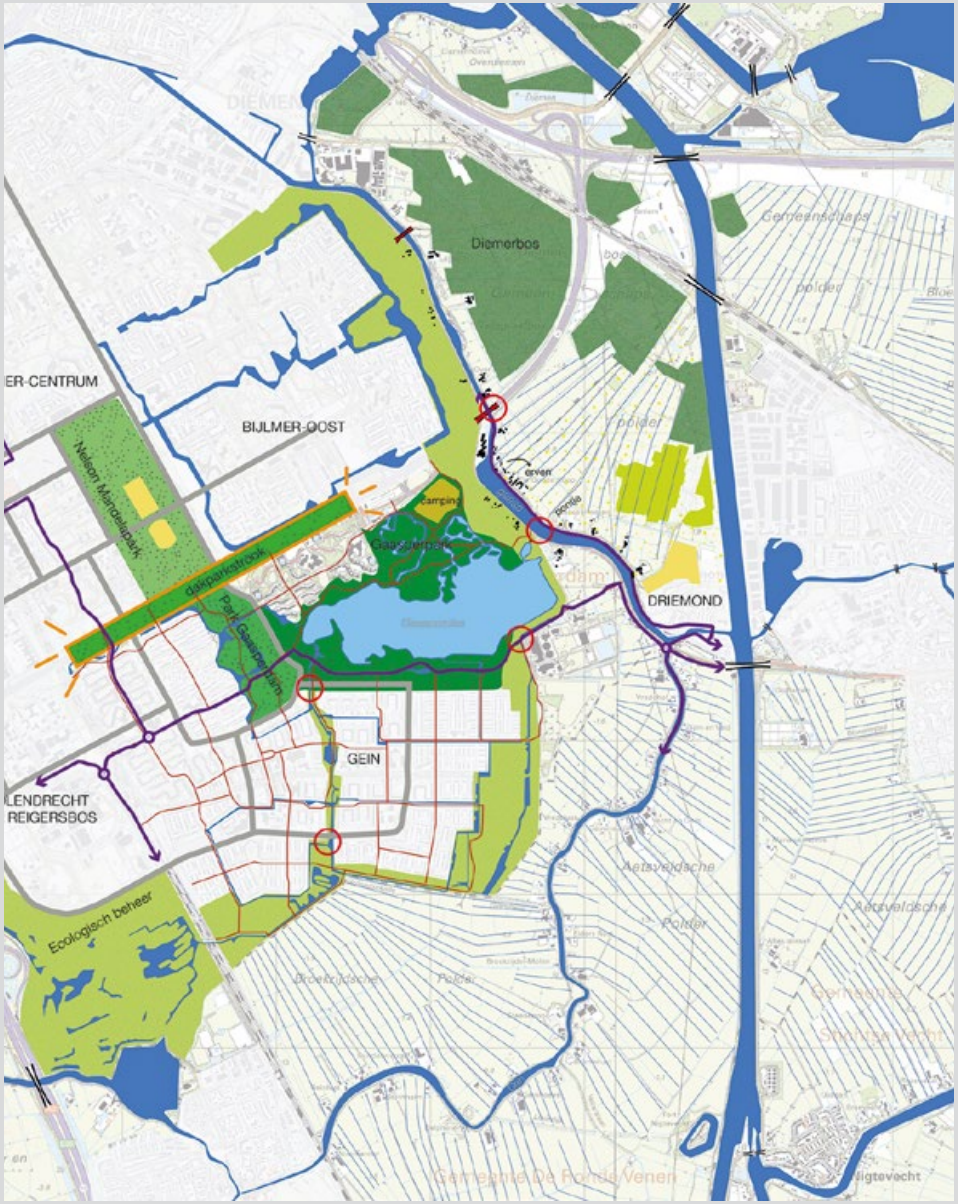

Gaasperplas met aangrenzende parken, recreatiegebieden en watergangen

7.2.1 Huidige situatie en ligging

De Gaasperplas is een schakel van stadspark naar het agrarisch buitengebied. Op wijkniveau zijn er fiets- en voetgangersverbindingen met elke aangrenzende wijk in Zuidoost. De Gaasperplas is een van de 2 stadsparken met een metrohalte. Met 20 minuten ben je op Amsterdam CS. Vanuit de Gaasperplas zijn er verbindingen met aangrenzende groengebieden, zoals het Nelson Mandelapark in het centrum van Stadsdeel Zuidoost, naar de Bijlmerweide aan de noordoostzijde, het Diemerbos aan de overzijde van de Gaasp, naar de Gaasperzoom en verder naar de Hoge Dijk in het zuiden. Op het grotere schaalniveau staat de Gaasp in verbinding met het riviertje Het Gein aan de zuidzijde en via deze route kom je in het Groene Hart.

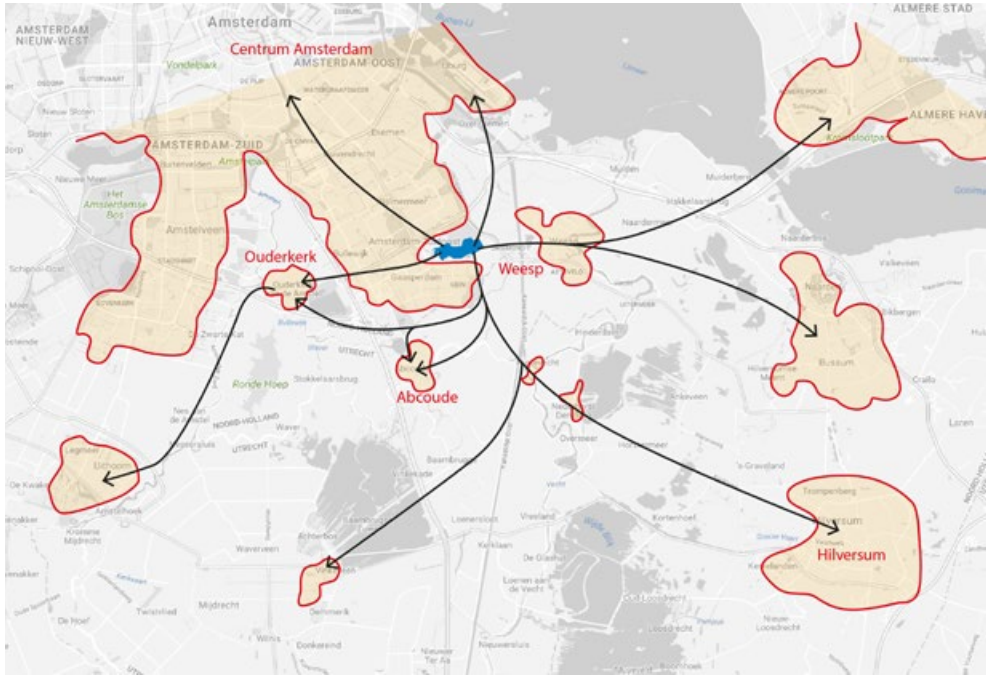

Gaasperplas in relatie tot omliggende woonkernen

De afstanden van de Gaasperplas naar Abcoude, Ouderkerk en Weesp zijn kort en de routes zijn overwegend recreatief. Met de nieuwe fietsbrug, langs de nieuwe A9 over de Gaasp, ontstaat een directe route van de Gaasperplas naar het Diemerbos. Door de ligging van de Gaasperplas en de bereikbaarheid per metro en auto is het gebied heel geschikt om recreatiedruk van elders op te vangen. Hiermee kan de Gaasperplas een bijdrage leveren aan het beleid om de stad terug in balans te brengen. Het water van de Gaasperplas is van zeer goede zwemkwaliteit. Vlak bij de metrohalte ligt de water-speelplaats voor kinderen.

Gaasperplas in directe verbinding met andere groene gebieden en het Groene Hart

Groeninventarisatie

De kaart op de volgende pagina geeft de boomsoorten weer rond de Gaasperplas. Het noordelijke deel van de kaart bevat de meeste kleuren wat inhoudt dat er een grotere variatie is aan boom- en plantsoorten. De oost- en zuidzijde vertonen een dominantie van snelgroeiende bomen, zoals schietwilg, berk en els. Op basis van deze kaart kan geconcludeerd worden dat het park visueel aantrekkelijker wordt als de variatie in beplanting in de licht groene delen toeneemt. Ook wordt de biodiversiteit dan groter.

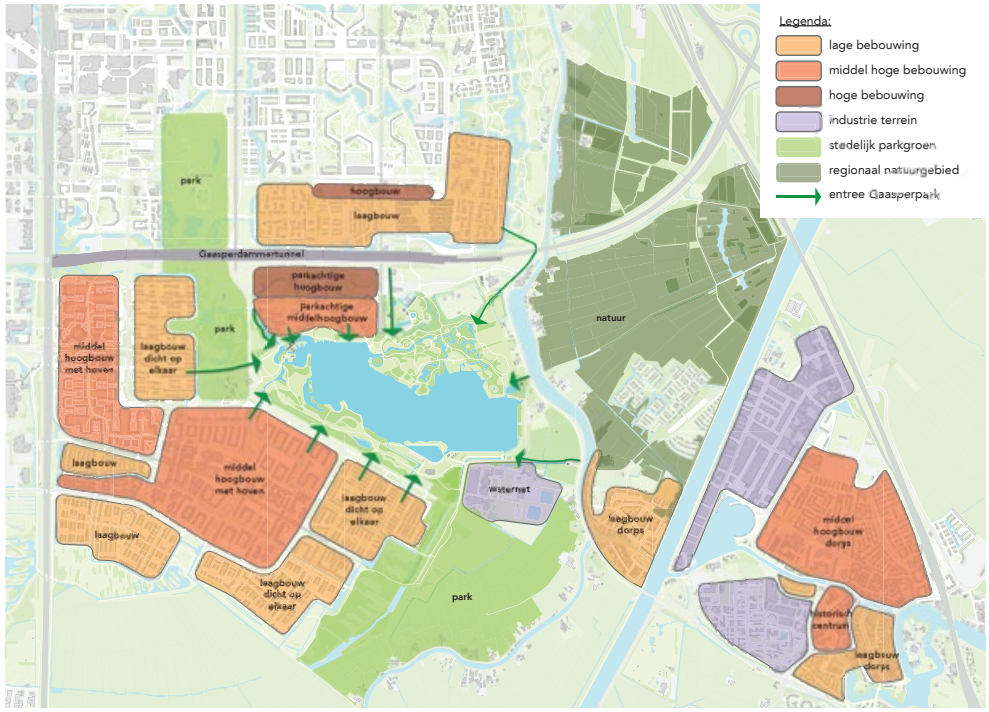

Bewoningsintensiteit in de directe omgeving

Huidige situatie bomen Gaasperplas

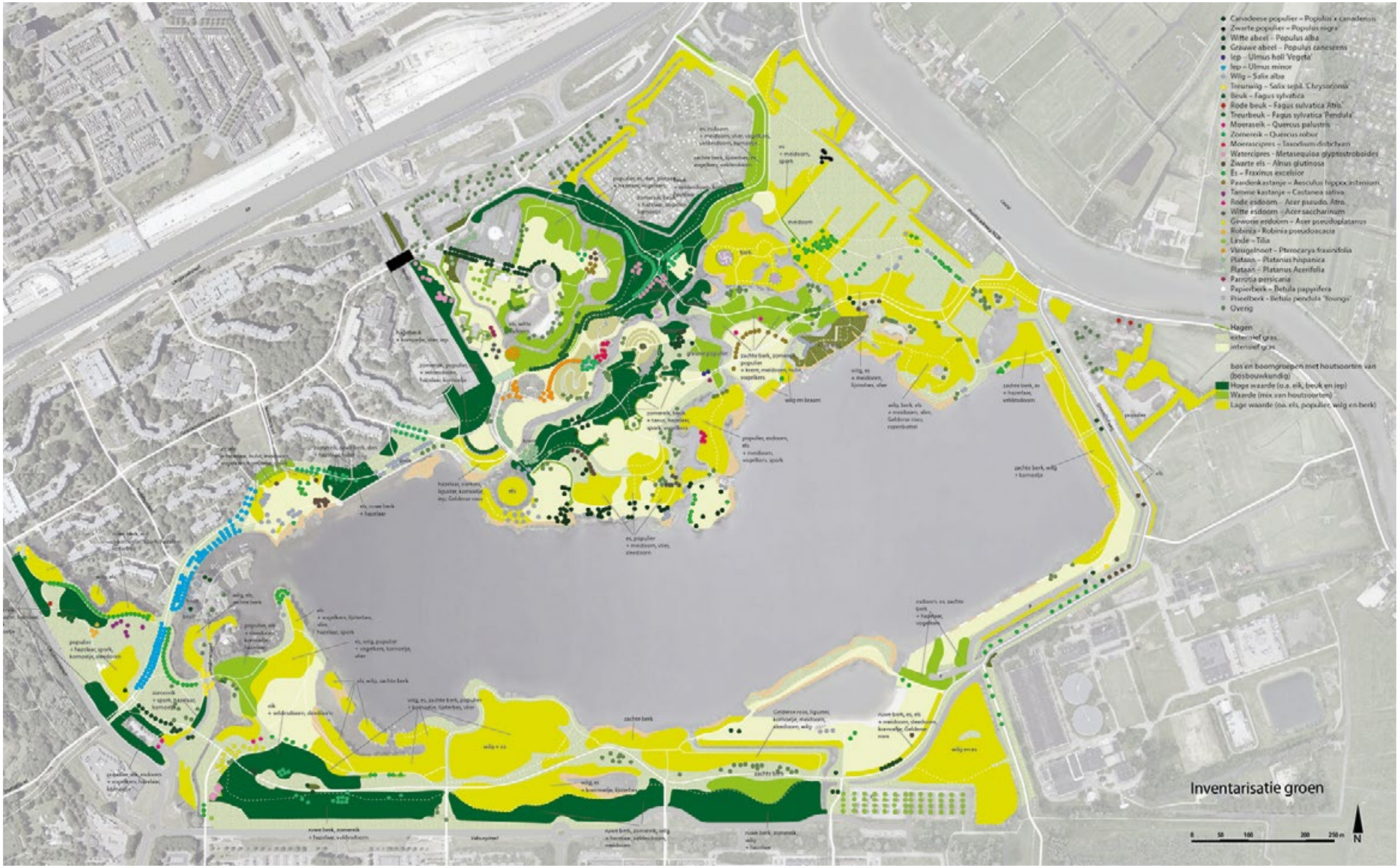

Huidige situatie bomen waarbij de licht groene vlakken (snel groeiende bomen) dominant zijn

Huidige situatie Gaasperplas

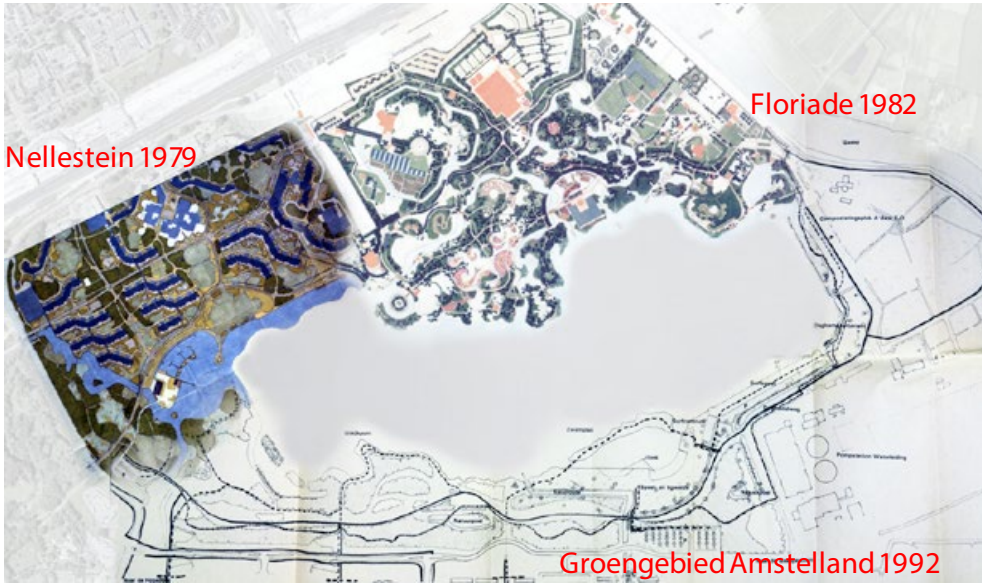

Het park in de tijd - tijd van aanleg van de verschillende delen

Het park in aanleg voor de Floriade 1982

7.2.2 Het park in de tijd

De aanleg van de Gaasperplas is destijds in drie stappen gerealiseerd. In 1979 is de woonwijk Nellestein aangelegd in een parkachtige omgeving naar een ontwerp van de Gemeente Amsterdam. Nellestein kreeg een stedelijke parkstrook langs het water met een boulevard, een kademuur en een natuurlijke zwemoever. Aan de westzijde kwam een haventje voor verschillende vormen van waterrecreatie.

Vanaf 1975 is het ontwerp gemaakt voor de Floriade, de tuinbouwtentoonstelling die in 1982 in het noordelijk deel van het park plaats vond. Het ontwerp is gemaakt door de toenmalige dienst Ruimtelijke Ordening van de Gemeente Amsterdam. Het park is ontworpen als decor voor de plantenpracht die tijdens de Floriade tentoon werd gesteld. Daarbij is gekozen voor grote en bijzondere parkbomen.

De zuid/zuidoostzijde tenslotte, is aangelegd in 1992 door Groengebied Amstelland. Het doel was, het park rond de plas af te maken met een invulling als recreatiegebied met een extensief beheerbeleid.

Tot op de dag van vandaag is deze gefaseerde ontstaansgeschiedenis van het gebied herkenbaar in de grote verschillen in inrichting van het park. Zo is de variatie aan boomsoorten aan de noordzijde veel groter dan aan de zuid- en oostzijde.

De huidige situatie van de Azaleatuin

Brug naar klein Rosarium

De kade bij Nellestein

Kanoën op de Gaasperlas

Steiger surfweide

7.2.3 Onderzoek Monumenten en Archeologie

De dienst Monumenten en Archeologie heeft in 2016 onderzoek verricht naar de cultuurhistorische waarden van het Floriade terrein uit 1982. Hieronder zijn kort de conclusies van dat onderzoek opgenomen. In de bijlage is de uitgebreide samenvatting met aanbevelingen opgenomen.

Zonering
Van begin af aan is het Gaasperplaspark bedoeld als regionaal recreatiepark. Sinds de aanleg van het park is de opgave voor een recreatiepark altijd het zoeken geweest naar een evenwicht tussen actieve en passieve ontspanning, tussen drukte en rust, tussen cultuur en natuur.
Het park heeft echter, vanwege zijn ligging aan de metro, ook een rol als stedelijk park. Vanwege die dubbele betekenis hebben de ontwerpers destijds gekozen voor een overgang van een parkachtige, 'cultuurlijke' zone, naar de natuurlijke zone langs de oever van de plas. Die zonering is nu nog aanwezig. Het onderscheid tussen de zones is echter aanzienlijk vervaagd. Dat komt door het dichtgroeien van de beplantingsvakken en het verdwijnen of vervagen van de oorspronkelijke inrichting van de bijzondere elementen. Van enkele elementen, zoals de Rozentuin en de Vastenplantentuin, is de oorsponkelijke inrichting nog aanwezig. Ook de aanleg van de delen met natuurlijke vegetatietypen is nog enigszins herkenbaar.

Ontsluiting
De bedoeling van het oorspronkelijk ontwerp was, dat de hoofdroute voor bezoekers werd omgezet naar het fietspadennetwerk dat aansluit op de regionale fietsroutes. Een groot deel van de dwaalpaden zou verdwijnen. Voor de Floriade is om beheerstechnische redenen gekozen voor een hoofdentree die vanaf het ontmoetingsplein "de Esplanade" bij de metro-uitgang, parallel aan de metrolijn loopt. Die entree is nog steeds de hoofdentree voor wandelaars. De aansluiting tussen hoofdentree en fietsroute ter hoogte van de Esplanade, is niet geslaagd. De hoofdentree doet nu benauwd aan. En fietsers moeten voor de toegang aan de noordzijde gebruik maken van een naargeestige ingang tussen kampeerterrein en waterspeelplaats in.

Water
Het karakter van het Foriadepark wordt sterk bepaald door de vele waterlopen die vanuit de plas tot diep in het park doordringen. Deze zijn bedoeld voor de, zoals dat in de beheersvisie heet, ´amfibische recreatie´. Luchtfoto's uit de jaren tachtig laten zien dat het park beschouwd kan worden als een verzameling eilanden die door de vele bruggen met elkaar zijn verbonden.
In veel traditioneel ontworpen landschapsparken hebben de waterlopen een belangrijke functie als drager van de ruimtelijke structuur. Bij de Gaasperplas zwakt het grillig verloop van de waterlopen die functie enigszins af. Bovendien bemoeilijkt oeverbegroeiing het zicht op het water en oeverrecreatie. Dat geldt voor zowel grote delen van de valleizone als voor de centrale ligweide, waar het panoramische uitzicht op de plas geheel is verdwenen door hoog opgaande oeverbegroeiing.

Zichtlijnen
De beplanting rond de ligweiden heeft verschillende functies: ze zorgt voor beschutting, bij kleinere ruimtes zorgt zij voor intimiteit en zij vergroot in ruimtelijk opzicht het contrast met de open ruimtes van de ligweiden. Een vergelijking tussen de silhouetkaarten van 1982 en 2014 laat zien dat de solitaire bomen die er nog waren, inmiddels zijn opgenomen in de bosvakken.

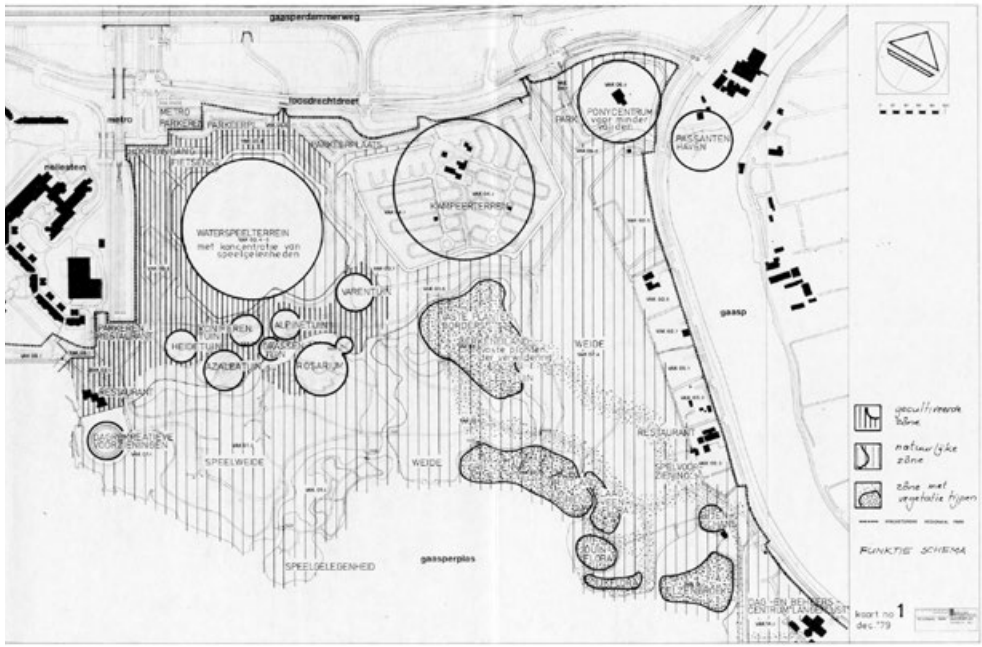

Floriade ontwerp - zoneringsvoorstel van cultuurlijk naar landschappelijk naar natuurlijk

Omdat er in de onderbegroeiing niet regelmatig wordt gedund, zijn doorzichten nauwelijks mogelijk, ook niet op plaatsen die volgens de beheersplannen van 1987 en 1994 vrij van onderbegroeing hadden moeten blijven. Het gebrek aan doorzichten draagt niet bij aan de sociale veiligheid. De onderbegroeing ondermijnt ook de ruimtelijke werking van delen van het park, zoals op het Vastenplanteneiland. De berken en berkenstoelen kunnen hun beeldbepalende functie in het bosgedeelte, dat bedoeld was als groene buffer, slecht vervullen.Onderlinge verbindingen en zichtlijnen tussen bijzondere elementen, zoals tussen de ligweiden of tussen het park en de plas, zijn minder duidelijk geworden. Dat komt doordat ze door de voortwoekerende beplanting gedeeltelijk of geheel zijn dichtgegroeid. Voorbeelden zijn de relatie tussen de rozentuin en de daarlangs lopende waterloop, of het zicht op de plas vanaf de centrale ligweide.

GROENSTRUCTUURKAART 1982

GROENSTRUCTUURKAART 2014

Vergelijking beplanting 1982 en 2014

Bolwerk (Bastion)
Het bolwerk is bedoeld als uitkijkpunt, waar de bezoekers tijdens de Floriade 1982 vanaf het terras konden genieten van het panorama over de plas.
Op deze mooie plek was in het ontwerp van de Floriade een permanente horecavestiging gedacht. Het bolwerk vormt één geheel met de licht gebogen kade die langs de westzijde van het park loopt.
Deze kade eindigt in een spiraalvormig bouwsel. Het bolwerk lijdt onder ernstige verzakking. De horeca werd na de sluiting van de Floriade niet gerealiseerd. De komst van horeca op deze locatie zou de attractiewaarde van het park kunnen versterken.

Verdeelplein / plantanenplein tijdens de Floriade 1982

Brug naar klein Rosarium tijdens de Floriade 1982

7.3 Motie

In 2015 is gestart met het ontwerp voor het noordelijke deel van het rondje (fiets, wandelen) rond de plas. Dat gebeurde in opdracht van GGA. In 2017 hebben enkele omwonenden van de Gaasperplas een inspraakreactie gegeven bij de raad. Zij maakten zich zorgen over het ontwerp voor het noordelijke deel van het rondje rond de plas. Naar aanleiding van de inspraakreactie heeft de Raad motie 974 van Groen, Van den Berg en Van Soest aangenomen. De motie houdt in:

- Paden opknappen maar niet verbreden
- Geen, of zo min mogelijk bomen kappen
- Bestaande fijnmazige padenstructuur ook opknappen
- Voor fase 1 (noordoever) alsnog participatie organiseren, zoals dat voor fase 2 (overige deel van het gebied) gepland staat.

Naar aanleiding van de motie is voor dit ambitiedocument een uitgebreid participatietraject ingericht, waarbij het park in zijn geheel is opgenomen. In de volgende paragraaf is een samenvatting opgenomen van het participatieverslag. In het hoofdstuk 'Toekomstplan' is uitgelegd hoe binnen het ontwerp is omgegaan met de paden en de bomen.

Huidige status tuinen en paden in tuinenvallei; foto hierboven: azaleatuin

7.4 Opbrengst uit de participatie

De plenaire aftrap
Op 1 februari 2018 vond de aftrap van het participatietraject plaats met een plenaire avondbijeenkomst in het congrescentrum het Planetarium. Op deze avond konden geïnteresseerden zich aanmelden voor de meedenkgroep of de klankbordgroep. In de meedenkgroep werd in co-creatie met het ontwerpteam gewerkt aan de ontwikkeling van een ontwerp. De klankbordgroep adviseerde het projectteam over het participatieproces. Na de plenaire bijeenkomst is een online enquête uitgevoerd, met vragen over o.a. de sterke en zwakke punten van het park en over de wensen voor het park. De enquête is door bijna 1400 mensen ingevuld.

Een participatief ontwerpproces
De meedenkgroep is in 2018 acht maal bijeen gekomen. Er werd meegedacht en mee ontworpen. Men dacht mee over routes door het park en de oriëntatie. Waar zijn de routes onlogisch of onduidelijk, waar ontbreken paden, waar kunnen paden verwijderd worden, of waar zouden deze juist moeten worden toegevoegd? Men dacht mee over plekken en voorzieningen in het park. . Ook dacht men mee over het water en de mogelijkheden die dat brengt. Er werd onderzocht of er mogelijkheden zijn voor leukere routes voor kanovaarders, of er locaties zijn voor meer zwemwater en of de randen vanaf het water aantrekkelijker kunnen worden. Ook natuur is een belangrijk onderdeel aan de Gaasperplas en dat kreeg daarom in meerdere sessies aandacht. De aanwezige natuur is geïnventariseerd, mogelijkheden en wensen zijn opgehaald.

Aanvullende participatie in de omgeving
Aanvullend op de meedenkgroep is met diverse gebruikers van het park gesproken. Alle partijen die in het gebied gevestigd zijn, zijn benaderd om mee te denken. Er is gesproken met de evenementen organisatoren, met sportverenigingen binnen en buiten de Gaasperplas, met scholen en met passanten op markten in Zuidoost. De opgehaalde input werd tijdens de bijeenkomsten teruggekoppeld aan de meedenkgroep, om deze mee te nemen in de ontwikkeling van het plan.

Weging en verwerking van opgehaalde input
Alle opgehaalde input is, aan de hand van de zogenaamde ontwerpprincipes, gewogen en al dan niet verwerkt in het ontwerp.

De ontwerpprincipes zijn zeven uitgangspunten waaraan het toekomstige ontwerp van Gaasperplas moet voldoen. De principes zijn gedistilleerd uit de resultaten van de SWOT-analyse uitgevoerd in het begin van het participatietraject. De principes in willekeurige volgorde:

- Goed toegankelijk, van buitenaf en voor minder validen
- Behoud van de kernwaarden rust, ruimte, natuurbeleving
- Sociaal veiliger
- Uitnodigend voor zo breed mogelijke groep gebruikers
- Natuurwaarden verhogen en toekomstbestendiger
- Goede oriëntatie, zonder bebording
- Afwisselend in beeld en aanbod

Het klankbord
De klankbordgroep is in zes bijeenkomsten steeds geïnformeerd over de stand zaken. De klankbordgroep adviseerde het projectteam over het participatieproces. De leden van het klankbord hebben ieder een advies uitgebracht aan het bestuur. Hierin hebben zij hun visie gegeven op het doorlopen participatieve ontwerpproces.

Het participatieverslag
In het Participatieverslag is de participatie voor dit project uitgebreid beschreven. Het verslag is opvraagbaar bij de Gemeente Amsterdam, Stadsdeel Zuidoost. Projectgroep Gaasperplas; gaasperplas@amsterdam.nl

7.5 Communicatie in dienst van participatie

Alle communicatiemiddelen waarover de gemeente beschikt zijn ingezet om bewoners, gebruikers, stakeholders, Amsterdammers en onze buren te informeren over de ontwikkelingen rond de Gaasperplas en hen op te roepen mee te denken, mee te doen of simpelweg te reageren op ideeën van anderen. Daartoe zijn onder andere ingezet:

- Artikelen gemeentekrant
- Facebook (en facebook advertentie rond enquête)
- Projectpagina met reactiemogelijkheid

Daarnaast er zijn veel gesprekken gevoerd en bijeenkomsten georganiseerd met stakeholders en belangstellenden.

Participatie

Welke betekenis heeft Gaasperplas voor u? (Online enquête februari 2018)

Wat is er nodig voor u om vaker naar de Gaasperplas te gaan? (Online enquête februari 2018)

Bijeenkomst meedenkgroep

Participatie bij Langerlust

Participatie in het park Gaasperplas

Vervolg 2019 en verder
De komende periode richt de communicatie zich op het informeren van bewoners en stakeholders over de mogelijkheden in te spreken en te reageren op het planvoorstel. Via de webpagina en met andere middelen houden we bewoners en stakeholders op de hoogte van de ontwikkelingen rondom het bestuurlijke traject.

Na besluitvorming in de gemeenteraad eind 2019, start een nieuwe periode waarin stakeholders betrokken worden bij de verdere uitwerking van het planvoorstel. Dat communicatie- en participatietraject wordt in de tweede helft van 2019 ontwikkeld.

7.6 Beleid en overige kaders

Er is veel provinciaal en gemeentelijk beleid waarmee rekening is gehouden bij het maken van het ontwerp. In de bijlage is het beleid kort samengevat en is een verantwoording opgenomen hoe in het ontwerp met dit beleid is omgegaan.

Op deze plek lichten we vier kaders kort toe, omdat zij specifiek richtinggevend zijn voor de Gaasperplas.

1) Natuurnetwerk Nederland
Juridisch planologisch is relevant dat vrijwel het hele gebied in het Natuurnetwerk Nederland (NNN) valt. In de Provinciaal Ruimtelijke Verordening (PRV) zijn daarvoor de kaders beschreven. De kaders beschrijven of en zo ja, onder welke voorwaarden bebouwing is toegestaan.

Natuurnetwerk Nederland

Ook beschrijft het beleid de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied, die niet aangetast mogen worden. Zie in de bijlage de toelichting op deze wezenlijke kenmerken en waarden in relatie tot het ontwerp.

2) Gemeentelijke structuurvisie
Binnen de gemeentelijke structuurvisie ligt de Gaasperplas in de Hoofdgroenstructuur. Daarbinnen valt het gebied grotendeels in het type Stadspark en voor een kleiner deel in het type Stadsrandpolder.

Gemeentelijke structuurvisie

3) Het evenementenbeleid
Binnen het evenementenbeleid gelden voor de Gaasperplas 3 locatieprofielen (bijlage): voor de noordoever, de zuidoever en voor de zuidoostoever. Het evenementenbeleid wordt na het evenementenseizoen van 2019 geëvalueerd. Veel participanten zien graag dat grote evenementen niet meer mogelijk zijn in het park Gaasperplas. De evenementen-organisatoren zien graag behoud van hun mogelijkheden. In dit project is het beleid als randvoorwaarde meegenomen en is gezocht naar een manier waarop de organisatie van grote evenementen, beter in samenhang met andere belangen voor het gebied, kan worden vormgegeven.

4) Kaders GGA
Groengebied Amstelland is verantwoordelijk voor het beheer van de Gaasperplas. Het recreatieschap werkt mee aan dit proces onder voorwaarde dat het planvoorstel beheerneutraal is.

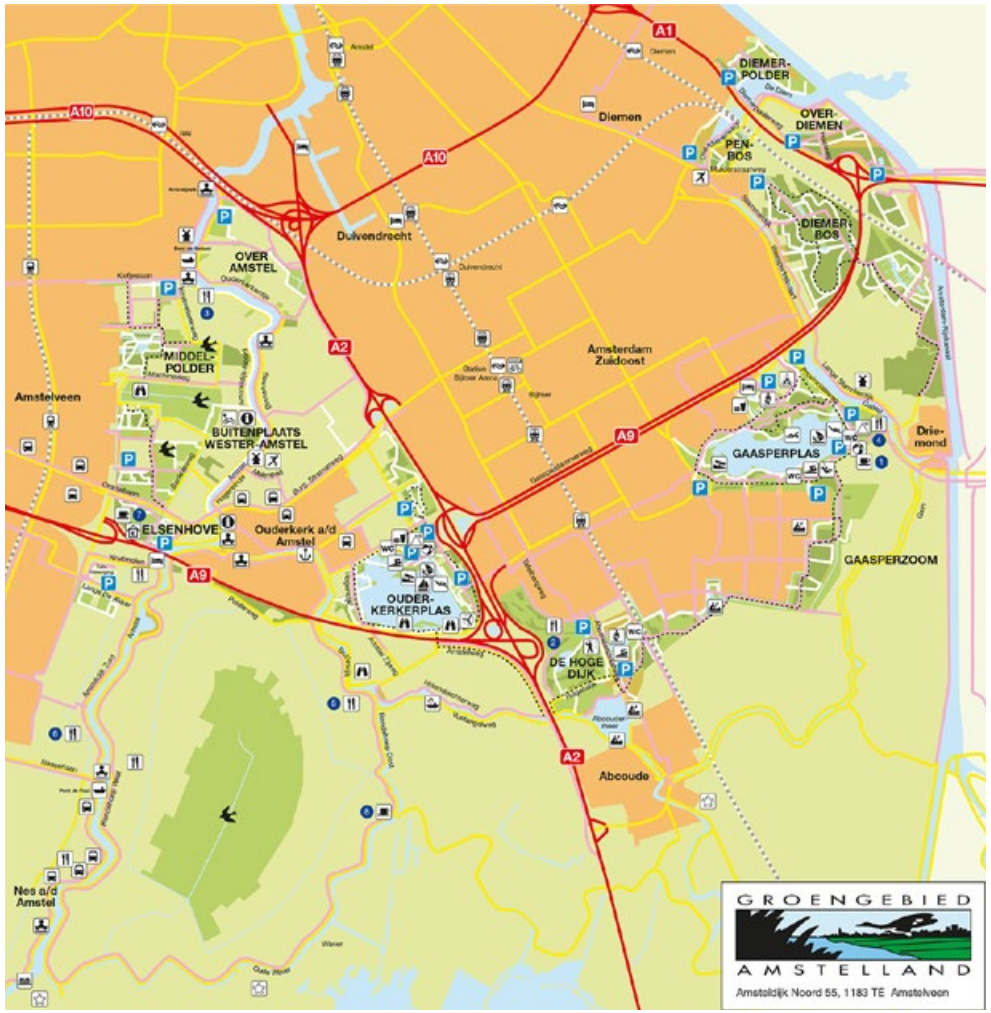

Het gebied van Groengebied Amstelland

Mogelijke zonering aanleg

8 Financiën en risico's

Budget
Er zijn drie budgetten beschikbaar voor het uitvoeren van projecten rond de Gaasperplas:
- Kwaliteitsimpuls Gelden; € 2.900.000,-.
- Groengelden; € 995.000,-
- Bijdrage GGA (Groene Uitwegprogramma); € 450.000,-

Totaal; € 4.345.000,-

Financiële haalbaarheid
Het Toekomstplan Gaasperplas bevat ambities voor het gebied voor de komende jaren. Het beschikbare budget is niet toereikend voor de realisatie van alle ambities. Er wordt daarom voorgesteld het ontwerp in deelprojecten op te delen. Zie de kaart op de vorige pagina. Daarbij wordt in de vervolgfase in samenspraak met Groengebied Amstelland een afweging gemaakt welke onderdelen als eerste aangepakt kunnen worden. Om alle ambities uiteindelijk te kunnen realiseren zal gezocht worden naar aanvullende financiële middelen.

Investeringsraming
Van het voorliggende ontwerp Gaasperplas is een eerste doorrekening gemaakt. De kosten voor aanleg bedragen ca. 13.000.000,00 Euro. Deze kosten liggen dus fors hoger dan het beschikbare investeringsbudget. Het voorliggende ontwerp zal in de komende periode verder onderzocht en uitgewerkt worden.
In de fase van verdere uitwerking van het ontwerp zal opnieuw de samenwerking worden gezocht met betrokken stakeholders. Waar mogelijk worden krachten gebundeld en externe financiële bronnen benut.

Quick wins
Sommige onderdelen van het ontwerp kunnen snel gerealiseerd worden, omdat er geen belemmeringen zijn op het gebied van de kosten èn alle stakeholders vóór realisatie zijn van dit onderdeel. Deze zullen voorrang bij de uitvoering krijgen.

Beperkende factoren voor uitvoering
In de planning dient rekening gehouden te worden met beperkende factoren. Zoals aangegeven is het beschikbaar investeringsbudget ontoereikend om alle ambities direct waar te maken.

Realisatie van de ambities neem meerdere jaren in beslag en zal afhankelijk van ter beschikking gesteld budget langer duren. Vigerend beleid vormt een beperkende factor voor realisatie van gebouwde voorzieningen. Het ontwerp past op het gebied van de gewenste horeca en de maatschappelijk/stedelijke functie niet in het bestaande beleid van het bestemmingsplan en het NNN-beleid. Om de ambities voor een museum, restaurant en overige horeca te kunnen realiseren is een wijziging in het bestemmingsplan en een verschuiving van het NNN-gebied noodzakelijk.

Investeringsbudget;
De doorlooptijd voor realisatie van alle ambities kan oplopen indien het benodigde investeringsgeld over meerdere jaren gevonden wordt. Indien geen of onvoldoende aanvullende middelen gevonden worden zullen niet alle ambities uit het plan gerealiseerd worden.

Beheerbudget;
Een eerste doorrekening van het ontwerp op de beheerkosten laat zien dat op basis van een gelijkblijvend onderhoudsniveau, de gemiddelde beheerkosten gelijkwaardig zijn die van de huidige inrichting.

Maatschappelijk/stedelijke functie en horeca;
Indien de Provincie Noord-Holland niet akkoord gaat met de voorstellen voor wijziging in het bestemmingplan ten aanzien van het NNN-gebied, kan de ambitie voor een maatschappelijk/stedelijke functie en die van horeca niet gehaald worden.

Colofon

Dit Toekomstplan is opgesteld door medewerkers van Ruimte & Duurzaamheid, gemeente Amsterdam.

Ambtelijk opdrachtgever:
Ashna Vishnudatt, directie Verkeer en Openbare Ruimte

Projectgroep samenstelling:
Sebastiaan Weijer, projectmanager IB
Olga Appelman, sr. ontwerp openbare ruimte R&D en opsteller
Lia de Lange, sr. planoloog R&D en redactie
Yvonne van Kessel en Karin Roos, omgevingsmanager IB
Michael Boomsma, technisch projectleider IB
Marina Meinster projectondersteuner IB
Lune Renardel, sr. communicatie adviseur
Merel Meijer, communicatie adviseur
Clemmy Tjin, gebiedsmakelaar Gaasperdam en Driemond
Jos IJkhout , Bernadett van Heel en Chantal Jansen, participatiebureau Stroom
Jasper Beekhoven, Recreatie Noord Holland iov GGA

Ontwerpteam R&D
Olga Appelman, sr. ontwerp openbare ruimte en trekker
Leonie Nieuwland, ass. ontwerp openbare ruimte
Ruben van der Giessen, ass. ontwerp openbare ruimte
Erwin van Schagen, stedenbouwkundige
Berta Gruodyte, ass. stedenbouwkundige
Yttje Feddes, Rick Lensink, Marlies Doesburg, landschapsarchitectenbureau Feddes en Olthof

Advisering op cultuurhistorie:
Jouke van der Werf, Monumenten en Archeologie

Opmaak;
Kaartbeeld, tenzij anders vermeld:
Ontwerpteam R&D

Beeldmateriaal, internet
Bij het zoeken naar informatie op internet is het helaas niet altijd gelukt om de bronnen van het beeld te achterhalen. Indien u van mening bent beeldrecht te hebben op in Ambitiedocument gebruikt materiaal, verzoeken wij u zich te richten tot onderstaande afdeling.

Informatie:
Gemeente Amsterdam, Cluster Ruimte en Economie, Ruimte & Duurzaamheid, team gebied Zuidoost
Anton de Komplein 150
Amsterdam Zuidoost
020 - 14020

Bijlage

Adviescommissies

Advies Centrale Verkeerscommissie (CVC)

R&D
R&D vraagt aandacht voor het punt waar het fiets- en voetpad bij elkaar komen en adviseert om de brug niet te steil te maken voor vooral mindervaliden. Het project antwoordt dat de bruggen (vrijwel) vlak zijn. In profiel BB moet de rijbaan 5,80 m breed zijn wanneer de Driemondweg wordt versmald.
R&D gaat niet akkoord met de door het project voorgestelde vormgeving van de fietskruising Meibergpad en raadt aan de voorrang tussen fietsers onderling niet te regelen.
Volgens R&D moet zeker aandacht zijn voor het nieuwe parkeerterrein bij Langerlust. Het project dient oog te hebben voor de steilheid van de weg en het verkeer dat vanaf de provinciale weg af komt. R&D maakt zich grote zorgen over het zicht komende vanaf het parkeerterrein en het zicht op bromfietsers en fietsers op het tweerichtingenfietspad. Het uitzicht wordt ook belemmerd door de bocht in de Provinciale weg.

Cliëntenbelang Amsterdam
Cliëntenbelang Amsterdam ondersteunt de opmerkingen van R&D.
Cliëntenbelang Amsterdam verzoekt de bruggen goed aan te laten sluiten op de fiets- en voetpaden en zo vlak mogelijk aan te leggen. Verder pleit Cliëntenbelang Amsterdam voor een goede en veilige gehandicaptenparkeerplaats die aan de eisen voldoet op alle gehandicaptenparkeerplaatsen rond de Gaasperplas.

Politie
De politie sluit aan bij de opmerkingen van R&D.
De politie informeert of de snorfietsen zijn toegestaan op het fietspad. Het project antwoordt dat in Zuidoost zowel bromfiets als snorfiets op het fietspad rijden, dus ook bij het rondje Gaasperplas. In dat geval pleit R&D voor een fietspadbreedte van 4,50 m (bromfietspad in twee richtingen). De politie sluit zich hierbij aan.

MET (metro & tram)
MET adviseert om de bruggen geschikt te maken voor de nood- en hulpdiensten in verband met de bereikbaarheid van het gebied.
Op de bruggen rekening houden met schrikruimte ten opzichte van de leuningen.
In de uitwerking overwegen middenmarkering aan te brengen op de tweerichting (brom-)fietspaden. Wanneer de aansluiting van de Driemondweg op de provinciale weg wordt aangelegd, stelt MET voor om het begin breder te maken, zodat verkeer op elkaar kan wachten zonder op het fietspad of de provinciale weg te gaan staan.
Aandachtspunt is de route voor bevoorrading van Ballorig.

GVB
GVB sluit aan bij de gemaakte opmerkingen.
In verband met de veiligheid van de bezoekers van het gebied raadt GVB af om bromfietsen toe te staan binnen het rondje Gaasperplas. Het project licht toe dat de zuidkant wel veel gebruikt wordt door bromfietsen om naar Weesp te gaan.
Vanuit veiligheid vindt GVB de verlichting ook een aandachtspunt.

Fietsersbond
De Fietsersbond sluit aan bij de gemaakte opmerkingen en uit ook haar zorgen over de kruising tussen auto en fietsers bij de provinciale weg.
Voor de herkenbaarheid alle fietspaden en dus ook het rondje in rood materiaal aanleggen.

V&OR
V&OR maakt zich zorgen over de aansluiting van het parkeerterrein bij Langerlust.
De voorkeur gaat uit naar een aansluiting die met een VRI is geregeld.

Advies/besluit CVC
De CVC is onder voorwaarden akkoord met het voorliggende ontwerp.
De CVC constateert dat het project de bromfiets ook op het fietspad laat rijden en pleit daarom voor een fietspad van 4,50 m breed.

Daar waar bruggen zijn of komen moet de helling in verband met de toegankelijkheid niet te steil worden gemaakt.
Het project dient ten aanzien van de maatvoering van de fietspaden en bruggen te overleggen met de collega's van diverse disciplines.
Op de bruggen in materialisering een duidelijk onderscheid maken tussen fiets- en voetpad.
Wanneer de Driemondweg wordt versmald, moet in profiel BB sprake zijn van een rijbaanbreedte van 5,80 m.
Op de kruising bij het Meibergpad de voorrang tussen de fietsers onderling niet regelen.
De CVC verzoekt om op diverse parkeerterreinen rond de Gaasperplas een gehandicaptenparkeerplaats aan te leggen.
Aan de zuidkant de route voor bevoorrading van Ballorig controleren.

De CVC gaat akkoord met beton als materialisering voor het fietspad. Op plusnet fiets moet volgens raadsbesluit de kleur rood worden toegepast. Het project kan hier gemotiveerd van afwijken en dient dit dan aan de gemeenteraad voor te leggen.
De grootste zorg van de CVC zit in de aansluiting met de provinciale weg. Deze is nu met een VRI geregeld. Mocht deze verplaatst worden, dan gaat de CVC ervan uit dat de kruising opnieuw met een VRI wordt geregeld.

Bij de afslag naar het parkeerterrein van het restaurant aan de provinciale weg is ook sprake van een gevaarlijke situatie i.v.m. het 2-richtingen bereden fietspad. Indien deze aansluiting daar komt dan is de CVC van mening dat deze aansluiting met een VRI wordt geregeld. De voorkeur van de CVC gaat echter uit naar een ontsluiting van het parkeerterrein van Langerlust – conform de huidige situatie - aan de versmalde Driemondweg te situeren.

Advies Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK)

Conclusie
De commissie heeft grote waardering voor de zorgvuldigheid waarmee de opdracht ter hand is genomen en de wijze waarop de uitkomst van participatie in kaartbeelden is verwerkt en inzichtelijk gemaakt.

Zij ondersteunt de voorstellen ten aanzien van de padenstructuur, het verbeteren van het doorzicht naar de plas en de aanvullende programmering, maar ziet tegelijk het huidige plan als een optelsom van deeloplossingen waarvan de randvoorwaarden worden ingegeven door onderhoudsproblematiek.

De commissie is van mening dat zowel de unieke plek, aan het eind van metrolijn 53, als het feit dat in de directe omgeving de komende jaren tienduizenden woningen worden bijgebouwd een hoger ambitieniveau en een ruimere opdracht rechtvaardigen, zowel ten aanzien van natuur- en recreatieve waarden als ten aanzien van een in te voegen bijzondere culturele functie. Mogelijk kan de investering in verband worden gebracht met de grondexploitatie van de omliggende verdichtingsgebieden en kan het beheer van het meest intensief gebruikte deel van het park worden overgenomen door de gemeente Amsterdam. Bij de aanleg in 1982 was dit een zandwinplas aan de rand van de stad.
De Floriade leidde tot een zeer gevarieerde en gedetailleerde inrichting van de randen. Inmiddels is het gebied aan drie zijden door woonwijken omsloten en heeft het de potentie om uit te groeien tot een (landschappelijk) stadspark. Breng de relatie met de omgeving meer in beeld en beschouw de Gaasperplas als onderdeel van een reeks van biotopen en landschappen die via het Nelson Mandelapark doorloopt tot aan de Amstelscheg.

Aanvullende opmerkingen / onderbouwing

Floriade
Het ontwerp voor de Floriade van 1982 blikte intelligent vooruit naar de functie en verschijningsvorm van het park, nadat de tentoonstelling zou zijn beëindigd.
Desondanks zijn veel van de als permanent bedoelde elementen zoals het bastion, het platanenplein en de ligweide overwoekerd of in verval geraakt. Het tuin- en parkachtige idioom heeft de tand des tijds niet doorstaan. In het huidige plan worden delen van de Floriade-inrichting opgeruimd, waardoor de noordoever meer gaat lijken op de andere randen van de plas en het unieke van dit stuk verwatert.

De commissie adviseert om binnen de voorgestelde transformatie het parkachtige karakter van dit deel te behouden en delen van de oude Floriade-inrichting te herstellen of in een gewijzigde vorm terug te laten komen. Zonder iets af te willen doen aan de zorgvuldigheid waarmee de ontwerpers het plan hebben ge-updatet en aan de kwaliteit van de nieuwe landschapsarchitectonische compositie, vraagt de commissie zich af of de maatregelen robuust genoeg zijn voor een goed beheerbare en bruikbare Gaasperplas 2.0.

'Bestemming Gaasperplas'
Ondanks de ligging aan het einde van een metrolijn is het, nadat de Floriade haar deuren sloot, erg rustig geworden aan de Gaasperplas. De unieke ligging tussen woonwijken maakt een heldere opzet van de hoofdentree aan de noordzijde noodzakelijk maar vraagt ook om een veel duidelijkere markering en inrichting van de entrees vanuit de aangrenzende woonwijken. De commissie adviseert met klem de lat voor toegevoegd cultureel/recreatief programma hoog te leggen. Ga na waar de ruimte ligt om iets toe te voegen dat in Zuidoost of in de rest van de stad nog niet voorhanden is. Het thema 'water' is bijvoorbeeld een bruikbaar vertrekpunt. De commissie adviseert om daarbij gebruik te maken van initiatieven die bijdragen aan placemaking.

Advies Technische Advies Commissie (TAC)

Advies
Op grond van de door u verstrekte informatie (TAC-formulier 7 maart 2019, notitie toelichting 7 maart 2019, concept Structuurschets 21 januari 2019, Ontwikkelstrategie Gaasperplas juli 2016, cultuurhistorische verkenning Gaasperplaspark december 2016, stukken motie 974 definitieve groengeldaanvraag Gaasperpark, ontwerpkaarten 7 maart 2019, document participatie 7 maart 2019, presentatie ontwerp technische sessie 26 februari 2019, ontwerpprincipes, zoekgebied horeca aan Gaasperplas 14 februari 2019) constateert de TAC dat er sprake is van een zorgvuldig doordacht en met de buurt afgestemd plan, waarmee de ruimtelijke kwaliteit van het park als geheel toeneemt.

In dit prille stadium van de planvorming valt nog geen afgewogen oordeel te geven over de inpasbaarheid van deze concept structuurschets in de Hoofdgroenstructuur.
Vandaar dat de TAC volstaat met een aantal algemene opmerkingen en aandachtspunten voor het vervolg.

In de eerste plaats onze complimenten voor het resultaat tot zoverre en nadrukkelijk ook voor het participatieve proces dat tot dit resultaat heeft geleid. Het is ambitieus, zeker als het wordt gerelateerd aan het achterstallig onderhoud waarin het park in de afgelopen jaren is terecht gekomen. De vraag is of dit alles ook daadwerkelijk gerealiseerd kan worden en of en hoe het één en ander op het gewenste niveau beheerd kan worden. Gezien de goede ontsluiting en unieke eigenschappen van het landschap, dat hier een schaal heeft dat in geen enkel ander Amsterdams park is terug te vinden, is het ambitieniveau tegelijkertijd ook aan de bescheiden kant. Dat is zonde, want in potentie is het Gaasperplaspark een groene parel. Die uniciteit zou nog beter uit genut kunnen worden.

Alvorens het bredere perspectief voor dit plan aan de orde te stellen, geven we eerste enkele aandachtspunten mee vanuit onze kerntaak van toetsing aan het Hoofdgroenstructuurbeleid.

Programmering met toevoeging van bebouwing
We zijn blij dat er ingezet wordt op een divers aanbod van recreatie en natuur.
We onderschrijven het voorstel om de van oorsprong al aanwezige zonering te versterken. Door deze sferen nog sterker in het plan naar voren te laten komen via programmering en accentuering van de entrees kan het de attractiewaarde van het park als geheel verhogen. Ook ondersteunen we de ideeën voor het verbeteren van de doorzichten naar de plas. Door de versterking van de zonering wordt er serieus rekenschap gegeven van het feit dat het park vrijwel geheel onderdeel uitmaakt van het Natuurnetwerk Nederland. Illustratief is in dat opzicht het voorstel om de evenementenlocatie qua oppervlakte te beperken en daarbij de ecologische verbindingszone te vrijwaren. Evenzo geldt dat voor het concentreren van de stedelijke programmering ter hoogte van de metrolijn.

Over dit stedelijke programma dient opgemerkt te worden dat de voorgestelde museumfunctie met horeca niet zonder meer inpasbaar is in de Hoofdgroenstructuur.
De uitzonderlijke potentie vraagt om een initiatief waarmee tegemoet wordt gekomen aan de landschappelijke aantrekkelijkheid van deze plek. Bij de toetsing op inpasbaarheid zal veel afhangen van het concrete voorstel hiervoor en de wijze van landschappelijke inpassing. Alleen op grond daarvan kan beoordeeld worden of er sprake is van toevoeging van aantoonbare kwaliteit aan de Hoofdgroenstructuur. Voor de horeca op de westoever herhalen we de eerder in ons specifieke preadvies hiervoor aangehaalde aandachtspunten: bij de locatie passende omvang, een horecaconcept passend bij de doelgroepen, onderzoek aansluiting bij de jachthaven en schenk aandacht aan routing en parkeren.
Meer algemeen, ook in verwijzing naar het parkeren aan de Loosdrechtdreef, benadrukken we dat parkeeroplossingen voor voorzieningen in het stadspark buiten het park dienen te worden gevonden.

De toevoeging van horeca in het park is een belangrijk uitgangspunt om aansluiting te vinden bij eigentijds gebruik. We ondersteunen dat er qua horeca nu primair wordt ingezet op de uitbreiding bij Ballorig op de zuidoever, waarover we in een separaat TAC-preadvies positief hebben geadviseerd, en de noordoever nabij de metrohalte in het entreegebied. Wij zijn overigens van mening dat het park voldoende ruimte biedt om de drie benoemde locaties te benutten. In de vervolgfase krijgen we graag inzicht in de hoeveelheid bebouwing die extra beoogd is in het park.

In aanloop naar permanente vestiging zijn tijdelijke bebouwing en vormen van placemaking een te overwegen optie gericht op snellere realisatie en het onderzoeken van succesformules.

Verharding/routing
Het maken van een duidelijk en samenhangend rondje Gaasperplas voor fietsers en voor voetgangers is een belangrijk uitgangspunt om de aantrekkelijkheid van het totale park te vergroten. Een bepaalde breedte zal daarbij, conform ontwikkelingen elders in Amsterdamse stadsparken, noodzakelijk zijn. Ook aanpassingen van de padenstructuur elders in het park kan vanuit het functioneren en/of de ruimtelijke afweging wenselijk zijn. We vragen hierbij aandacht voor de bebouwings/verhardingsnorm van maximaal 5% voor stadsparken. Met het tegelijkertijd opheffen van enkele paden lijkt hieraan tegemoet te worden gekomen, maar richting vervolg vragen we de mate van verharding in huidige en toekomstige situatie inzichtelijk te maken.

Toevoeging water
Het derde aspect betreft de uitwisseling van groen voor water op twee locaties aan de noordoever. Hoewel hier geen sprake lijkt van toevoeging van water uit oogpunt van waterberging, is een kwaliteitstoets op basis van een zorgvuldig uitgewerkt voorstel met wijze van inrichting en functioneren nodig om die uitwisseling en de omvang er van te kunnen beoordelen op inpasbaarheid.

Kijkend naar het bredere perspectief dan zien we dat het plan ambitieus in aanpak is. Tegelijkertijd wordt het echter gekenmerkt door een mate van kleinschaligheid en naar binnen gerichtheid, dat mogelijk onbedoeld voortkomt uit het participatieve proces. In die zin adviseert de TAC richting vervolgtraject ook de resultaten van het Groot Groen-onderzoek 2018 te betrekken en de scope qua recreatie en cultuuraanbod te verbreden. Daar waar het park in 1982 was aangelegd als een evenement voor grote aantallen mensen, heeft ze dit karakter in de loop der tijd verloren. Op het beheer is stelselmatig ingeboet en dat is terug te zien in de staat van de paden, het groen en de resterende Floriade-elementen die toch voor een belangrijk deel de identiteit van dit park bepalen. In het huidige voorstel worden een aantal van deze elementen geschrapt, zonder dat helder is of dit vanuit de visie- en ontwerpopgave wenselijk is of dat dit een onvermijdelijke keuze is op basis van het beschikbare beheerbudget. De eerste dient leidend te zijn en de TAC vraagt met klem aandacht voor de beheeropgave. Het plan dat nu voorligt, richt zich te veel op de buurt. De voorgestelde maatregelen komen onvoldoende tegemoet aan de kwalitatieve potentie, functionele bruikbaarheid en goede beheerbaarheid van het Gaasperplaspark. Het is van groot belang om het plan en de programmering boven het lokale niveau uit te tillen. Waar gesproken wordt over een museale invulling zou bijvoorbeeld het Rijksmuseum betrokken kunnen worden, een toonaangevende internationale publiekstrekker naar analogie van museum Insel Hombroich in Duitsland, waardoor de plek op de kaart van iedere Amsterdammer, bewoners en bezoekers komt te staan. Op de schaal van Zuidoost kan deze plek als groene attractie en publiekstrekker een cultureel en landschappelijk contragewicht zijn van het Arenagebied. Een metropolitane groene bestemming om de stad en groene attracties als Museumplein en Vondelpark te ontlasten.

Verder vragen we aandacht voor het bredere groen perspectief. Deze ontbreekt op dit moment nog in de uitwerking. Met name als het gaat om de groenstructuur in de relaties met de aangrenzende gebieden, te weten Centraal park Gaasperdam en het Mandela park, het Waterleidingterrein, het toekomstig dek van de A91 het Diemerbos en het landelijk gebied rondom Weesp. De vraag dient beantwoord te worden hoe deze relaties concreet gelegd kunnen worden en hoe dit de Gaasperplas als onderdeel van een groenstructuur zelf sterker c.q. groter kan maken. Dit betekent een opschaling van het perspectief naar de omliggende stedelijke groenstructuren en een kwaliteitsimpuls van deze relaties.

Advies Waternet

Onze conclusie is dat de Gaasperplas zich in een goede toestand bevindt, maar erg kwetsbaar is voor toestromende voedingsstoffen, met name fosfor. Daarnaast is er sprake van achterstallig oeveronderhoud, waardoor er zeer veel struik-, boom- en groenopslag langs de oevers aanwezig is.

Fosfor bronnen en aanpak
De belangrijkste bronnen van fosfor zijn uitspoeling en afspoeling van neerslagwater uit het Gaasperpark en de hemelwaterriolering van de woonwijk Nellestein. De concept structuurschets voorziet in een opknapbeurt voor het park. Wij adviseren dringend ook de watergangen in het park daarin mee te nemen. Dat betekent het verwijderen van struiken en bomen die binnen 5 meter van de oever staan, het baggeren van de watergangen, het verbeteren van de oeverinrichting en het waarborgen van beheer en onderhoud in de toekomst. Bij het zelfbeheer van de tuinen moet het gebruik van (kunst)mest en bestrijdingsmiddelen verboden worden. Daarnaast moet het hondenpoepbeleid van de gemeente van toepassing worden in het park (als dat nog niet het geval is) en is toezicht daarop belangrijk.

Waternet zet in op de controle en het beheer van de hemelwateriolering in de woonwijk Nellestein, waarvan de HWA direct naar de plas stroomt, gericht op het opsporen van foutieve aansluiting (vuilwater dat geloosd wordt op de hemelwaterriolering). Er zijn wijken in Amsterdam waar veel foutieve aansluitingen voorkomen en deze hebben een zeer negatief effect op de waterkwaliteit. Gezien de periode waarin Zuid Bijlmer is ontwikkeld, wordt verwacht dat foutieve aansluitingen hier minder frequent zijn dan in wijken die later ontwikkeld zijn, zoals Amsterdam Nieuw-West.

Oeverinrichting en onderhoud
Er is sprake van achterstallig oeveronderhoud rondom de Gaasperplas. Rondom de plas staat veel struik- en boom- en groenopslag direct aan het water. Het verwijderen van struiken en bomen die binnen 5-10 meter van de oever staan is nodig om beschaduwing van de oeverzone en overmatig bladinval tegen te gaan.
Een natuurlijke overgang van land naar water wordt rondom de plas beperkt door de aanwezigheid van beschoeiing. Daar waar mogelijk (beschoeiing die niet noodzakelijk is als windbescherming en/of om afkalving te voorkomen) beschoeiing verwijderen en een flauw aflopende natuurlijke oever realiseren. Gebruik hierbij alleen voedselarm zand als het toevoegen van bodemmateriaal nodig is.

Aanleg nieuwe ondiepe zones
Het aanleggen van ondiepe zones in verbinding met de plas is gewenst onder voorwaarde dat de toekomstige waterbodem bestaat uit voedselarm zand. De waterbodem mag niet bestaan uit historisch voedselrijk veen of klei of uit gestort voedselrijk (organisch) materiaal, in verband met nalevering van voedingsstoffen uit de bodem naar het water. Dit geldt overigens niet voor de aanleg van ondiepe zones die niet in verbinding staan met de plas. Wij adviseren gemotoriseerd varen in deze ondiepe zones niet toe te staan. Over de inrichting van de ondiepe zones kunnen wij desgewenst adviseren. De voedselrijkdom van de toekomstige waterbodem kan bepaald worden met zogenaamde BaggerNut-metingen. Stichting Waterproef kan deze metingen uitvoeren en desgewenst kunnen wij adviseren over de uitvoering en opdrachtverlening.

Bijlage

Ontwerp vs doelstellingen coalitieakkoord

Coalitieakkoord 2018

Hieronder zijn de punten uit het coalitieakkoord 2018 opgenomen waarop met het ontwerp voor de Gaasperplas wordt ingespeeld. Onder de punten is aangegeven hoe het ontwerp invulling geeft aan de genoemde afspraken uit het coalitieakkoord.

Inclusief en verbonden

Zelforganisatie en gemeenschappen
- We stellen gemeenschappen in staat om zichzelf te organiseren als ze tegelijkertijd werken aan versterking van brede Amsterdamse sociale binding.

Duurzaamheid en groen

Openbare ruimte en groen
- Er komt een stedelijke visie voor groen in de stad. In de huidige praktijk is het onderhoud groen op het niveau sober. De inzet is om de ecologische kwaliteit te verbeteren.
- Om de druk op het groen in de stad te verminderen worden recreatieschappen beter op de kaart gezet. Groen buiten de ring moet beter bereikbaar zijn en toegankelijk voor Amsterdammers.
- Stadslandbouw wordt bevorderd, de huidige voedselstrategie krijgt een vervolg

Dierenwelzijn
- De uitlaat- en losloopgebieden voor honden worden aangepast en verbeterd, er wordt gekeken naar de mogelijkheden voor meer uitlaat- en losloopgebieden.

Balans in de stad

Lusten en lasten verdelen
- We willen de lasten en lusten van toerisme beter verdelen. We zetten in op spreiding in de stad en naar de regio.

Democratisering en de digitale stad

Democratisering
- Samen met de stad stellen we een ambitieuze agenda voor democratische vernieuwing op waarin we onderzoeken hoe de participatieve en representatieve democratie kunnen worden vernieuwd, versterkt en uitgebreid. Doel is inwoners van Amsterdam grotere zeggenschap te laten hebben over hun directe omgeving, gemeentelijke dienstverlening en de stad als geheel.

Ontspannen in een levendige stad

Kunst en cultuur
- Geografische spreiding van het cultuuraanbod, bijvoorbeeld via cultuurhuizen, verdient in het volgende Kunstenplan verdere uitwerking.
- Amsterdam heeft een bloeiende festivalcultuur. Dit geeft naast een hoop plezier ook overlast en druk op de openbare ruimte. We hebben daarom aandacht voor kwaliteit, spreiding en de druk op parken en groen (ecologische waarde en bodemkwaliteit).

Sport
- We zorgen dat sporten toegankelijker wordt voor mensen met een beperking, ouderen, vluchtelingen en minima.
- Sporten in de openbare ruimte wordt gestimuleerd door vaker sporttoestellen te plaatsen, de openbare ruimte uitdagend en veilig te maken om te spelen of sporten, en met meer openbare zwemplekken.

In het ontwerp:

Met het ontwerp voor de Gaasperplas wordt ingezet op het verstevigen van de ecologische verbindingszone De Natuurboog door een zonering natuur aan te brengen. In deze zone heeft natuur voorrang. In dit gebied komt meer ruimte voor natuurvriendelijke oevers en moerassige stukken.

Hiermee wordt de diversiteit aan flora vergroot wat zal leiden tot een grotere diversiteit aan fauna.

Naast de zonering voor natuur is er een zonering voor intensieve recreatie. Het aanbod aan faciliteiten wordt in deze zones vergroot. Het park ligt aan het einde van de metrolijn 53 en is daarmee zeer goed bereikbaar vanuit andere delen van de stad. Met het vergroten van het recreatie aanbod en de recreatie paden te verbreden en te verbeteren is de Gaasperplas klaar voor een hogere recreatiedruk.

In het ontwerp voor de Gaasperplas zijn ook zoeklocaties opgenomen voor stadslandbouw. Dit raakt aan de doelstelling voor stadslandbouw, maar ook aan de doelstelling voor democratisering inclusiviteit en verbondenheid. Het initiatief en de organisatie komen van omwonenden en hebben mede als doel om mensen met elkaar te verbinden en betrokkenheid te vergroten. Tegelijk met de totstandkoming van dit ontwerp is onderzocht welke kansen er liggen voor zelfbeheer en wat er nodig is voor succes en continuïteit.

De Gaasperplas is een fijne omgeving voor hondenbezitters om hun hond te laten rennen of zwemmen. In het plan wordt de huidige officiële honden zwemplek aan de westzijde verplaatst naar de niet officiële plek aan de noordzijde. Gezocht wordt nog naar een extra locatie waar honden kunnen uitrennen. Ook wordt onderzocht of het mogelijk en wenselijk is om op bepaalde paden, bijvoorbeeld de struinpaden, het los laten lopen van de hond officieel toe te staan.

Eén van de opdrachten voor dit plan is een onderzoek naar een stedelijke functie. De Gaasperplas wordt gezien als een uitstekende locatie voor een museum, bijvoorbeeld een dependance van het Rijksmuseum. Ook gaan er veel stemmen op om ruimte te bieden voor tijdelijke exposities van onder andere lokale kunstenaars. In dit plan is onderzoek verricht naar een geschikte locatie en het gewenste formaat. Nadere gesprekken met cultuurorganisaties zullen uiteindelijk tot een programma moeten leiden.

Rond de Gaasperplas zijn er 3 locaties aangewezen die opgenomen zijn in het locatieprofiel voor evenementen. Dat de gehouden festivals ook hier niet alleen voor plezier zorgen maar ook voor overlast is een feit. In dit plan wordt voor het noordelijke profiel voorgesteld om deze anders te organiseren en het hele evenement met aan en afvoer van goederen en personen via de noordzijde te laten verlopen. Doel hierbij is om de natuurzone ook echt vrij te maken van het festival.

In het plan wordt extra aandacht besteed aan buiten sporten en spelen. Een groeiende groep mensen sport buiten aan de Gaasperplas. Deze gaan we met dit plan beter faciliteren door de toevoeging van sportfaciliteiten (survival, klim, beach volley, afstandsaanduiding, enz).

Ook wordt het rondje om de plas af gemaakt voor fietsers en voetgangers waar bij het rondje voor wandelaars breder en verhard wordt. Dit moet het beter toegankelijk maken voor minder validen en meer doelgroepen. Aan de noordelijke zwemplek wordt een zwemstoep gefaciliteerd waardoor ook mensen in een rolstoel bij en makkelijker in het water kunnen komen.

Bijlage

Zelfbeheer, voorbeelden en plannen

Hieronder treft u van de presentatie van de Darwintuin en het Flevopark een samenvatting aan en het volledige plan van buurtbewoners rond de Gaasperplas.

BLOEMENTUIN VAN DARWIN

De Bloementuin van Darwin is onderdeel van het Darwinplantsoen in de Watergraafsmeer. Het ontwerp is van tuinarchitect Hans Warnau. De bloementuin is het centrale gedeelte van het park. Aan weerszijden ligt drassig grasland met bomen en verder weg ligt een klein rosarium. Al in de jaren 70 was afstoting aan de orde, de bloementuin, toen nog Vaste Plantentuin, werd weinig gebruikt. De stadsdeelraad overwoog opheffing van het park ten gunste van woningbouw. Uiteindelijk besloot men de tuin en het park te handhaven. Een tuinman van de gemeente werd aangesteld voor het onderhoud. De tuin was echter alleen toegankelijk als hij aanwezig was.

Toen de tuinman in 2017 met pensioen ging, kwam opheffing opnieuw aan de orde. De buurt kwam in verzet en richtte, onder leiding van Sonja Vetter-Samuels, een comité op. Dat regelde steun, vooral financiële, van de gemeente. Het comité nam de tuinwerkzaamheden op en stelde een deeltijd-coördinator aan. Extra subsidiebronnen werden aangeboord. Het comité is een vereniging geworden met ruim 200 leden en 50 vrijwilligers. 2 Tot 3 maal per week wordt in de tuin gewerkt.
De tuinopenstelling is verruimd, buren openen en sluiten de hekken, ook in het weekend. De tuin wordt nu veel bezocht. Er zijn diverse activiteiten voor buurtbewoners ontplooid.
Om de huidige tuinwerkzaamheden te kunnen voortzetten en tevens om aan de subsidievoorwaarden te kunnen voldoen (burgerparticipatie) is een ruimer tuinhuis een absolute voorwaarde.

Afspraken over zelfbeheer met de gemeente

In samenwerking met de gemeente wordt het park beheerd.
Wij verzorgen de planten in het seizoen. De gemeente levert het gereedschap.
De gemeente snoeit de taxushaag in en om de tuin, en (dit jaar voor het eerst) verwijdt het tuin- en snoeiafval. Onkruid uit de haag trekken en bemesten doen we zelf. De gemeente blijft eigenaar, wij beheren slechts. Verder doet de gemeente de voorjaarssnoei. Zelf halen we het snoeimateriaal weg. De gemeente heeft rijshout geleverd voor het ondersteunen van hoge bloemen. Uit de pot buurtgerichte initiatieven kan de tuindeskundige worden ingezet, uit de subsidiepot duurzaamheid een aantal andere dingen.

Met de buurtmakelaar en de bemiddelende ambtenaar is een goed persoonlijk contact ontstaan.
Het tuinhuis dat in ontwikkeling is, word gefinancierd door de vereniging, uit de subsidies en deels door de gemeente. Voor het verkrijgen van de vergunning wordt een deel van de duurzaamheidssubsidie ingezet.

Organisatie
Het bestuur bestaat uit 4 personen dat 6-wekelijks bijeen komt. Er zijn actieve vrijwilliger en passieve vrijwilligers, ca 50 in totaal. Er zijn leden, ruim 200, die €10 per persoon betalen. Ook zijn er donateurs. Onze nieuwsbrief verschijnt 4 x per jaar online. De ledenvergadering wordt 1 x per jaar gehouden. De vereniging stuurt een tuindeskundige aan voor ca. 10 uur per week.
Er wordt gewerkt op maandagen en woensdagen en om de zaterdag. Dan is de tuindeskundige er niet altijd bij. Op die dagen is een geïnformeerd lid de coördinator; die krijgt daar een bedrag voor.
Er is een jaarlijkse Open Dag, Boekettendag, waarop leden gratis een boeket mogen plukken en meenemen. We organiseren dagen om vlinders en bijen te tellen en gratis rondleidingen. Jaarlijks is er een vrijwilligersdag. Dit jaar waren er twee bollenplantdagen. Een medewerker publiciteit zorgt voor publiciteit over onze acties. We staan met een kraam op diverse buurtfestijnen.

Ledenwerving
Vrijwilligers vinden we door veel publiciteit te maken voor alles wat we organiseren en waar we met een kraam staan.

FLEVOPARK

De natuurwerkgroep Flevopark wordt georganiseerd vanuit de Vereniging Vrienden van het Flevopark. De natuurwerkgroep werkt aan verschillende plekken in het park, maar ook op de joodse begraafplaats, die tussen de Indische Buurt en het Flevopark in ligt en ecologisch gezien samen met het park en het Nieuwe Diep één gebied vormt. Wat we doen wordt afgestemd met de ecoloog voor stadsdeel Oost en de beheerder van het park.

De natuurwerkgroep zorgt voor de kruiden/ bloemenstroken in het park en heeft een insectenhotel gemaakt. Bij het insectenhotel is in een samenwerking van de natuur-werkgroep met stadsdeel Oost (graafwerk), een poeltje gegraven en een bloemengebied met insectenaantrekkende bloemen gemaakt. Het onderhoud van dat gebiedje (ook bijvoorbeeld verwijderen van bramenstruiken, knotten van wilgen, aanleggen van een muurtje etc) doet de natuurwerkgroep. Doel van het werk is om de ecologie in het park te versterken: meer insecten, grotere variatie van planten. Het insectenhotel is nu een vaste plek in het park geworden, waar mensen vaak langs lopen en die een populaire plek schijnt te zijn bij kinderen die een speurtocht in het park houden.

In 2018 heeft de natuurwerkgroep duizenden (biologische) stinzenbolletjes in het park geplant, die door het stadsdeel waren aangeschaft.

Voor de joodse begraafplaats voeren zij ook beheerwerkzaamheden uit, zoals het gebied opener maken (braamstruiken snoeien en verwijderen), de historische paden. Als we (groen)afval hebben, doen we dat in de afvalbakken in het park, of verzamelen we het langs een pad en wordt het opgehaald door de beheerders van het park.
De werkzaamheden voeren ze uit op de zogenoemde werkzondagen.

Dit zijn er 12 per jaar, elke tweede zondag van de maand (ongeacht het weer), van 9.30 tot 12.30 uur. De natuurwerkgroep heeft zo'n 30 à 40 leden, waarvan er per keer ongeveer 10 komen werken. We starten altijd met koffie/thee bij Oost Indisch Groen en bespreken daar wat en waar we dingen gaan doen. Daarna gaan we met het gereedschap naar het park en/of de begraafplaats.
Er is een vaste kern die (vrijwel) altijd komt, en daarnaast zijn er mensen die een keer of meerdere keren komen helpen. Hoewel de natuurwerkgroep door 4 vrijwilligers wordt gecoördineerd, waarvan er momenteel 2 in het bestuur van de Vrienden van het Flevopark zitten, is er wel één vrijwilliger die er erg veel tijd en energie in steekt en die we wel de drijvende kracht achter de natuurwerkgroep kunnen noemen.

De natuurwerkgroep heeft eigen gereedschap, dat is aangeschaft met een subsidie van Landschap Noord-Holland. Het gereedschap ligt opgeslagen in de berging van een actief lid van de Vereniging Vrienden van het Flevopark, die dichtbij het park woont.

Het beheer van het park doen ze in samenwerking met:
Afdeling groen van Stadsdeel Oost
De stadsecoloog
Landschap Noord-Holland
Oost-Indisch Groen
Stichting Eerherstel Joodse Begraafplaats Zeeburg

ZELFBEHEERPLAN OMWONENDEN GAASPERPARK

Propositie zelfbeheer van het Gaasperpark
Korte inhoud:
1. Aanleiding
2. WAT is de bedoeling
3. WAAROM is het een goed idee
4. HOE zien we het voor ons
5. FINANCIEN – ruwe kosten en baten

Aanleiding
In de zoektocht naar plekken voor stadslandbouw in Zuidoost in 2017 werden we als Ubuntu Stadstuin Zuidoost door het stadsdeel gewezen op het Gaasperpark en de eventuele mogelijkheden daar. Die winter begon de participatie rond de renovatie van het Gaasperpark en besloot Annet zich aan te melden voor de Meedenkgroep. In dit proces leerden we veel over het park en de mogelijkheden, zowel van het team als van elkaar. Het was opvallend hoeveel mensen zich betrokken voelen bij het park, ook van buiten Zuidoost en ook in het gemeentelijke team, en hoeveel kennis en kunde er is. Hoeveel weerstand de festivals oproepen en waarom was al bekend. Dat deze nodig zijn om het beheerbudget rond te krijgen voor GGA, en dat dit niet eens lukt, was nieuw. De opdracht van het team vanuit de gemeente om het park bij deze renovatie in te richten voor de komende 40 jaar als een regionale trekpleister, voor zowel rustzoekers als recreanten (en festivalbezoekers), en daarbij de beheerbaarheid in het oog te houden alsook de betrokkenheid van bewoners van Zuidoost te borgen, is een lastige maar interessante opgaaf.

Interessant waren ook de voorbeelden van zelfbeheer uit andere delen van de stad en daarbuiten die zich presenteerden.

We hebben er met zijn allen en met de Klankbordgroep intensief bij stilgestaan hoe dit varkentje te wassen, vanuit het groeiende besef dat het park enorm veel te bieden heeft op allerlei terrein, voor allerlei groepen en beleidsdoelen, kortom de ontwikkeling van Zuidoost en de regio.

Helaas was er aan het eind van het toch lange programma niet veel tijd om na te denken over de potentiele impact van zelfbeheer van het Gaasperpark; terwijl daar juist volgens ons gigantische kansen liggen.
WAT is de bedoeling
Zelfbeheer is de situatie waarbij burgers/gebruikers stukken openbare ruimte in beheer nemen waarbij zij met de gemeente overeenkomen een bepaalde beheerkwaliteit en intensiteit voor een bepaalde periode na te komen. Daar in dit geval Groengebied Amstelland beheerder is en niet de gemeente ligt het meer in de rede om na te denken over medebeheer, waarbij burgers/gebruikers een deel van het beheer overnemen van GGA, en in samenspraak met hen.

In een onderzoeksfase kan worden uitgewerkt waar de kracht van GGA ligt en waar een bijdrage geleverd kan worden door burgers/gebruikers. Deze zouden zich kunnen organiseren door het oprichten van een Stichting Parkwacht (werknaam), die op basis van een gildesysteem een groep burgerwachters opleidt en inzet bij het beheer.

De bedoeling is om meer waarden uit het park te halen en meer waarden aan het park en de gebruikers terug te geven voor minder geld. In de onderzoeksfase is het zaak tot een goede propositie te komen waardoor zowel GGA als de gemeente en de zelfbeheerders in spé het voordeel zien van medebeheer, zowel qua maatschappelijke als financiële toegevoegde waarde, maar ook de praktische uitvoerbaarheid. Uitgangspunt is om in eerste instantie daarbij te kijken naar het hele park en niet slechts een gedeelte, en in openheid te onderzoeken hoe nu het hele beheerbudget wordt besteed en hoe dit beter kan. Een tweede uitgangspunt is om bij het medebeheer niet uit te gaan van vrijwilligheid – en dus vrijblijvendheid - maar van professionaliteit en volhoudbare ambitie.
Onderdeel van de propositie zou inhoudelijk kunnen zijn om de volgende Parkwachtploegen op te zetten met ieder een eigen expertise:

- Natuurwachters. Taken: natuurwaarden versterken, door maaibeleid, biodiversiteit vergroten, boomverzorging, habitats verbeteren, standen van soorten monitoren, excursies en werkdagen voor het publiek organiseren
- Parkmeubilair. Onderhouden van bestrating, Floriade-elementen, paden, bankjes en speelplekken – te maken en herstellen van/met materialen uit het gebied. (Schoonhouden gebeurt door gemeente?)
- Waterwachters. Taken: zorgen dat het water in het park van goede kwaliteit is, de biodiversiteit in het water verbetert (visstand en andere soorten), een overleg met/ tussen de watersportverenigingen opzetten om hen te betrekken bij het beheer, in overleg met Waternet het peilbeheer flexibiliseren en zo nodig segmenteren/zoneren.
- Oogstwachters. Taken: aanplant van eetbare bomen, struiken, kruidachtigen, knollen en waterplanten, het organiseren van excursies en uitwisselingen met andere eetbare landschappen
- Informatiewachters. Taken: Informatieborden ontwerpen, website en sociale media onderhouden, kunst- en educatie-aanbod organiseren, vrijwilligersmanagement, Vrienden van-stichting opzetten, PR

Iedere Parkwachtploeg werkt mee aan het overbruggen van generaties en culturen, heeft meesters, gezellen en leerlingen en werkt samen aan meer kennis en ervaring. Bij ieder van deze 'standen' horen taken, verantwoordelijkheden en een beloningsniveau (vrijwilligersvergoedingen voor de mensen die al inkomsten hebben, een maatschappelijk tarief voor hen die dat niet of slechts deels hebben.)

WAAROM van medebeheer
De voordelen en opbrengsten van medebeheer zijn:

- Betere kosten/batenverhouding, niet meer, maar minder festivals nodig voor inkomsten (uitfaseren)
- Meer rendement van het park voor sociale cohesie, veerkracht, zelforganisatie van burgers en empowerment in Zuidoost en daarbuiten – het gevoel van eigenaarschap van problemen en oplossingen voeden en niet laten hangen bij markt en overheid.
- Hoger rendement voor het park als natuurgebied EN verbinding van mensen en kinderen met natuur. Natuur is geen decor maar de basis van ons bestaan, de maatgever van klimaatverandering en dat moet snel tussen ieders oren komen, anders is het te laat voor ons als soort. Daarbij kunnen parken een grote rol spelen.

Op den duur kan het park bovendien een grotere rol gaan spelen in het basis-, voortgezet en beroepsonderwijs in Zuidoost en Diemen: niet alleen werkweken, maatschappelijke stages en leerwerkstages op verschillende gebieden, maar ook voor nieuwe vormen van project- en buitenschools onderwijs: zo belangrijk om onze kinderen te bevestigen in wat zij vaak veel sterker voelen als volwassenen: dat wij als soort deel uitmaken van de natuur en er wederzijds afhankelijk van zijn, en hoe dan: kennis van insecten, bodemleven, bomen, eetbare soorten, ecologie, spelend leren.

HOE zien we het voor ons
De op te richten Stichting Parkwacht Gaasperpark zou een voorbeeld vormen van een maatschappelijke organisatie die taken van de (semi)overheid overneemt en geworteld is in de
(lokale) gemeenschap, en daarom kan werken aan meervoudige waardencreatie.
Om te komen tot zo'n organisatie is het belangrijk om alle groene clubs van Zuidoost die daarin geïnteresseerd zijn, in het voortraject te betrekken (zoals die nu al door Groenplat-Vorm Zuidoost bij elkaar zijn gebracht), en zoveel mogelijk andere partijen en betrokkenen, zoals actieve gebruikers en bewoners, al dan niet georganiseerd.
Bijvoorbeeld bij De Ruige Hof en de Werkgroep Bijlmerweide zit nu al veel kennis met natuurbeheer; bij WPI is belangstelling om met dergelijke maatschappelijke organisaties samen te werken voor het creëren van (beschutte) werkplekken; en bij scholen en jeugdzorginstellingen is er behoefte om 'moeilijk opvoedbare' jongeren te helpen aan zingeving en perspectief. Er dient samen te worden nagedacht en geleerd hoe te komen tot een breed gedragen transparante organisatie, gericht op kennisoverdracht, ontwikkeling en uitvoering. Hierbij kan geleerd worden van dergelijke bestaande organisaties in binnen- en buitenland, zoals Veldwerk Nederland bijv.

Er is daarbij dus een bredere samenwerking mogelijk dan alleen met groene partners. Te denken valt aan het benutten van het park voor de doelen van het Klimaatakkoord Zuidoost, bijvoorbeeld door het vergisten van groenafval, het verwarmen van huizen met groengas en het gebruikmaken van warmte/koudeopslag in de diepe Gaasperplas, en aan te sluiten bij COFORCE, waar tevens al wordt samengewerkt met WPI. Langerlust zou een logische en ook noodzakelijke uitvalsbasis zijn, om al deze kansen te verzilveren en als maatschappelijk vastgoed het nut van het park te helpen vergroten: thuis voor de Parkwachters, opslag voor materialen, plaats voor educatie, voorlichting, tentoonstellingen ook cultureel, horeca en representatie. Ook Provincialeweg 22 zou een rol kunnen spelen als educatiecentrum voor eetbare landschappen, voor heel Amsterdam.

Praktisch zou het tot stand komen van zo'n mede beheerorganisatie uit de volgende stappen kunnen bestaan:

- Gesprek openen met gemeente en provincie als eigenaar, en met GGA als beheerder.
- Uitvoeren van een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) om te helpen duiden wat de maatschappelijke kosten en baten zouden zijn van medebeheer, in feiten en cijfers. Bij het tot stand komen hiervan wordt al een eerste denkproces in gang gezet bij betrokken partners.
- Betrekken van lokale partners op verschillend gebied, bijvoorbeeld als onderdeel van 2. En om te komen tot een breed gedragen Intentieverklaring over wat iedereen bij wil dragen en voor nut ziet in medebeheer.
- Werkgroep stelt Plan van Aanpak op, bepaalt geschikte rechtsvorm, zoekt bestuurders en stelt een klankbordgroep/adviesraad of andere vertegenwoordiging van partners in.
- Toewerken naar politieke uitspraak/bestuurlijke vaststelling over medebeheerdoelen en uitvoering, liefst met unaniem akkoord van B&W.

FINANCIEN
Nader uit te werken door een kwartiermaker zelf/medebeheer Gaasperpark.

Doel moet zijn om park te bezien als stedelijke asset en het budget moet op termijn niet worden vastgesteld alleen voor een beheerobject maar als middel voor het behalen van andere beleidsdoelen dan alleen groen / recreatie / natuur. Groen als middel!

GroenplatVorm Zuidoost
Renate Nollen en Annet van Hoorn
Met adviezen van
Anne Stijkel, Stichting Cocratos
Vincent Kuypers, Commoning Meta Amsterdam.

Bijlage

WKW ten opzichte van het ontwerp

Wezenlijke Kenmerken en Waarden ten opzichte van het ontwerp

De provincie Noord Holland heeft begin 2019 aan het beleid van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) wezenlijke kenmerken en waarden van de gebieden toegevoegd en vastgesteld.
Voor de Gaasperplas, dat onderdeel uitmaakt van de het NNN-gebied Gaasperplas, Gaasperzoom en De Hoge dijk zijn onderstaande kenmerken cursief gedrukt benoemd.

Abiotische en ruimtelijke karakteristiek
"Door het intensieve recreatieve gebruik in dit gebied zijn de abiotische en ruimtelijke omstandigheden minder van belang. Relevant is vooral dat er sprake is van een landschappelijk en qua biotopen afwisselend gebied met zowel openheid als meer besloten terreindelen en met naast intensief gebruikte delen ook hier en daar stillere plekken waar nauwelijks betreding plaatsvindt."

Kernkwaliteiten
"In Gaasperplas, Gaasperzoom en De Hoge Dijk worden de volgende ecologische kernkwaliteiten onderscheiden. Deze kernkwaliteiten vormen de basis voor het behoud van biodiversiteit die van (inter)nationaal en/of regionaal belang is:
- Besloten waterrijk bos- en parklandschap met recreatief gebruik."

Actuele natuurwaarden:
"Door de grote mate van afwisseling in biotopen en vegetatiestructuur en hier en daar ook hoogteverschillen is er sprake van een hoge diversiteit. Hoge natuurwaarden zijn vooral lokaal aanwezig. De meeste waterpartijen in het gebied zijn aangewezen als zoete plas en her en der zijn hierlangs interessante plantensoorten aanwezig zoals de rietorchis."
"Vleermuizen maken van het gebied gebruik, maar ook de meervleermuis is waargenomen."
"De ringslang is gidssoort voor de natuurverbinding Natuurboog. De soort wordt binnen het grootste deel van het gebied zo nu en dan waargenomen."

"Buiten de zeer intensief recreatief gebruikte terreinen, zoals delen van de golfbaan, is op vrij grote schaal sprake van een kleinschalige afwisseling van bos, bosranden en opener terrein waar recreatief medegebruik plaatsvindt. Actueel is veelal geen sprake van specifieke natuurwaarden of soortgroepen, maar bestaat de kwaliteit vooral uit het samenhangende groene karakter en de kleinschalige afwisseling (multifunctionele natuur). Deze kwaliteit vormt de basis voor zowel natuurbehoud als recreatie in het hele gebied."

Potentiële natuurwaarden
"Gezien het huidige gebruik van het gebied en de directe omgeving zijn de potenties voor verhoging van natuurwaarden gering. Maar liggen er wel kansen voor het versterken van de huidige natuurwaarden bij een consequent beheer en planmatige aanpak. De grote mate van afwisseling in biotopen en vegetatiestructuur samen met de zonering in recreatief gebruik kan hiervoor goed als basis dienen, waarbij de oorspronkelijke abiotische en ruimtelijke omstandigheden eens een keer minder van belang zijn.
Omdat het gebied onderdeel uitmaakt van de natuurverbinding ANV2 moet naast de genoemde soorten steeds rekening worden gehouden met habitat en stapstenen van voldoende formaat voor doelsoorten ringslang, waterspitsmuis en rugstreeppad."

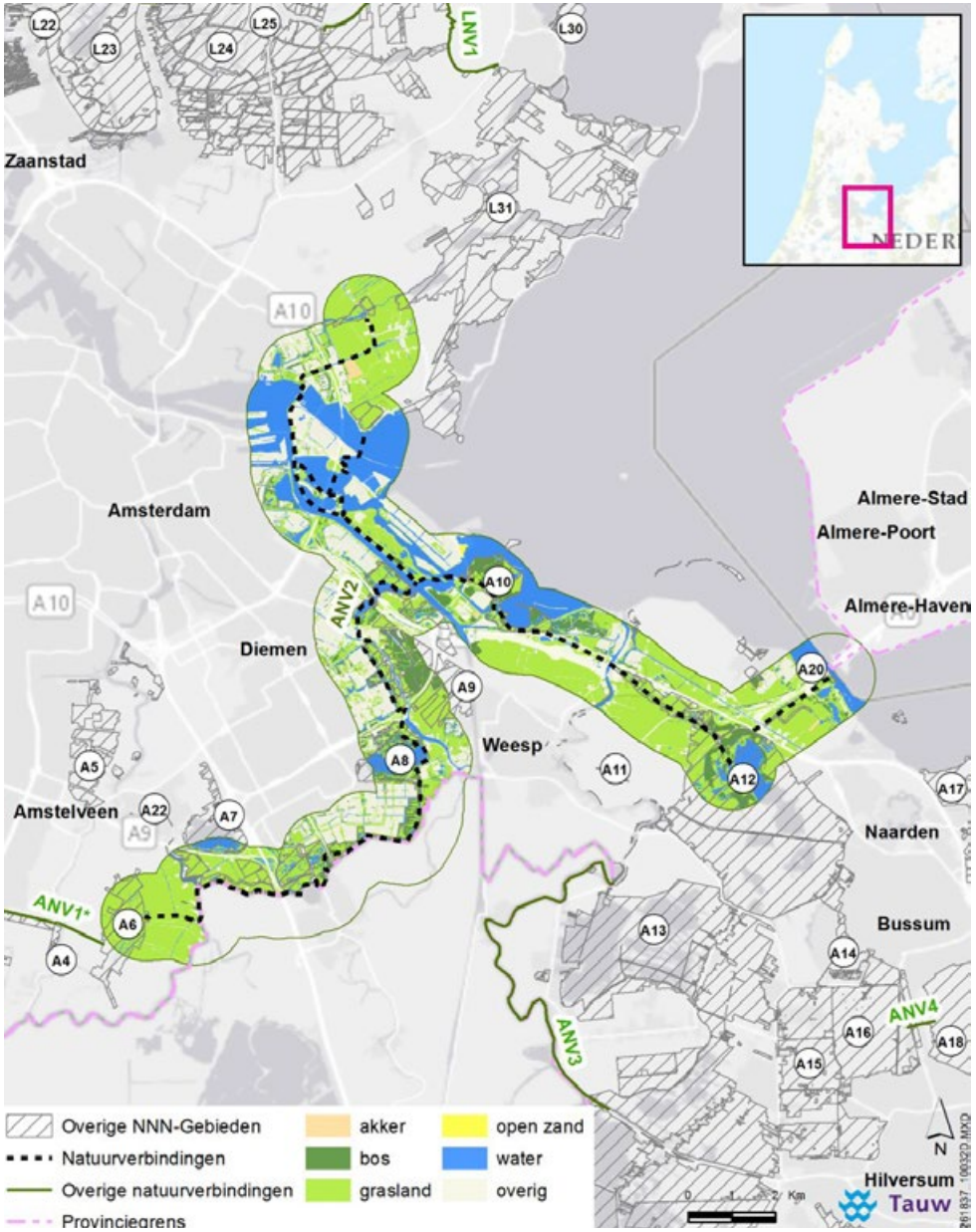

Ligging natuurverbinding Groene as Amsterdam Zuidoost en omliggende NNN-gebieden

Ligging NNN-gebied Gaasperplas, Gaasperperzoom en De Hoge Dijk en omliggende NNN-gebieden

Vervangbaarheid
"De gebieden zijn in de afgelopen decennia aangelegd als groene recreatiegebieden. De natuurwaarden worden vooral gevormd door algemene soorten, al is er wel sprake van een relatief hoge diversiteit. De natuurwaarden als zodanig zijn op korte tot middellange termijn vervangbaar. De functie als natuurverbinding is echter lastig vervangbaar."

Vertaling van de WKW naar het ontwerp
In het ontwerp wordt het gevarieerde karakter van afwisselende biotopen en landschappen behouden en waar mogelijk vergroot. Een opgenomen zonering geeft aan waar recreatie versterkt wordt en waar natuur. In de delen buiten de intensieve recreatie-zones zijn stillere plekken aanwezig en worden ook stillere plekken toegevoegd. In het ontwerp wordt het vaste planten eiland 'teruggegeven' aan de natuur. De vaste planten-tuinen worden omgevormd tot bloemrijk gras en het eiland wordt voor bezoek afgesloten tijdens het broedseizoen.

Voor de vleermuizen in het gebied is het noodzakelijk om in het donker te kunnen foerageren. Daarom wordt voorgesteld om de verlichting langs het zuidelijke bromfiets-pad om te vormen naar vleermuisverlichting. Ook worden delen van doorgaande boom-structuren hersteld waarlangs vleermuizen kunnen navigeren.

De oostzijde van de Gaasperplas is onderdeel van de NNN-verbinding en krijgt in het voorstel het primaat 'natuur'. In het gebied van de bestaande weides wordt meer water toegevoegd door het oude slotenpatroon te herstellen met de toevoeging van natuur-vriendelijke oevers voor de ontwikkeling van riet en oeverplanten. Verschillende poelen zijn binnen deze zone al gegraven vanuit het project Natuurzoom. De zone wordt verder ingericht met als doel om de biotoop van de ringslang te vergroten.

Aan de zuidzijde wordt de variatie aan biotopen vergroot door de toevoeging van ondiep water met een ruime natuurvriendelijke oever waar waterplanten en oeverplanten de kans krijgen. Deze begroeide oevers sluiten aan op bloemrijk grasland. In combinatie met het zandlichaam ontstaat hier een grote variatie aan flora en fauna en wordt de landschappelijke opbouw water – oever – mantel – zoom – bos versterkt. De wens is om het ondiepe water met de plas te verbinden. In verband met de waterkwaliteit maar ook om schaduwwerking van de bomen op de over te voorkomen, heeft Waternet hiervoor als voorwaarde gesteld dat bomen op minimaal 5 meter afstand van het water blijven.
Alleen dan kan het water rijk zijn aan leven en bijdragen aan de waterkwaliteit van de plas.

Tabel 1: Actuele en potentiële natuurwaarden in relatie tot de vereiste abiotische en ruimtelijke condities ('X')

	Vereiste abiotische condities										Vereiste ruimtelijke condities						
	Veenbodem	Relatief voedselarme onbemeste bodem	Oude bodem (ongestoord)	Buffercapaciteit bodem / water	(Micro) reliëf	Windwerking	Stabiel hoog (grond)waterpeil	Peil- en/of overstromingsdynamiek	Basenrijke en/of brakke kwel (brakke kwel benoemen)	Goede (grond- en oppervlakte)waterkwaliteit	Bestaand water- en / of verkavelingspatroon	Cultuurhistorisch element	Openheid	Beslotenheid	Rust (beperkte menselijke aanwezigheid)	Stilte	Donkerte
Besloten waterrijk bos- en parklandschap met recreatief gebruik																	
Multifunctionele natuur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
N04.02 Zoete Plas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
Moeras- en rietlandvogels	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	X	X	-	-
Bos- en struweelvogels	-	X	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-
vleermuizen	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Ringslang	-	-	-	-	X	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
Waterspitsmuis	-	-	-	X	X	-	X	-	-	X	X	-	-	-	X	-	-
rugstreeppad	-	-	-	-	X	-	X	-	-	X	X	-	-	-	X	-	-

Bijlage

Conclusie en aanbevelingen Monument en Archeologie

Uit de cultuurhistorische verkenning Gaarsperplaspark (Floriade 1982), december 2016

Resumé en plaatsbepaling

Opzet van het Floriade-park
Het Gaasperplaspark is ten behove van de regeionale recreatie in twee fasen tot stand gekomen. Als eerste kwam het noordelijke deel gereed, waarvan de aanleg extra vaart kreeg door het besluit om dit terrein voor de Floriade 1982 te gebruiken. Het oostelijk en zuidelijk deel werden begin jaren negentig aangelegd. De voor de tentoonstelling benodigde inrichting heeft een belangrijk stempel gedrukt op de infrastructuur en de ruimtelijke opzet van het park. Dat gebeurde ondanks het feit dat het ontwerp gemaakt werd met oog op de functie die het na de tentoonstelling moest gaan vervullen, namelijk als regionaal recreatiegebied. Door de nabijheid van de woonwijken werd in het park een zonering aangebracht van een deel met een parakachtig karakter, de zogenoemde 'cultuurlijke'of 'gecultiveerde' zone, in het noordwesten naar een 'natuurlijke zone' in het zuidoosten van het terrein.

Bijzondere, formeel vormgegeven elementen als het bastion, de azalea-, conferen-, heide-, rots en rozentuinen kwamen dichtbij hoofdentree te liggen, naast de ingang van de metro; de natuurlijke elementen bij de oevers van de plas. Het ontwerp kent daarom een parkachtig karakter in het noordwestelijk deel en is meer bosachtig in het middendeel rond het vastenplanteneiland. Voeg daar nog het agrarische karakter bij van het weidegebied tegen de Gaasp aan, en de landschappelijke aanleg met vegetatietypen van duin-, dijk- en laagveenflora en de Grienden langs de oevers, dan laat het voormalige Floriade-terrein een grote diversiteit aan sferen zien. De keuze van de beplanting van hoofdsoorten, heesters en kruidachtige vegetatie was op deze zonering afgestemd.

Uitgangspunt voor de inrichting van het Foriade-terrein, 1979

De infrastructuur voor de Floriade was berekend op de komst van grote aantallen bezoekers – 4,5 miljoen in totaal - met een duidelijke hiërachie van brede wandelroutes, smallere voetpaden en dwaalpaden die bij een tentoonstelling gebruikelijk zijn. Na de sluiting werden de brede doorgangsroutes omgevormd tot fietspaden; een deel van de dwaalpaden verdween geleidelijk. Het water heeft in het park een of min of meer structurerende rol, bedoeld voor de berging van water, als vaarroute en voor de oeverrecreatie. Door hun grillig verloop zijn de waterstomen echter niet zo dominant als bij landschappelijk aangelegde parken gebruikelijk is. De grillige oeverlijn met diepe insteken vanuit de plas was bedoeld om een zo divers mogelijk oeverrecreatie mogelijk te maken.

Ontwerp voor de Floriade na de tentoonstelling, 1979

Voor de ruimtelijke beleving van het park maakten de ontwerpers gebruik van middelen die sinds het onstaan van de engelse landschapsparken worden toegepast. Het park kent niveauverschillen om enerzijds ruimtes van elkaar af te grenzen om de illusie van doorgaande ruimte te vergroten en anderzijds met behulp van openingen in de beplantingsvakken lange zichtlijnen mogelijk te maken; verder een afwisseling van beboste delen en open ruimtes: grote ruimtes voor sport- en spel, kleinere, intieme voor rustiger vormen van ontspanning. Bij lig- en speelweiden wisselen besloten ruimtes en ruimtes die zich openen naar de plas elkaar af. Kenmerkend voor de Floriade is de toepassing van de cirkelvorm die extra nadruk krijgt door de strak geschoren hagen aan de randen van de ligweiden en bij de toegangen daarvan. Zij contrasteren sterk met de natuurlijke delen van het park.

Uitgangspunten van beheer na 1982

Voor de opening van de Floriade had de gemeente een Concept Beheersplan Regionaal Park Gaasperplas opgesteld, dat de onderbouwing voor het beheer vormt voor de periode na de tuinbouwtentoonstelling. Dit plan vormt de basis voor de daaropvolgende beheersplannen- en visies uit 1987, 1994 en 2008. In het eerste beheersplan wordt dat nog niet met zoveel woorden gezegd, maar de betekenis van het park als regionaal recreatiegebied geldt als belangrijktse uitgangspunt voor het beheer. Het is vooral door toedoen van de Floriade dat het park een duidelijk stedelijk, parkachtig onderdeel heeft gekregen. Het beheersplan van 1994 werd gemaakt naar aanleiding van de realisatie van de recreatiezone op de oost- en zuidoever van de plas. Maar daarin treden ook verschuivingen op ten aanzien van de voorgaande beheersplannen.

Wat de ruimtelijke opzet betreft krijgen twee aspecten extra aandacht: de zonering en de ontsluiting. Het beheersniveau is afhankelijk van de zone waarin de beplanting zich bevindt. Binnen deze zones onderscheidt het plan uit 1994 overigens weer verschillende delen: de waterspeelplaats, een parkachtig deel dat zich uitstrekt van de hoofdingang tot de beplanting rond de ligweiden, een bosachtig deel dat als groene buffer fungeert, een agrarisch deel en een deel met natuurlijke vegetatietypen. De vraag die zowel in 1987 als 1994 speelt is of de bijzondere tuinelementen als bijvoorbeeld de rozen-, de azalea- en de rotstuin, maar ook de vastenplantentuin en de duin-, laagveen- en dijkflora en de Grienden wel gehandhaafd kunnen worden. Omdat Amsterdam bij de overdracht in 1990 naar het recreatieschap Groengebied Amstelland weigert voor het onderhoud hiervan geld beschikbaar te stellen, lijkt hun lot bezegeld.

Het beheersplan van 1994 gaat echter weer uit van behoud, omdat de Floriade-geschiedenis als een meerwaarde voor het recreatiepark wordt gezien. De handhaving van deze elementen staat echter vanwege de krappe budgetten tot op de dag van vandaag ter discussie.

Ook de ontsluiting krijgt in de beheersplannen veel aandacht. Het dicht vertakte net van wandelpaden past bij een tuinbouwtentoonstelling, maar is volgens de opstellers voor een regionaal recreatiepark niet nodig. De opstellers van de Beheersvisie van 1987 zijn erg kritisch over de opzet van het park: de ruimtelijke opbouw zou onduidelijk zijn, de beplanting zou geen richting geven en de waterlopen zijn te grillig om de structurende rol over te nemen. De beslissing om de hoofdwandelpaden in te richten als fietspaden lag voor de hand, maar heeft op sommige punten bij de verandering van tentoonstellingsterrein naar recreatiepark wel voor onduidelijkheid gezorgd. Dat is merkbaar bij de hoofdingang en rond het verdeelplein onder de platanen, waar het fietspad langs de wandelroute naar het Bastion scheert. De visie uit 1987 meldt dat niet, maar dat is ook merkbaar bij de noordelijk toegang voor de fietsers, waar in de eerste ontwerpschetsen de hoofdentree van de Floriade was gedacht.

Het beheersplan van 1994 stelde voor om het brede pad van de hoofdentree ook als fietspad te gebruiken. Bovendien zou een doorgaande open ruimte, de zogenoemde 'Ruggengraat', rond het centrale, oost-west lopende fietspad gecreëerd moeten worden om de oriëntatie binnen het park te verbeteren en de noord-zuid verbinding bij het kampeerterrein zou doorgetrokken moeten worden naar de centrale ligweide.

In alle beheersplannen wordt aan de in het ontwerp geïntroduceerde zonering vastgehouden, maar deze wordt wel anders benoemd. In de beheersplannen wordt onderscheid gemaakt tussen een 'buitenste zone', een 'middengbied' en een 'oeverzone', waarbij het Floriadeterrein vooral in de twee laatste zones valt. Ten aanzien van de beplanting zijn in de beheersplannen keuzes voor beheer gemaakt die invloed hebben gehad op de ruimtelijke beleving van het park. In de visie van 1987 wordt nog uitgegaan van een beperking van de ondergoei om doorzichten mogelijk te maken, ook vanwege de sociale veiligheid. Ook de oevers van de waterlopen moesten in de cultuurlijkezone vrij van begroeiing blijven ten behoeve van de oeverrecreatie, de watersport en uit esthetische overwegingen. In 1994 willen de opstellers van het beheersplan het contrast vergroten tussen open en dichte plekken, onder meer door nu wel onderbeplanting toe te laten. De boombeplanting rond kruispunten van wegen moest echter wel zonder struikenlaag blijven. Overigens wordt in dit laatste beheersplan, ondanks de verdichting van de bosvakken, vastgehouden aan de in het ontwerp aangegeven doorzichten naar de plas.

Het Floriade-terrein nu
Het Beheersplan van 1994 vormt nog steeds het uitgangspunt voor het onderhoud. Dat betekent niet dat alle daarin genoemde voornemens werden uitgevoerd. De zogenoemde `ruggegraat` kwam er niet en ook is in de laan van de hoofdentree naast de metrolijn geen fietspad opgenomen. Voor een grotere herkenbaarheid van het fietspadennet als onderdeel van het hoofdfietsverkeernet zijn deze paden rood gekleurd. Ook is de verwarrende aansluiting tussen hoofdentree, ontmoetingsplein en het padennet van het park nog niet opgelost. Veranderingen hebben zich vooral in de beplanting voorgedaan en in het beheer van de wegverhardingen.

Veel oorsponkelijk aangebrachte wegverhardingen die de allure van het tentoonstellingsbeeld ondersteunden, zijn verdwenen. Ze zijn voor een regionaal park niet nodig en zijn bovendien duur in het onderhoud. Ook zijn er een vijftiental bruggen en steigers verdwenen; oeverbeschoeiingen met perkoenpaaltjes werden niet overal onderhouden waardoor plasbermen ontstonden.

De beplanting heeft in de park- en boszones veel ruimte gekregen om zich te ontwikkelen. De vergelijking tussen de silhouetkaarten uit 1982 en 2014 laat dat duidelijk zien.

Losstaande, solitaire bomen zijn in de loop der tijd opgenomen in de bosvakken. De cirkel rond de centrale ligweide werd ontmanteld en kwam op kleinere schaal terug.
Het contrast tussen open en gesloten delen werd op die manier aangescherpt. Het grote nadeel daarvan is echter dat veel zichtlijnen, die het park verbinden met de plas, ook zijn dicht gegroeid. De delen waarvan het beheersplan van 1994 aangaf dat deze vrij van onderbegroeiing moesten blijven, zijn vaak dichtgegroeid. Ook komt de huidige oeverbegroeiing niet geheel overeen met wat in de beheersplannen hiervoor was bedacht. Ze verstoren op veel plekken langs de waterlopen het contact met het water en verhinderen de oeverrecreatie. De bijna geheel dicht gegroeide oever van de plas aan de centrale ligweide is daarvoor bijna spreekwoordelijk.

Zicht vanaf de centrale ligweide op de plas

In grote trekken zijn de bijzondere elementen die hoofdmomenten tijdens de Floriade vormden, nog wel herkenbaar. Sommige, zoals de rotstuin, zijn echter moeilijk te vinden of niet direct als zodanig herkenbaar. In de meeste gevallen zijn de contouren nog aanwezig en zijn zelfs delen van de inrichting nog bewaard gebleven. Dat geldt bijvoorbeeld voor het vasteplanteneiland. Hoewel de rozentuin als het meest bijzondere element werd beschouwd en in 1993 nog werd gerenoveerd, is van de rozenstruiken en de rozenperken in het gazon vrijwel niets meer over. Dat geldt ook voor de heide-, azalea-, varen- en de rotstuinen. Het taxodiumeiland is nog wel goed herkenbaar. Voor de natuurlijke elementen aan de zuidoostzijde geldt dat eveneens.

Omdat het hierbij om meer landschappelijke elementen gaat, die zich door de al dan niet vochtige bodemgesteldheid en de aanwezigheid van heuvels nog steeds van elkaar onderscheiden, is dat minder storend. Van het ronde speeleiland is behalve de vorm door de sterke begroeiing weinig meer over, de brug is om veiligheidsreden weggehaald.

Dat geldt niet voor het bastion, ondanks het feit dat deze enigszins verzakt is. Wanneer de begroeiing van het talud zou worden gesnoeid, wanneer alsnog horeca zou worden toegevoegd en de verhoogde banken langs de muur alsnog zouden worden geplaatst, dan zou, zoals oorspronkelijk de bedoeling was, het bastion de rol kunnen vervullen die oorspronkelijk voor dit uitkijkpunt bedoeld was.

Cultuurhistorische plaatsbepaling van het Floriadepark 1982
Een belangrijke reden om Amsterdam als locatie voor de Floriade van 1982 te kiezen, was de aanwezigheid van een goed geoutilleerd gemeentelijk ontwerpbureau. Amsterdam had een lange traditie van parkontwerp en de afdeling Groenvoorzieningen, opgericht in de jaren vijftig, had met onder meer Egbert Mos, Kees Hund, Pieter van Loon, J.H. van der Meeren getalenteerde ontwerpers in huis. Ze waren goed op de hoogte van de veranderende trends in het parkontwerp, waardoor de opeenvolgende parken sterk van opzet konden verschillen. Zo wordt de uitleg van het Floriade-terrein in 1972 op het gebied van het Amstelpark en het Beatrixpark samen en ontworpen door Egbert Mos, sterk bepaald door de brede wandelboulevards en door structurerende elementen als zeshoekige perken en zigzaglijnen van strak geschoren hagen.

De Floriade 1982 daarentegen is veel romantischer van opzet door het gebruik van niveauverschillen, grillige oeverlijnen en slingerende paden. Maar dat romantische beeld wordt wel gecombineerd met citaten uit de tuingeschiedenis en sterk formele elementen als de berceau, de Esplanade en de rozentuin. De terugkerende cirkelvorm in de vorm van de hagen herinnert daar ook nu nog aan. Enerzijds parkachtig, anderzijds natuurlijk wordt het park aan verschillende zijden van de stad afgeschermd, behalve aan de westkant waar de wijk Nellestein om vanzelfsprekende wijze op het park wordt aangesloten.

Beelden van de Floriade 1972

Beelden van de Floriade 1972

De aanwezigheid van de heemtuin duidt op de grote populariteit die dit type eind jaren zeventig genoot. Han Lörzing noemt in zijn boek Van Bosplan tot Floriade het ontwerp voor de Floriade 1982 een monument voor de neo-romantiek. Hij ziet de spanning die in het Gaasperplaspark wordt opgeroepen tussen de gesloten heggecirkels en hun ruige, romantische omgeving als een hoogtepunt in de naoorlogse Nederlandse parkarchitectuur.

Conclusies en aanbevelingen

Zonering
Van begin af aan is het Gaasperplaspark bedoeld als regionaal recreatiepark. Door de ligging dicht tegen de woonwijken aan en vlabij de metro-ingang heeft het ook een rol als stedelijk park. Die dubbele betekenis van het park hebben de ontwerpers opgevangen door een zonering aan te brengen die voert van een parakachtige, 'cultuurlijke' zone naar de natuurlijke zone langs de oever van de plas. Deze zonering is nog aanwezig. Door het dichtgroeien van de beplantingsvakken en het verdwijnen van de oorsponkelijke inrichting van de bijzondere elementen is het onderscheid tussen de zones echter aanzienlijk vervaagd. Van sommige elementen zijn alleen de contouren nog herkenbaar. Van andere zoals de Rozentuin en de Vastenplantentuin is ook de oorsponkelijke inrichting nog aanwezig. Ook de aanleg van de delen met natuurlijke vegatatietypen is nog enigszins herkenbaar.

Aanbeveling:
In het Beheersplan van 1994 worden de bijzondere elementen als een meerwaarde van het regionaal park beschouwd. In het samengaan van deze elementen en de ruigere, meer landschappelijke delen onderscheidt het noordelijke deel van het Gaasperplaspark zich van het Amstelpark, dat als podium diende voor de Floriade 1972. De renovatie van de entree, het bolwerk, de rozentuin en het vastenplanteneiland kan de attractiewaarde van het park sterk verhogen en het stedelijke karakter van het noordelijk deel versterken.
De bijzondere elementen die op de route naar de rozentuin liggen, zouden op een lager niveau kunnen worden beheerd, zoals ook in het beheersplan van 1994 werd voorgesteld.

Ontsluiting
Het Floriadeterrein kende ten tijde van de tentoonstelling een dicht vertakt padennet, hetgeen eigen is aan een tuinbouwtentoonstelling. Van begin af aan was het de bedoeling dat de hoofdroute voor bezoekers werd omgezet naar het fietspadennetwerk dat aansluit op de regionale fietsroutes. Een groot deel van de dwaalpaden zou verdwijnen. Bij de omvorming van het tentoonstellingsterrein naar regionaal park is de aansluiting tussen hoofdentree die uitsluitend voor wandelaars bedoeld is, en het noordelijk lopend fietspad ter hoogte van het ontmoetingsplein, de Esplanade, niet geslaagd. De locatie van de hoofdentree, parallel aan de Metrolijn, was weliswaar uit beheerstechnische overwegingen logisch ten tijde van de Floriade 1982, maar doet nu benauwd aan. Fietsers moeten voor de toegang aan de noordzijde gebruik maken van een naargeestige ingang tussen kampeerterrein en waterspeelplaats in.

Nu naar aanleiding van functiewijzigingen van het park, zoals het organiseren van grootschalige evenementen, een verbetering van de infrastructuur nodig is, zal dat moeten gebeuren vanuit een integrale visie op het gebruik van het park. Een park kent immers een meervoudig gebruik, verspreid over het terrein. Sinds de aanleg van het Amsterdamse Bos is de opgave voor een recreatiepark altijd het zoeken geweest naar een evenwicht tussen actieve en passieve ontspanning, tussen drukte en rust, tussen cultuur en natuur.
Vanuit een integrale visie kan worden nagegaan hoe optimaal gebruik kan worden gemaakt van de bestaande padenstructuur. Dan kan duidelijk worden welke locatie het meest geschikt zijn voor evenementen.

Aanbeveling:
Maak ten behoeve van de verbetering van de infrastructuur een integrale visie op het gewenste gebruik van het park. Darbij kan het bestaande ontwerp aanknopingspunten bieden. Een voorbeeld: in het ontwerp voor de Floriade is een achtvormige ontsluiting van breed geprofileerde paden opgenomen. Deze wordt vanuit het noorden ontsloten door het fietspad tussen de waterspeelplaats en het kampeerterrein in. De ontwerpers hadden in de eerste plannen voor het park ook hier de hoofdentree gedacht. Bij de vorming van een integrale visie voor het park zou van deze hoofdontsluitngsroute gebruik kunnen worden gemaakt.

De fietspaden zijn nu rood gekleurd, mogelijk omdat zij beschouwd worden als deel van de hoofroute fietspadenstructuur. In navolging van het Amsterdamse Bos moet worden overwogen in het park een kleur te kiezen die meer overeenstemt met de groene, parkachtige omgeving.

Water
Het karakter van het Foriade-park wordt sterk bepaald door de vele waterlopen die vanuit de plas tot diep in het park doordringen. Deze zijn bedoeld voor de, zoals dat in de beheersvisie heet, ´amfibische recreatie´. Luchtfoto's uit de jaren tachtig laten zien dat het park beschouwd kan worden als een verzameling eilanden die door de vele bruggen met elkaar zijn verbonden.

Luchtfoto van het Floriade terrein uit 1982

Het grillig verloop van de waterlopen zwakt hun functie als drager van de ruimtelijke structuur enigszins af, een rol die zij in veel tradioneel ontworpen landschapsparken vervullen. Daar komt bij dat in de huidige situatie oeverbegroeiing het zicht op het water en oeverrecreatie ernstig bemoeilijkt.
Dit geldt voor zowel grote delen van de valleizone als voor de centrale ligweide, waar het panoramische uitzicht op de plas door hoog opgaande oeverbegroeiing geheel is verdwenen.

Aanbeveling
Een inventarisatie van de huidge oeverbegroeing in samenhang met een analyse van de ontworpen zichtlijnen kan uitwijzen op welke plekken afbreuk wordt gedaan aan de ruimtelijke werking van het park en de recreatie langs de oevers.

Zichtlijnen
De beplanting rond de ligweiden heeft verschillende functies: ze zorgt voor beschutting, bij kleinere ruimtes zorgt zij voor intimiteit en zij vergroot in ruimtelijk opzicht het contrast met de open ruimtes van de ligweiden. Een vergelijking tussen de silhouetkaarten van 1982 en 2014 laat zien dat de bosvakken de solitaire bomen die er nog waren, inmiddels hebben opgenomen.

Omdat er in de onderbegroeiing niet regelmatig wordt gedund, zijn doorzichten nauwelijks mogelijk, ook niet op plaatsen die volgens de beheersplannen van 1987 en 1994 vrij van onderbegroeing hadden moeten blijven. Het gebrek aan doorzichten draagt niet bij aan de sociale veiligheid. De onderbegroeing ondermijnt ook de ruimtelijke werking van delen van het park, zoals op het Vastenplanteneiland.

Vergelijking beplanting 1982 en 2014, uit: Bas Koppers, e.a., Samenhang bij tijdelijkheid – Welke structuren van de Floriade hebben de tand der tijds doorstaan, 2014

De berken en berkenstoelen kunnen hun beeldbepalende functie in het als groene buffer bedoelde bosgedeelte slecht vervullen.

Ook zijn zichtlijnen door de voortwoekerende beplanting gedeeltelijk of geheel dicht gegroeid, waardoor onderlinge verbindingen tussen bijzondere elementen, tussen de ligweiden of tussen het park en de plas minder duidelijk zijn geworden. Een goed voorbeeld daarvan is de relatie tussen de rozentuin en de daarlangs lopende waterloop of het zicht op de plas vanaf de centrale ligweide.

Aanbeveling:
Een inventaristaie van de oorspronkelijk ontworpen zichtlijnen en de bijdrage die zij leveren aan de ruimtelijke werking van het park en een inventarisatie van de plekken die om dezelfde redenen gedund hadden moeten worden, moeten als onderlegger voor het toekomstig beheer dienen.

Bolwerk
Het bolwerk vormt één geheel met de licht gebogen kade langs de westzijde van het park die eindigt in een spiraalvormig bouwsel. Het bolwerk is bedoeld als uitkijkpunt, waar de bezoekers tijdens de Floriade 1982 vanaf het terras konden genieten van het panorama over de plas. Om die reden was op deze plek een permanente horecavestiging gedacht. Het bolwerk lijdt onder ernstige verzakking en de horeca werd na de sluiting van de Floriade niet gerealiseerd. De komst van horeca op deze locatie zou de attractiewaarde van het park kunnen versterken.

Aanbeveling:
Om het bolwerk de betekenis te geven die het binnen het oorspronklijk plan kreeg toebedeeld, zouden de mogelijkheden tot renovatie van het bolwerk kunnen onderzocht worden. De vestiging van horeca op het bolwerk zal de attractiewaarde ervan verhogen. Bij deze renovatie moet ook het onderzoek tot verbetering van infrastructuur in het park worden betrokken. Dit met het oog op de bereikbaarheid van het bastion aan de ene kant en de aansluiting van de padenstructuur op het regionale netwerk aan de andere.

Beplanting
Deze cultuurhistorische verkenning is geschreven vanuit een cultuurhistorisch, ruimtelijk perspectief. De beplanting is daarbij betrokken voor zover deze invloed heeft op de ruimtelijke werking van het parkontwerp.

Aanbeveling:
Om te achterhalen hoeveel nog rest van van de oorspronkelijke beplanting van de Floriade 1982 is een inventarisatie door een beplantingsdeskundige-hortulanus aan te bevelen.

Bijlage

Onderzoek gebruik van de Gaasperplas GGA

Gebruikers en de Gaasperplas

Sinds het eind van de Floriade worden het park en de plas gebruikt voor recreatie. Eerst op het voormalige Floriade terrein, later ook op de zuid- en westoever na de aanleg van de wijken ten zuiden van de Gaasperplas. In 2018 werden er ruim 1,8 miljoen bezoeken aan de Gaasperplas geteld (bron: recreatiemonitor Groengebied Amstelland).
Door de jaren heen is het gebruik van parken, water en groen veranderd. Vroeger lag de nadruk sterk op wandelen, picknicken en zwemmen. Die activiteiten zij nog steeds belangrijk, maar het huidige gebruik is meer divers. In deze bijlage kijken we naar dat huidige gebruik. Alle tabellen en cijfers die in dit hoofdstuk worden genoemd komen uit het Bezoekersonderzoek natuur-en recreatiegebieden Noord -Holland 2016 (TNS-NIPO).

Activiteiten
De Gaasperplas is omringd door dichte bebouwing. Ondernomen activiteiten door omwonenden is zeer divers. Het gebruik van het park komt daarom meer overeenkomt met dat van een stadspark dan met een recreatieplas aan de rand van de stad. Er wordt bijvoorbeeld aan Tai Chi gedaan, is er een vogeltjesmarkt en een drakenbootvereniging en er wordt relatief veel gebarbecued.
De hoofdactiviteiten van recreatie zijn daarentegen meer typisch voor het gebruik van groen in Nederland. Wandelen, fietsen, zonnen en hond uitlaten.

Profiel bezoekers
Ook typisch voor stedelijk groen en veel recreatiegebieden is dat het park vooral wordt gebruikt door recreanten uit de directe omgeving. Dit geldt ook voor de Gaasperplas, de meeste recreanten komen uit de aangrenzende wijken.
Verder zijn de bezoekers aan de Gaasperplas relatief jong en is het gebruik van het OV om het gebied te bereiken zeer hoog in vergelijking met andere recreatie-gebieden (15% van de bezoeken).

Dit heeft ongetwijfeld te maken met de nabijheid van de Metro. De onderzoeken geven geen informatie over het gebruik door recreanten met een niet Nederlandse achtergrond. Op basis van de samenstelling van de omliggende wijken, mag je verwachten dat de bezoekers ook op dat gebied zeer divers zijn. Deze verwachting wordt bevestigd door observaties in het park.

De redenen die worden opgegeven om het gebied te bezoeken zijn vooral extrinsiek aan het gebied zelf: nabijheid, de wens om een frisse neus te halen, sporten, etc. De intrinsieke landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van het gebied (genieten van het landschap, natuurbeleving) spelen voor minder mensen een rol. Het groen is, zoals dat ook voor andere recreatiegebieden en parken geldt, voor veel mensen het decor.

Waardering
De Gaasperplas wordt door bezoekers beoordeeld met een gemiddeld cijfer van een 7,4. Dat laat ruimte voor verbetering, dat met dit Toekomstplan wordt beoogd.
In het onderzoek is ook gevraagd naar de waardering op verschillende deel-aspecten (het overall rapportcijfer is geen gemiddelde van de waardering op deelaspecten). Dit laat zien dat de waardering op vrijwel alle aspecten mager is. Een gemiddelde waardering van 7 of lager wordt uitgelegd als een slechte score, aangezien het gemiddelde van een veelheid aan waarderingen vrijwel altijd tussen de 7 en een 8 uitkomt. Gelukkig biedt het toekomstplan op de meeste deel-aspecten zicht op verbetering.

Top 6 activiteiten

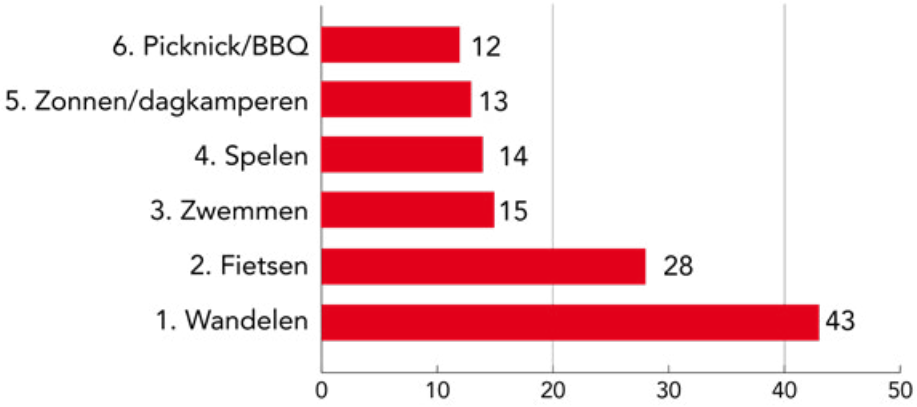

Top 5 redenen om de Gaasperplas te bezoeken

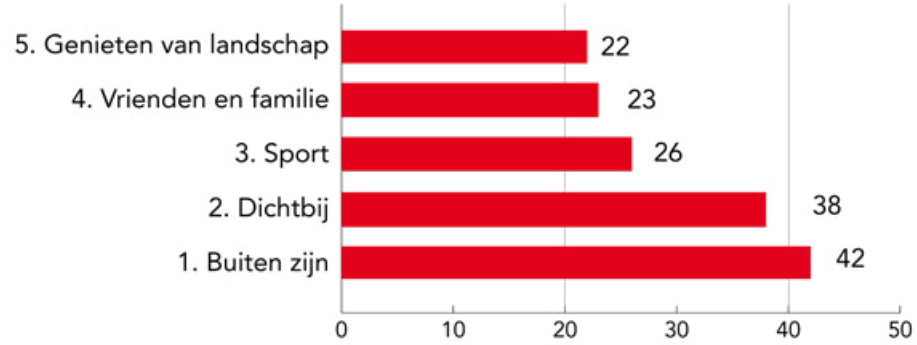

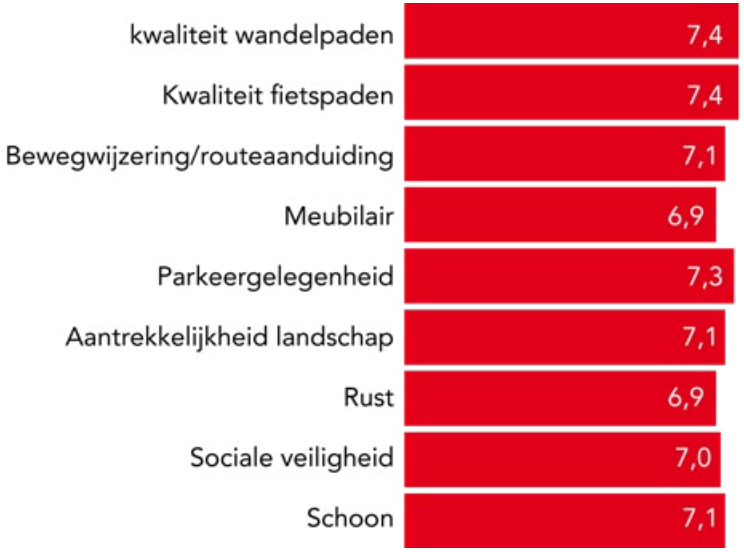

Bijlage

Ideeënlijst opgehaald uit de brede participatie

Totale ideeënlijst uit participatie diverse doelgroepen

2018-07-06

Nr.	Idee	Waardering: Onbelangrijk	1	2	3	4	5	Zeer belangrijk
1	Aanleg poel bij maalkom							
2	Abseilen							
3	Afdakjes toevoegen							
4	Ander soort evenementen organiseren							
5	Atletiekbaan voor rondje hardlopen							
6	Barbecue plaats							
7	Basketbalveld							
8	Bessenstruiken toevoegen om insecten en vogels te trekken							
9	Beter zicht op de plas							
10	Betere / meer afval voorzieningen							
11	Betere bewegwijzering							
12	Betere verlichting							
13	Blote voetenpad							
14	Bmx baan							
15	Boeien voor duikers ivm zeilboten							
16	Boerengolf (tussen de paarden)							
17	Boerenmarkt / foodtruck festival							
18	Bootjes verhuur							
19	Bredere ruiterpaden voor meer verschillende doelgroepen							
20	Brug thv langerlust							
21	Brug voor fietsrecreatie over de gaasp							
22	Buiten zwembad							
23	Café of tentoonstelling op het water							
24	Chinees theehuis							
25	Dependance scouting							
26	Distelveld							
27	Drijvende natuur/vogel eilanden							
28	Drijvende vlonder / sauna							
29	Drinkwaterpunten							
30	Duidelijke hoofdroute maken							
31	Ecologisch project met kinderen. Biotopen analyseren en vergroten. Zelfbeheer begint met betrokkenheid							
32	Entree langerlust meer open en geen hekken							
33	Estafette, triatlon en/of wandelevenement zoals damloop							
34	Evenement waarbij tjaskermolen kan draaien/werken							
35	Extra planten							
36	Extra strand							
37	Extra strandje bij bastion							
38	Fietspad toevoegen bij weilanden achter boerderijen							
39	Fietsroute naar weesp door het park							
40	Floriade elementen met elkaar verbinden							
41	Floriade tuinen onderhouden met vrijwilligers							
42	Floriade uinen openmaken, zodat ze zichtbaar en beleefbaar zijn vanaf het doorgaande pad							
43	Frites kraam naar pleintje verplaatsen							
44	Gaasperplas lightfestival op het water							
45	Gezondheidseducatie							
46	Glijbaan het water in							
47	Golfclinics mogelijk in samenwerking met basisscholen zoals tamboerijn school							
48	Hangplek met muur (graffiti)							
49	Hardloop / sprint voorzieningen op fietspad							
50	Hardloopbaan							
51	Helofytenfilters (rietkragen die water filteren)							
52	Herkenbaar / zichtbaar voor de omgeving							
53	Herstel azaleatuin							
54	Hogere natuurwaarde aan zuidzijde							
55	Hooi festival: gras maaien ipv klepelen							
56	Horeca aan de plas							
57	Horeca kleinschalig							
58	Horeca met natuurlijke uitstraling							
59	Horeca op het eiland							
60	In/uit het water evt via steiger bij natuurstrand voor nellestein							
61	Informatieborden bij de entrees met plattegrond							
62	Jeu de boules							
63	Jeu de boules baan bij metro entree plaatsen							
64	Kabelbaan over gedeelte van de plas							
65	Kano steigers beter en op meer plaatsen							
66	Klimbos							
67	Koffiehuis, klein scoutinggebouwtje of startpunt kinderactiviteiten bij bastion							
68	Kunst educatie							
69	Kunstcafé							
70	Kunstroute							
71	Labyrint							
72	Ligweide zoals in de hoge dijk							
73	Locatie west (hondenstrand)							
74	Locatie west (hondenstrand) buiten bioscoop							
75	Locatie west (hondenstrand) buiten eten							
76	Locatie west (hondenstrand) muziekgebouw/tent							
77	Locatie west (hondenstrand) openlucht concert							
78	Locatie west (hondenstrand) pop-up evenement							
79	Logisch gemarkeerde routes; rondje plas voor wandelen, hardlopen (met afstandaanduiding), struinen, beleven van flora en fauna							
80	Lokale bedrijven betrekken bij zelfbeheer							
81	Loopcross							
82	Maintainbikepad icm ruiterpad							
83	Meer bankjes							
84	Meer beplanting om het weer aantrekkelijk te maken, met meer kleur, bloeiende planten							
85	Meer bloemrijke grasvelden							
86	Meer bloesem en kleur in beplanting							
87	Meer bomen bij het zuidstrandje							
88	Meer bomen langs de oever							
89	Meer dieren bij weilanden achter boerderijen							
90	Meer dieren, paarden, koeien, schapen in weide oostzijde							
91	Meer diversiteit / variatie							
92	Meer hoge bomen							
93	Meer hoge bomen bij bastion							
94	Meer kanorondjes							
95	Meer kleur							
96	Meer lagere parkbomen							
97	Meer natte natuur							
98	Meer natuurvriendelijke oevers							
99	Meer openstellen terrein en voorziening watersportverenigingen aan de plas							

100	Meer ruiterpaden					
101	Meer sculpturen bij ligweides					
102	Meer variatie in hoge en lage beplanting					
103	Meer verbindingen thv weide oostzijde					
104	Meer vogels trekken					
105	Meer zitplekken					
106	Moestuin / bloementuin					
107	Moutainbike route					
108	Muren bastion laten begroeien met diverse klim- of muurplanten					
109	Museum					
110	Natuur kookclub					
111	Nieuwe verbinding met amstel iii, bijlmer, bullewijk door iets herkenbaars te maken dat deze plekken met gaasperplas verbindt					
112	Ondergrond voor sport en spel maken / verbeteren					
113	Ondersteuning voor dieren					
114	Paintball					
115	Palen voor visdiefje en aalscholvers					
116	Park interessanter maken aan zuidzijde door meer paden					
117	Park interessanter maken aan zuidzijde door meer variatie in beplanting					
118	Pierenbad					
119	Play acting met vikingen					
120	Plekken alleen voor dieren, mensen weren					
121	Pluktuin, fruit, bloemen					
122	Podium of muziekkoepel					
123	Podium voor grachtenfestival					
124	Prieeltje gebruiken voor nieuwe functie, graag wat groter					
125	Rolstoel toegankelijk					
126	Schaatsbaan					
127	Silent disco					
128	Skeeler route					
129	Speelbos					
130	Speelplaats toevoegen					
131	Sport educatie					
132	Sportelementen voor buitensport toevoegen					
133	Stadstuin					
134	Stadstuin, plukfruit, bloesemtuin					
135	Survivalbaan en klimmuur					
136	Survivalbaan voor alle leeftijden					
137	Ter land ter zee en in de lucht					
138	Terrein sportverenigingen niet openstellen ivm inbraak end					
139	Tijdelijke horeca					
140	Toevoegen stedelijke functie					
141	Toiletvoorziening verbeteren, meer, meer open					
142	Trampoline					
143	Trekpondje					
144	Trouwlocatie maken van klein rosarium					
145	Trouwlocatie maken van vaste planten eiland					
146	Trouwlocatie maken van vaste platentuin					
147	Vaste bbq's en zitjes					
148	Verstevigen bospercelen					
149	Voetbalveld et doeltjes of een kooi					
150	Voetpad vanaf la place naar het park					
151	Volkstuin toevoegen bij weilanden achter boerderijen					
152	Volleybalveld bij ballorig					
153	Voorzieningen voor bootcamp					
154	Wake boarden					
155	Water doorgangen door vaarbaar maken in floriade deel					
156	Waterdoorgang voor zeilverkeer van plas naar gaasp en vis versa					
157	Waterfietsen					
158	Waterspeelplaats verbinden met rest van het park					
159	Wijnproeverij, vioolmuziek					
160	Wilde westen hutten bouwen en vuur maken					

161	Zichtbaar maken poeltje					
162	Zichtlijn bij rosarium herstellen					
163	Zitjes toevoegen aan platanenpleintje					
164	Zoveel mogelijk planten die voedsel opleveren voor dieren					
165	Zuidoever rustig houden					
166	Zwemplek / steiger aan noordzijde					
167	Zwemstoep (geen zand)					
168	Zwerf/wandelroute rond de plas onverhard en smal					